

THOMÆ RAVASINI
PARMENSIS
GEORGICORUM
LIBRI III.
MISCELLANEORUM
LIBER I.

PARMÆ,

Ex Typographia Octavii Rosati
M. DCC.
Superiorum Permissu.

Illustrissimo, ac Reverendissimo Domino;

DOMINO

ALEXANDRO

SFORTIÆ

Neocæsariensi Archiepiscopo, Episcopo Assistenti, & apud Regalem Sabaudiæ Celsitudinem Nuntio Apostolico

THOMAS

RAVASINUS.

Inclyta Sfortiadum Soboles, cui mascula Virtus
Regales per Avos, & avitas ducta Tiaras
Imbuit ingentes augusto Sanguine venas,
Victoresque olim populorum, & Palladis arte
Insignes implent atavi longo ordine fastos,
Hoc tibi Cingulides properatum carmen ad undas

Vovimus, obsequium æternos profitentis in annos
Pignora, nec monumenta ullo interitura sub ævo:
Parva quidem fateor, nec idonea munera; sed, qua
Uteris in cunctos, tua si clementia nobis
Faverit, excipiens placido donaria vultu,
Accedet nostris nova gloria versibus. & quæ
Parva prius fuerant, te Præside maxima fient.
Non aliter vacuos animæ, & sine corpore, lucis
Sol Pater, attollit viles super astra vapores,
Elatosque polo, formaque, & nomine donat;
Quin ipsos pulchram diffingit in Irida, pictas
In nubes cogit, minioque colorat, & auro;
Nec satis hoc; stellas simili propè luce referre
Sæpe docet; par est, nisi quod citò transit imago.
Pars culpæ tamen est, & magni criminis instar
Te magnum parvis Patronum adsciscere scriptis,
Qui fore materies, argumentumque canenti
Debueras, totoque labor jucundus in ævo;
Sol oculos nimia ceu luce retundit, inertes
Sic tua laus præstringit, & ingens gloria sensus;
Estque tuis vatum superata audacia factis.
Andino siquis te cantu, altove cothurno
Ferre per ora virùm, talemque effingere vellet
Qualem mirata est populo dare jura volenti
Hospita Musarum quondam Ferraria sedes,
Queque jacet Salsis intersita fluctibus Ancon,
Idem purpureum conetur pingere solem
Divitibus, miserisque æquali luce faventem,
Perpetuoque suos signantem munere cursus.
Est aliis, sed quod presens definiat etas
Conspicuum decus, & generosi gloria facti;
Presentis tu laudis, & alta deinde futuræ
Suppeditas exempla, canendaque plura supersunt,
Quæ tibi venturis sera ætas destinat annis,
Quam quæ promerito modò te comitantur honore.
O' mihi si reliquæ spatium producere vitæ

Fata

Fata sinant, quò te fulgentem murice votis
Aspiciam plenum communibus addere pondus,
Purpureique decus, numerumque augere Senatus,
Quos non extollam plausus, quæ non mihi pectus
Gaudia perfundent! tum carmine docta ciebo
Numina Pieridum, totumque Helicona movebo;
Quandoquidem tantis vis est conatibus impar,
Sat mihi sit voluisse tuas intexere laudes;
Sat tibi sit quoque vate cani meruisse, sed illo
Vate, impacatum qui Troiæ immisit Achillem.

PRATA.

LIBER I.

HActenus agreſtes paſtorum inflare cicutas
Cura fuit, ſuperæque elegos inſcribere Matri:
Nunc quo Prata velint ſtudio, cultuque parari
Alter erit memorare labor: ſtellantis Olympi
Diva potens, tua ni ſolito præconia cantu
Proſequor, & ſtudiis feror in contraria verſis,
Dà veniam noſtris, quæcumque ea culpa, Camœnis:
Tempus erit, tua cum totum latura per orbem
Nomina, ſemotos mea Pieris ibit ad Indos
Mæoniis invecta rotis, Solique negatum
Affectabit iter; mille hinc, mille inde ſecuti
Parthenii te ſumma ferent ad ſydera vates;
Primus ego ante alios caſta præcinctus oliva
Aurea pulſatis modulabor carmina nervis;
Plaudet, & ingenti jeſſeam voce Parentem
Scriptorum chorus omnis, & omnis turba ſequetum
Clamabit populorum: excelſi lucida Mundi
Clauſtra tonant; imitata ſonos redit aura, Mariam
Reſponſant valles, reſponſant aſtra Mariam,
Omnia reſponſant iterata voce Mariam.
Jamque fave, & tenues audire facillima Virgo
Carminis ad titulos ne dedignere vocari.
Si qua tenet prati te, Villice, cura parandi,
Mite ſolum, pinguique ferax uligine, quod nec
Stagnantes rivos, lapidoſave rudera culpet,
In plano ſortire loco: reſpondeat æqua
Aeris, & placidum ſeruans pro tempore morem
Temperies: tardo quæ vere remittitur ora
Sera nimis differt herbas in tempora, nec ter
Pratenſis fundus, nec bis tondetur in anno

 Con-

Contentus femel effe ferax; quin mollia Solis
Affidui poterunt malè gramina ferre vapores,
Sicubi perpetuo fitiens ardore laboret
Annus, & incumbat terris arentibus æftas.
Quæ tamen ingenium declarent figna locorum
(Pinguis enim lætis tellus accomoda Pratis)
Accipe: difficilis prodit jejunia terræ
Illaudata filix, fpinofos afpera echinos
Caftanea, & brumæ nulla violabilis ira
Juniperus: contra fæcunda Cydonia pomis,
Quercus opaca comas, & vitibus utilis ulmus
Vifcivorifque avibus præbens alimenta fabucus
Ubere proveniunt gleba: fuper omnia falfam
Quidquid tellurem, fuccique accufat egenam
Obfervare prius, mox & vitare memento.
Nec tamen arcanos te cæli edifcere mores,
Naturæve velim, num vena divitis auri
Nativonè magis laudetur fulphure fælix
Agri conditio; mæfto quid Pleiades ortu
Præmoneant, aut infefti Mars arbiter anni,
Signaque ad occafum quæ convertuntur, & ortum:
Sat fuerit tibi præteritos proponere rerum
Eventus, longumque artem formare per ufum;
Et cum Luna vocat (de ftellis omnibus unam
Hanc audire potes) Lunæ parere vocanti.
Hæc ubi præftiteris, quod tu felegeris aptum
Sæpius impreffo feu vomere, five bidente
Verte folum, dein raftro aufas affurgere glebas
Deprime, compofitoque çqualiter undique campo
Sparge per innumeros herbarum plurima fulcos
Semina, queque herbis defignas arva ferendis
Aut vicia fere, vel farro flavente, dein cum
Nata recens meffis fpem fecerit, injice natis
Meffibus in lato quidquid fenilia fundo
Depofuere; fed uda dies, nimbofaque tali
Decernenda operi; fecus arida femina longis
Soli-

Solibus, & cęlo pluviis parcente sitirent.
Temperies igitur modo faverit humida, fetus
In varios ibit proiectum semen, & ipsa
Incipiet viridem meditari terra colorem:
Atque vbi diversis quas annus proferet herbis
Venerit a gemino collecta audacia vere,
Tollet densa comas, & circumfusa virentem
Luxuries umbrabit humum; tu gaudia lęto
Corde premes, herbosa videns pubescere rura,
Laudabisque tui fęlicia cępta laboris.
Ergo tibi cum verna dabit se pompa videndam,
Contemplare, leves pariter num surgat in auras
Infęlix soboles, audax erumpere bruma
In media elleborus, sese confessa maligno
Tactu urtica, suos ingrata absyntia succos,
Sanguineum baccas ebulum, rubicundaque florem
Malva suum: Prunus silvestris sępè, minaces
Interdum subiere rubi: tu vindice ferro
Persequere invisum genus, & radicibus altè
Erve quęsitis: radix intacta feracem
Suppeditat siluam, matremque ulciscitur hęres
Plurimus auvlsam: nullo non tempere longam
Curam adhibe, donec tandem infelice levetur
Prole locus, solo & ingenium silvestre recedat.
Eja age, nonnè vides ut culta novalia nuper
Nunc dici obtento mereantur prata virore?
Rumpe moras, lucem Phębo spondente serenam
Æstatis, verisque inter confinia, cum iam
Velle videntur abire omnes in semina flores,
Cotibus armatos, & acuta falce colonos
Lata in prata voca: te crebro urgere vocatos
Hortatu iubeo, dum mollis rore recenti
Lentescit, curvis nec falcibus herba resistit.
Nec mora; cernere erit solem prohibente galero
Protectos caput, exutos thoracas Agrestes
Insudare operi, & duram exercere frequenti

Dexteritate manum: çquali vestigia ponens
Quisque loco, rotat uno, & eodem tempore ferrum,
Quaque secat, teneras quoque falce recolligit herbas,
Et sectas post se longo aggerat ordine: duro
Hic aciem renovat saxo, tenvatque frequenti
Atritu; offensis facit hic convicia saxis,
Ille moras operis depressis imputat herbis,
Accusatque graves çstus; modò tollit ad astra
Clamores imcompositos, modò rustica pubes
Miscet verba iocis incondita. silva cachinis
Respondet, vocisque frequens iteratur imago:
Sepè aliquis densa residens Venator in umbra
Audiit, & tumulo ridens despexit ab alto.
Parte alia fuscæ nudato crure puellç
Gramina dispergunt calido, versantque sub estu,
Assiduoque agitant opere: hçc mala tçdia dulci
Colloquio levat, & fabellas narrat inanes,
Ad numerum illa modos, alternaque carmina dicit,
Hisque levant studiis, intermittuntque labores.
At vos pratensis dum res curatur, aquarum
Parcite ceruleç rivos invergere nubes;
Aut prius effusi quam rumpant etherà nimbi,
Venturos certis nimbos ostendite signis;
Quò possint celeres instantia damna coloni
Antevenire, suos & maturare labores.
Signa tamen quç sint verborum non ego longo
Pandam circuitu: gravidç si fortè supernos
Involvant nebulç, ceu candida vellera, montes;
Si Maris absentis dubium pertingat ad aures
Agricolç murmur, lucis vel nuncius ales
Intempestivos cantus moduletur, aquosa
Haud multùm distabit hyems; nec te imbrifer auster
Fallet, & insolitus Solis vapor, aut ubi summo
Densior apparet stellarum exercitus axe:
Si tamen ingentes evadere non potes imbres
Siccatos nec sole domum advectare maniplos,
Illi-

Illos in medio congeſtos extrue campo
Paulatim decreſcentes in vertice, ut alta
Pyramis, irriguis via quò ſit libera guttis,
Neve ſtrues penetretur aqua: formoſa reducet
Cum Titana dies, poteris tunc ordine nullo
Heſternas prati exuvias oſtendere Soli:
Imbriferum humorem ſol decoquet; aut domus abſit
Ni procul, & tecto plauſtrum quę pótegat alto
Porticus, iniectum properanter convehe fęnum
Ad vicina domus celeri magalia plauſtro;
Poſt tectis ſecta educes, & gramina longę
Expones iterum quò fiant arida luci.
Sed non tondendis dum curam inpendere pratis
Tempus adeſt, quiſquam inviſa me durus in urbe
Detineat; iuvat ire, & agros luſtrare virentes
Atque operas primo ſub manè reviſere, fundi
Nequa malè attonſi veſtigia ponè relinquant,
Neve mora in longum ducant opus, utque levetur
Æſtivi ſpatium, diuturnaque tædia ſolis,
Dum reliqua Agreſtum vacat herbis turba ſecandis,
Mollibus in pratis captans avido ore locuſtas
Venamur volucrum genus: eſt mihi fæta capacem
Lethali plumbo, & nitrato ſulphure ventrem
Ferri canna teres, truncoque incluſa cavato,
Cui celeres addit ſtimulos, animoſque miniſtrat
In flammas abitura ſilex: tum ſi aere ſummo
Circvitu alludat crebro, & ſe mittat apertos
In campos pronis ſturnorum exercitus alis,
Continvò inſidias ſolerti molior arte
Arborea latitans, & inobſervatus in umbra:
Et nigras lis inter aves ſiquando coorta eſt
Verme ſuper capto, vel Papilione, ruuntque
In prędam, pluresque unà glomerantur, ego tum.
Conſulta extrema fatalis arundinis ora
In volucres rectos colli neo protinus ictus:
Nec mora; vix catuli monitum properantis arundo

Audiit, ecce nouas ętnei fulminis inſtar
Ore vomit flammas, plumbique volatilis imbrem
Ingenti explodit tonitru; miratur in agris
Longinquus ſonitum Paſtor, ſecumque requirit
Venatu quiſnam vetito, haud ſetalibus auſis
Temperet: interea alituum moribunda per agros
Pars linquit tenves animas, aut ſaucia pennis
Sperat invtilibus fruſtra contendere ſummos
In colles, pars declinata a cęde ſuperſtes
Auolat iratę ſimilis, ſalicique propinquę
Inſilit: haud ſecus hoſtiles in valle phalanges
Opperiens latebris miles ſe condit opacis;
Atque ubi fulgentem clypeis, atque ęre maniplum
Adventare videt, feralia protinus arma
Expedit, & certos nondum determinat ictus
Impatiens: fraudum interea ſecura nigrànti
It convalle phalanx, patulaque ſub Ilicis umbra
Fert' iter; aduerſa erumpans tum parte ruentum
Ex inopinato manus ingruit, & ſibi ſtricto
Enſe minax, tortiſque furens haſtilibus hoſtem
Per medium rimatur iter; numero ilicet ille
Obruitur; iamque enſe latus perfoſſus adacto,
Lataque contorto traiectus tempora plumbo
Purpuream vomit ore animam; hic deiectus anhelis
Pulverulentus equis trahitur, ſupremaque fruſtra
Numina conclamat; pars in latebroſa ſuperſtes
Luſtra fugit, monteſque procul contendit in altos.
Sed iam longinquis Solis morientis imago
Apparet procul in campis; fænilibus infer
Siccatas, prius humeſcant quam roribus, herbas.
Ergo ſuper lentis Corydon cum Daphnide plauſtris
Iniiciat parvos fęni crepitantis aceruos;
Cui ſuper è medio reſpondeat axe Menalcas
Submiſſos dextra accipiens, lęuaque maniplos
Componens latere ex omni: non innuba deſit
Teſtylis, in cumulum quæ raſtro adducat acerno
Quid-

Quidquid preteriit manus inconsulta, vel error
Impatiens Vernę nimium properantis; & horum
Sæpe aliquis circumversis observet ocellis
Ne fortè a lęva, dextra vel parte laboret
Indigesta strues; aliter rota concita partem
In proclinatam radio stridente recumbet
In media resupina via: quoties ego læto
Quando alacres ibant animo, & nil tale cavebant
Agricolę, traheam vidi in transversa ruentem
Procubuisse, & humum lata stravisse ruina
Antè expectatum: tales avertere casus
Ipse potes, rectum servans quacumque tenorem,
Et super iniectis torta de cannabe vinclis.
Tecta reponendo nunc quæ sint commoda fæno
Expediam, & qui mos genti sit cuique reponam:
Alpibus in summis crebras ubi turbidus Auster
Exercet pugnas, & prælia conferit Eurus,
Vndique protecto Cæli perflantis ab ira
Sub lare componunt fænum: via si qua pateret,
Muro intermisso, & venienti janva vento,
Graminis arentis stipulam è fænilibus imis
Æolii erverent fratres, & turbinis ingens
Vis in discordes longè disperderet auras:
Plana tamen qui rura colunt, collesque benignos
Tecta struunt pilis innixa, adapertaque parte
E' gemina, undè strues se fęni porrigit extra,
Suevit ubi sero se vespere condere Passer:
Læve pavimentum quadris substernitur intus
Costilibus, subterque parant præsepia tauris;
Verum contiguas edes, fæniliaque alta
Latè ingens spatio disterminet area iusto;
Ne si fortè (Dii tales prohibete ruinas)
Aprendat vis pratensem vulcania messem,
Corripiat pariter tabulata, & aperta domorum
Limina, cumque suis vertat longa atria muris.
Tempus erat quondam, cum prati nulla parandi
Cura,

Cura, nec ulla fuit cumulandi in tempora brumę
Gramina ieiunis victum prębentia tauris.
Tantùm inter silvas, neglectaque pascua ruris
Errabant, armenta, aut sicubi messe levatus
Sublata iniussas campus submiserat herbas,
Inde pruinosos Borea revehente Decembres
Tristia pellebant paleis jejunia siccis,
Aut de populea ramalibus arbore vulsis.
Viderat hoc amphrysiacum dum Phæbus ad amnem
Molles pascit oves; nec longum tempus; agrestem
Instituit pubem falces tractare recurvas,
Et sectas calidis proponere solibus herbas,
Dein longę servare hyemi; monstravit & ægro
Pascua quæ pecori fælici in colle faverent,
Quæ nocitura forent; non tempestate sub illa
Lethales Taxi, aut miseros funesta legentes
Fallebant Aconita, nec infelicibus agris
Depastas pecudes varii facto impete morbi
Invasere; potens medica succurrere divus
Pastor ope, afflatus cæli, moresque malignos
In melius vertebat: ego hinc paulisper ab orsis
Digrediens canerem agricolis, populosque docerem,
Quo culpanda situ, pecori ve sit utilis herba,
Cur hædis alpina magis, timidisque Capellis
Pascua conveniant, aut qua convalle bidentes,
Ubera vel saturæ referant distenta Juvencæ;
Sed me triste furens subter præcordia pestis
Primævo miseram carpens sub flore juventam
Dulcibus avertit studiis, primisque sub orsis
Vota interpositæ frustrantur inania curæ,
Nec faciles musæ, aut dexter tutatur Apollo
Perniciem adversus tantam: quis plurima morbi
Semina, quis varias species, & nomina mille
Carminibus memorare queat! modò lethifer æstus
Correptas agitat fibras, modò frigidus horror
Ingruit, utque Notis, rigidisque Aquilonibus acta
Verti-

Vertice decusso dubitat fluvialis arundo;
Sic mea diversis huc illuc percita causis
Vita labat: quoties distenta per ilia murmur
Personat, inducta quoties caligine teter
Insultat capiti vapor, & vertigine longa
In transversa rotat! stomacho fastidia quævis
Esca movet; lentore tenax, & amara calore
Officit, undarum superenatat humida more,
Urit adusta siti, despecta in tædia dulcis
Vertitur, estque acidus noxæ sapor; acer edendi
Corripit interdum furor, & pejore fugatur
Nausea longa malo: fictarum improvida rerum
Suspicio inventrix, mens & prænuncia cladum
Torqnent ancipites dubia formidine sensus
Certa subest neque causa: feris tot cladibus impar
Pergama non bello cecinisset capta bilustri
Meonides, nec Trojugenam mala talia passus
Minciades dicturus erat: sub nocte sopora
Somnia cùm porta Morpheus emittit eburna.
Occurrunt simulacra modis pallentia miris,
Umbrarum tenves animæ, defunctaque letho
Corpora, dein lucem Phebo revehente diurnam
Horribiles repeto formas, & magna doloris
Pars meminisse mei est: non me solatia ruris
Ulla juvant, non assiduo quæsita voluptas
Venatu; quævis longos mihi causa dolores
Integrat: ò rerum Virgo spes una mearum,
Ærumnis spes certa meis cælestis Achates,
Credita cui nostri cessit custodia, siquis
Tangit amor, vel si pietas movet ulla, labores
Arcete innumeros, atque hanc avertite pestem
Parthenii memores vatis: quod si sua longis
Non deerit votis, parvis sua gratia donis
A' dextra tibi magna Parens, tibi pervigil Ales
A' læva, in medio duo ponam altaria templo
Phidiaca cælata manu, & modò, ut hactenus, æra
Teu-

Tuetonicis posthac non sint pendenda catervis
Auratis pingenda notis; ingentia rerum
Monstrabunt superimpositæ monumenta tabellæ;
Illic primævo gavisus crimine serpens
Depicta sidet super arbore, torvaque vibrans
Lumina flexibiles sese sinvabit in orbes;
At tu cæruleo Genitrix descripta veneno
Colla premes; frustra ille altas ad sydera cristas
Eriget, & fictas nequidquam assurget in iras.
Parte alia bella Aligerùm, & festiva trophea
Narabit pictura loquax: pennata juventus
In pugnam ruet, & Michael fortissimus unus
Numinis inscriptum superi haud effabile nomen
Obtendet clypeum, & flammarum missile fulgur
Armipotente manu jaciet; ruere etere credas
Desertricem animam, caudæque volumine tractos
Ignitum rapere in præceps per inane maniplos:
Vos adeò gemini este meis secura medela
Lenimenque malis, vestro quò munere sospes
Desuetas repetam curas, Pindumq; revisam
Lætaq; gramineis inducam flumina pratis;
Quæ pars dimidii superest mihi parva laboris

LIBER II.

Vos ò vitiferi quæ mollibus humida rivis
Thelioris pulchrę curatis rura Napeæ,
Dicite, quis varios primùm monstraverit usus
Fluminis, & prati mos venerit undè rigandi;
Sic ego; de pulchris sic rettulit una Napeis.
Fortè inter superam Junonem, & Nerea magnum;
Quem penes officium ruris foret, atque juvandi
Cura soli, certamen erat; nimbosa Tonantis
Visa Soror fuerat meritam sibi poscere laudem:
Ambobus tamen hæc sedit sententia, pulchram
Chlori-

Villa in agro Parmensi.

Chlorida, pomiferis ſimul & quæ præſidet hortis
Frugiferamque accire Deam: mora nulla, vocatæ
Advenere Deæ, & parvo poſt tempore partes
Junoni dederunt Ceres, & Pomona priores:
Sola tamen favit Nereo Zephyritis: at uxor
Magna Jovis ſubitas extemplo exarſit in iras
Multa minans, nec longum, inquit, lętabere Ch'ori
Judicio maleſana tuo: vindicta ſecuta eſt
Aſpera verba; negat ſolitis ſe durjor ether
Uſibus, æſtivos cælum non ſufficit imbres
Nullaque nocturni ſuccurrit copia roris
Floriferis pratis, & ſuavè rubentibus hortis;
Quodque magis nocuas iras mireris, ab alto
Ethere demiſſus vapor ingruit, & mala florum
Pernicies ſubeunt nebulę; huc modò Chloris, & illuc
Dividit ancipites animos, arteſque, modumque
Conſulit, undè queat miſeros evadere caſus,
Quàque poteſt duri s occurrere ſedula rebus
Certat; at aereę quando vis improba Divę
Vrget, inaſſuetas nequicquam conſulit artes,
Et fruſtra duris occurrit ſedula rebus.
Illa ut erat damno, magnaque exterrita clade
Nereidum fertur ſupplex adiiſſe Parentem
Talia vociferans: regni ò Deus alter aquoſi,
Cui centum, & plures famulantur in ordine Natę,
Officii ni te cæpere oblivia noſtri,
Flebilibus ſuccurre malis, Iovis invida Coniux
In nos dira odia, atque iras excercet iniquas:
Tu fer opem miſeræ, & fælicibus aſpera verte:
Audiit, & ſortem Nereus miſeratus acerbam
Æquoreum quid Numen, ait, quæſtuque fatigas
Littora? me tribuente feres Zephyriti quod optas;
Ærumnis ne cede, licet Saturnia ſummum
Aera poſſideat, non poſſidet æquora Iuno.
Dixerat, & fonti ducendo imponere morem
Edocet, & ruris tradit præcepta rigandi,
Que

Quò Divæ rabidas eludere vindicis iras
Poſſit, & æſtivi diſpendia corrigat anni:
Parvâ intervenit mora temporis; illicò Flora
Arida collectos vocat in viridaria rivos,
Areolaſque inter diſpenſat, & ubere vena
Dotalem recreat fundum; vix ſe levis unda
Applicat herbarum fibris, cùm pulchra repentè
Telluri facies redit, & meliore liguſtra
Se vultu, violæque probant: nitido ethere qualis
Apparet ſpecies, radios ſiquando coruſcos
Extulit, & nubes victor diſcuſſit Apollo,
Talis ineſt pariter renovato gratia ruri:
Ex illo ſuâ laus hortis, ſua cæpit haberi
Laus etiam pratis inducto à fonte rigatis:
Talia verba dedit Nymphe, & ſe condidit antro.
Quandocumque tuos igitur meditabere in agros
Ducere ducendos primùm reperire labora
Jugis aquæ fontes: ſunt qui de flu mine parvam
Deducunt partem; ſunt qui tellure cavata
Eliciunt laticem, & patria ſub rupe latentem
Increpitant; melior cæcis qui proſilit antris
Sponte latex, nullo ſtudio, nulla arte paratus,
Et vena fælix indeficiente, diurnum
Quem nec iter minuat, nec torrida pauperet æſtas.
Sole tamen tepidis intret viridantia lymphis
Arva; tepens æſtu, ſoliſque vaporibus humor
Adjuvat herbarum conamina: vidi ego mæſto
Decolor interdum vultu pallescere pratum
Irrigua quamvis in valle; at pallor ab ipſa
Proveniebat aqua nullis cedente tepentis
Solis blanditiis, nullis cedente diei:
Nativus rigor, aut impendens Collis, & umbra
Optatos Soles inviderat. Apta fluentis
Elige ductilibus loca, declivemque tenore
Continuo raſtris, duriſque ligonibus alveum
Effode, qui gemina collectam frænet aquæ vim
Agge-

Aggeris in morem ripa: si longa trahendo
Intersint spatia, & montes cum vallibus amni,
Descriptum prius in tabula metire laborem,
Præruptasque vias, atq; intervalla locorum
Picta tibi variis proponat carta figuris,
Tractibus ut solet innumeris illusa papyrus
Interpuncta notis discernere regna, marisque
Ingentes scopulos, montesque, orbisque remotas
Demonstrare plagas: sua quondam accivit in arva
Talibus inventis latices Thelioridis agri
Accola gens; riguis quæ nunc lętissima fundis
Illorum quondam languebant rura, neque ullus
Prædia comendabat honos, quæsitave ductas
Ubertas per aquas; ab aquis accessit amæno
Gloria quæsitis, & rerum copia ruri.
Siqua fides tamen est augenti singula famæ,
Quæ modò montivagis deducta canalibus unda
Prata rigat, captus quondam Thelioride nympha
Pastor erat, qui spe presumens plurima, frustra
Se voto, atque suo sperabat amore potiri;
Sed desideriis, & spe dejectus inani
Nec votis est ipse suis, nec amore potitus:
Nec tam quòd reliquas inter pulcherrima nymphas,
Quàm quia dives erat Dominam male sanus amabat;
Namque illi centum prata, & dotalia centum
a Jugera ruris erant; quoties ah Cingulus illam
Laudavit Pater, & laudatam optavit habere!
Ipsa omnes quotquot patria de gente fuere
(Sive pudor castam faciebat, sive superbam
Forma) procos fugiebat: eam sibi reddere longo
Obsequio facilem infelix tentabat amator,
Portabatque sui ruris munuscula, donis
Addebatque preces; sed donis gratia nulla,
Nulla fuit precibus; tam dura puella roganti,
Et tam dura fuit munuscula parva ferenti.

Ille

a *torrens in agro Parmensi.*

Ille gravi interea perculſus corda dolore
Aſtra ſuis accuſat inofficioſa querelis,
Et modò frondoſi ſummo de vertice collis
Adſpectata ſuæ conſiderat arva Puellæ,
Et modò per latebras hàc illac fertur opacas
Perditus, amenti ſimilis: per inhoſpita montis
Mille legit, relegitque vias, ſaltuſque pererrat,
Amiſſo qualis fætu formoſa Juvenca
Per virides agros, & devia luſtra vagatur.
Poſt varios tandem caſus, longoſque labores
Apenninus ubi clivò miteſcit amæno
Conſtitit: hìc noctes in luctum impendit amaras
Impenditque dies; nulla eſt niſi flere voluptas:
Tantus & à lacrimis creſcit manantibus humor,
Ut gemino uberibus ſtillare è lumine guttis
Flumina bina putes; nec decipiere putando:
Nam miſer aſſiduos ſenſim reſolutus in imbres
Liquitur, ut verno glacies vitiata tepore,
Et meſtos abit in latices; qui nuper amator
Paſtor erat, tenvis fit aquæ ſine nomine rivus;
Priſcus amor tamen, & vetus illi cura remanſit;
Nam longo percurrit adhuc errore jacentes
Convalles, modò per colles, aut plana vagatur,
Thelioreę donec Nimphę potiatur amatis,
Dotales ſibi quos olim præſumpſerat, agris.
Ergo nec ingenium duræ intractabile rupis,
Nec juga prærupti remorentur ſcrupea collis,
Ad tua quin faciles invites prædia fontes
Tramite declivi, & patefacta per loca montis
Arte via: ſi fortè cavo ſe vallis hyatu
Cæptis interponat, aperta & fauce dehiſcat,
Ordine deductum longo, qui rupis utramque
Comittat partem, de ſecta ordire canalem
Abiete, qui fixis incumbens undique tignis
Flumina præcipiti tranſmittat euntia curſu:
Aut magnos tua ni ſumptus fortuna recuſet,
Erige

Erige saxosi sinvatos fornicis arcus,
Continvare suos quà possit lympha labores.
Possem aliis super, atque aliis exponere dictis
Diversas artes, documentaque ferre per urbes
Æmilias, amnis quæ sit mensura fluentis,
Quæve superficies; quid recto linea tractu,
Quid velit obliquo, num fundo ęquabilis alveus
Excuset resides, an pronior incitet undas;
Cur properet pluviis freta auxiliaribus unda,
Aquiratque pigras diversa ambage viarum,
Obicibusue moras; sed barbara nomina doctæ
Odere Aonides, latioque incognita verba,
Nec me ulla ingratos Sophiæ penetrare recessus
Cura tenet; juvet has alios perquirere causas;
Ipse ego formandis pandam vulgata colonis
Inventa, & facili captos novitate tenebo.
His ita dispositis, ubi solibus arida longis
Gramina sustuleris, pratis inducere parte
E' supera jubeo rivos: si ascendere jussum
Deneget unda locum, currenti molibus undæ
Injectis obsta: tabulas opponere acernas,
Ingentesque trabes potes, atque repagula, quò se
Altius attollat, condictaque jussa sequatur
Agricolæ quocumque vocet: tunc Villicus altè
Nudatus lacosque pedes, hyrsutaque crura,
Armatusque bidente manum simul ire parantes
Dissociet rivos, & fundum immittat in omnem;
Silicet in dextram divertat, & inde sinistram,
Et modò per medium, modò per confinia ducat,
Donec jucundo recreentur mollia potu
Iugera; cum breve post tempus satis arva bibisse
Advertes, claude oppositis sine lege vagantem
Obicibus rivum: longa viridantibus herbis
Officit ille mora, secumque abducit eundo
Fælicem pinguis succum telluris: apricum
Septima lux solem uix porta emittet eoa,

En iterum verno renovabitur annus amictu,
Et viridem teneras prolem submittet in auras
Fœnisecis addens animos: sæpe integrat æstas
Oblitas vires, & adhuc implorat hyulca
Humorem tellus; tunc ostia clausa relaxa
Fontanis iterum scatebris, sed rura priusquàm
Sicca riges, plures finito intercurrere Soles;
Rara sitim faciet, maciem si crebrior unda.
Hic ego non documenta tibi memorata revolvam
Cùm tonsura tuis iterabitur altera pratis;
Sit satis hæc docuisse olim; quod te omnibus unum
Observare magis jubeo, quam admiseris usus
Insolitos, nullis turbata sit imbribus unda;
Implicat illa novas, limoque intercipit herbas;
Longaque ni vitium pluvia eluat, arva priusquam
Herbida falce metas, pulvis, lutulentaque fænum
Inficit ærugo: nil peste nocentius illa [tussis
Mandenti ad stabulum Tauro; hinc quatit improba
Pectora bellatoris equi, & nil tale merentum
Exercet pecudum genus. At mihi Villice forsan,
Herbosa num sit ponenda in valle requires
Arbor; opaca comas viridi defigitur ulmus
Sæpe solo, vitisque ulmis adjungitur; umbras
Lenta suas pariter promittere Morus, & olim
Silvestris doctam pyrus emendanda per artem,
Ingentesque Nuces recto quincunce feruntur;
Quas circùm agricolæ primis suevere sub annis
Parvo circuitu tellurem vertere; sed me
Nulla arbusta juvant illic sata; non bene fundos
Audit apud virides radicibus arbor, & umbra:
Præcipuè Nux alta Jovis de nomine dicta,
Populeum genus, & fibris in Tartara tentans
Quercus iter; lentam Salicem cui criminis expers
Umbra viret, nec humum radix extenta fatigat
Simplice contentam cura potes ordine longo
Conserere; ex facili satio, parvoque labore
Con-

Conflabit cultura: alta de Matre recifa
Exacue in morem valli plantaria, facto
Dein longis cuneis, palifve foramine, eodem
Fige loco, crebroque pedum circùm apprime pulfu
Tellurem, ne fortè cavo intromittat aperto
Sæva dies eftus, inconceffaque petantur
Radices à Sole via: quandoque novellæ
Oppofitam in prima formidavere juventa
Vim Solis plantę; tunc ignea Spicula contra
Stramine munitis doceatur parcere libris
Sòlis vis; at hyems cum venerit, exue totum
Direpta truncum palea; fecus iruet imber
Hibernus, ftipulamque inter, ftirpemque falignam
Inducto fqualiore fitum meditabitur, vndè
Infincera trahent parvi natalia vermes,
Erumpentque leves tineæ, queis protinus omnis
Præfeftinatæ patietur damna fenectæ
Exefus cortex, primoque arbufta fub ævo
Morbofa abfumet caries: qua lenta probetur
Utilitate falix, & quot fe preftet in ufus
Præciperem, verùm hæc annis monftrare futuris
3 Eft animus, quando occiduo Vainerides orbe
Deducam mufas, Italoque in littore fiftam,
Longaque vineti tradam præcepta ferendi
Sequanici poftrema legens veftigia vatis;
Nam bene conveniunt tenera cum vite falicta,
Et fine Viminea malè Vinea ftirpe paratur.
Nunc age, fagiferas quibus inftituenda per alpes
Prata modis referam: fub primi exordia veris
Cæduntur validis nemora alta fecuribus (altas
Cæforum parva eft nemorum jactura per alpes)
Dein fuccum longo cùm depofuere fub eftu,
Hac, illac ftratis fupponitur ignea tęda
Arboribus, fæva undè ferens incendia celfis

Quer-

3 *hic innuitur P. Jacobus Vainerius Societatis Jefu qui de vinetis vincta oratione elegantiffimè fcripfit*

Quercubus, & duris se Mulciber applicat alnis,
Et cæco crepitant strepitu cava robora: cælum
Turbidus obnubit vapor, atque volumina tetra
Agglomerat: tantos procul aspicit inscius ignes
Colle super celso venator, arator in arvo,
In mediis piscator aquis: dubitante favillæ
Ignitum per inane volant errore, nec ulla
Amplius apparent veteris vestigia luci;
Advena squallet ubique cinis, semiustaque fumant
Fragmina silvarum: plures tunc ordine Lunas
Ire sine, extincto penitus quò flamma resīdat
Fomite, productaque mora coalescat adustus
Telluri pulvis; rarescet pulvere mixto
Densa loci natura, & seu flaventia farra,
Tritica siue velis telluri credere, jactis
Seminibus tellus morem geret; annua namque
Quando redit satio, quà nuper silua virebat
Semina te jubeo sulcis comittere: tali
Exercere diu poteris montana labore
Jugera, dum facies penitus diversa priori
Succedat, feritasque loci silvestris amico
Mansuescat cultu; sine mox voluentibus annis
Incultum cessare solum, quò longa feraces
Inducant herbas ignavis otia glebis,
Graminibusque vacent horrentia, lustra ferendis.
Ne tamen alpinum speres æstate sub ipsa
Bis tondere jugum: magnis conatibus impar
Deficit, & pingui non se componere plano
Fertilitas alpina valet: satis est semel illic
Si nova prata metas: tonsis immittere pratis
Mos est inde pecus, populandaque pascua tauris,
Balantunque gregi permittere: tarda videbis
Armenta, & nondum fruticanti fronte petulcos
In mediis matres comitari vallibus hędos,
Firmamtemque gradus baculo Silvestris oliuę
Hirsutum Corydona sequi: procul ille vagantes
Obser-

Observat pecudes, patulaque moratus in umbra
Infortunatos cantu solatur amores,
Affaturque agros, assuetaque rura querelis
Respondere suis: teneris clamoribus omnis
Balat ager, redit ex imis convallibus echo.
Quo studio possint humiles herbescere colles
Nulla referre mihi cura est; discrimine nullo
Et planum curare potes, collesque benignos.
Pænè mihi exciderat, quæ Lunæ mollibus herbis
Conditio faveat, versu memorare; novella
Quodvis Luna opus in pratis fortunat, & almum
Suppetit humorem; crescente supervenit humor
Plurimus a Luna: tantum infælicibus herbis,
Cùm latet illa, solum, atque rubis purgare memento.
Multa ferunt virides aliquando incommoda fundi,
Sive latebrosas talpę fodere cavernas,
Sive parans soboli tectum formica creandæ
Emotos tenvis cumulos erexit arenæ,
Pulvereasque casas: cape tunc cum stramine torrem,
Et populatricem positis interfice pestem
Ignibus; at studio potes hoc occurrere talpis;
Illos siquando aspicies conamine rostri
Dimovisse solum, & varia scripsisse ruina,
Armatus rastro, subitumque paratus ad ictum
Observa tacitus sero sub vespere, num se
Per sua lucifugi prodant vestigia mures,
Signantesque viam summa tellure, ligonis
Non expectato, vel acuti verbere pali
Opprime: si terræ macies invisa nocebit
Deficietque vigor, loca ad herbida conuehe plaustris,
Eductas stabulis sordes, cęnumve regestum;
Et ne gramineas vaga deprimat orbita fibras
Describens nudum variis erroribus arvum,
Expecta nive dum tecto super ęquore currens
Nulla sui plaustrum post se vestigia linquat.
Prima erit hæc hyemis, postremò erit altera cura,

Vere prius quàm se componat florifer annus,
Advectum per lata fimum dispergere prata;
Solibus ut longis, crebro & resolutus ab imbre
Herbarum insinvet se se radicibus, undè
Attollant animos nova gramina: lecta columbi
Stercora quin natas sementis more per herbas
Projicere interdum pluvia veniente juvabit;
Namque columbinus fimus urit gramina, nimbo
Succedente, suo ni de fervore remittat.
Forsitan eveniat, tibi quod contingere nollem,
Cum siccę calido pendebunt aere nubes,
Nullaque subveniet nimborum roscida pratis
Copia: fraudata tristes non ibit in agros
Tenuis aqua rivus, tacitoque abscondet in antro
Cæruleum caput: hæc atavus perpessa mihi olim
Narrare exitia, & feralia damna solebat,
Quando omnes cæcis se se occulvere latebris
Najades, & nullos urna effudere liquores:
Quid misero tunc mentis erit? succensa videbis
Arva siti decus omne suæ deponere formæ,
Inductaque hortos macie squallere, nec ulla
Jam veris superesse solo vestigia: damna
Tot contra, nil præter opem implorare Deorum
Proderit; augustis tum Divum accedere templis
Te jubeo, & flecti facilem mollire Tonantem
Thure dato, precibusque; nec in tua vota vocabis
Frustra Parthenidem; deerit non illa vocanti
Eliciens è nube imbres, è rupe liquores
Pulchra quibus variis tellus lætabitur herbis.
Sæpe etiam stagnante palus humore locorum
Insedit plana, atque ignava torpuit unda;
Illa altè infosso, ducto, & longo ordine sulco
Corrivata, exire suo doceatur ab alveo;
Atque ingens lapidis ni pressi copia desit
Longos saxosa sulcos superintege testa,
Quæ geminæ incumbens solido de rudere spondæ
Com-

Componat teretem quà profluat unda canalem:
Saxa operi fossis mox supra extantia glebis
Ne vacua herbarum, neu pars sit inutilis ulla.
Longa tamen senii quis damna avertere pratis
Possit? ubi annorum innumerus se verterit ordo
Subrepet fundo facies inhonora virenti,
Et Muscus nocua lanugine deprimet herbas.
Illicò vomeribus validisque bidentibus æquor.
Infinde, & Soli glebas obverte supinas;
Moxque sub autumnum serito: vos ista per annos
Haud plures habeat solertes cura Coloni;
Mox iterum positis cessate ligonibus, ut se
Induat in viridem tellus velut antè juventam.
Hæc pratis super irriguis documenta ferentem
Me placidi Thomam colles Thelioris alebant:
Tempore quo heroum Lodoix fortissimus unus
Grandibus occasum factis implebat, & ortum.
Te cultis elegis, & arundine, Partheni, lusi.

De Ficulnearum Cultura

LIBER I.

TU quoque post liquidos fontes, & mollia prata
Carmen eris nobis Ficulnea: flatibus euri
Hibernis, teneræ parcant edicite plantæ
O' superi, gelido qui morem imponitis anno;
Et pariter vati, pariterque favete Colono:
Utraque eat fælix vestro de munere causa
Virgo prius graii quàm formosissima ruris
Infortunatos Phæbi meruisset amores,
Nulla fuit stirps in campis ficulnea: Nymphe
Versa est in biferam Diana à vindice plantam;
Nam fuit hæc castæ de nymphis una Dianæ:
Illius inque omnes ut longum extenderet annos
Dedecus, induxit lac Delia frondibus; index
Maternæ est illud labis, læsique pudoris.
Ergo tuo si te ficus delectat in agro
Conserere, ad placidos Austri, solisque tepores
Vergat ager, qui non alto de colle iacentes
Despiciat valles, cui nulla injuria brumæ,
Nec ferus officiat Boreas: mihi nec loca muris
Proxima displiceant, aut sicubi tecta supersunt
Semiruta, & veterem ostentant monumenta ruinam;
Ruderibus, sabulique, & mixtæ calcis acervo
Proficient arbusta: tibi non plana locorum,
Pigra nec alpino succurrant arva rigore:
Planitiem gelidis Aquilo circumvolat alis,
Nec favor alpini speratur ab indole cæli;
Veris ubi tamen assidui clementia vernat
Colle sit, an plano nil me fata planta movebit;
Sunt tamen Arctoæ quæ frustra in collibus orę
Presumunt blandi aspectu mansuescere Solis
Quando bruma riget: sic quà perlabitur Ister,
Quàque celer gelidas persultat Vistula ripas

Non

Non ullis arbor novit parere coloni
Blanditiis: Ligurum quà littora prospicit, hic se
In mores Itali studuit componere cæli
Gallia, sed reliquis ingloria mæret in agris:
Quin ipsa Eridani ad virides Ænotria ripas
Prole caret bifera; tamen haud procul alta beatos
In colles emergit humus, quibus indiga pensat
Damna loci, montisque favet vicinia plano.
Ergo ubi communes cæli, terræquæ favores
Conspirare videbis, & aera prorsus amicum
Respondere, virens cùm turget in arbore gemma
Ficulnæ spem matris ab imo caudice vulsam
Crede solo: studium tibi de radice, nec ulla
Cura sit; ex facili inveniet sibi cortice rupto
Injussum radix iter, & comprendere discet
Sponte sua ramus: ramo blandire novello
Assiduo cultu, & renovatis sæpe bidente
Impresso glebis: siquas in germen abire
Præter vota, novæ circum internodia plantæ
Aspicies gemmas, admoto protinus ungue
Corripe, inutilibus ne se distracta fatiget
Stirps incrementis; tantùm de vertice summo
Pubescens virgæ spes exeat: illa senectam
In sterilem cum verget, erit submittere tempus
Parvam tunc sobolem, effeta que matre capessat
Fundendi partes fructus, genus atque novandi
Arboreum: illius conamina prima juvabit,
Ingentesque animos addet borealia contra
Frigora, sparsa fimi sub brumam copia; fasce
Nec non stramineo, filicisque arentis amictu
Insuetę poteris defendere frigus Alumnæ.
Ne tamen ingrato vitientur dulcia succo
Mala, fimo planta haud crebrò saturetur adulta:
Vtilius fuerit cænum, sordesque viarum
Applicuisse, vel externa pinguedine cùm non
Est opus, augendi curam interponere succi

Artibus his: breve post tempus Ficulnea fructus,
Pars semel in toto, pars bis producet in anno
Dispare diversos facie: sunt quos breve colli
Suspendit spatium, flavusque colorat amictus:
Illos subviridis color, hos niger inficit, ille
In morem coni protenditur, iste rotunda
Se probat in forma: Autumni qui tempora præcox
Antevenit, nimio vix se defendit ab imbre,
Et pariter nimio vix se tutatur ab æstu:
At quem nulla movet laus fertilitatis adeptæ
Antę diem, pluvias, & inæquales Autumnos
Sustinet, Eurorumque minas: sed causa feraci
Quæ morem indiderit plantæ bis poma ferendi,
Stat nobis memorare: tibi succurrat ut olim
Flava Ceres variis Natam quesiverit oris,
Quęsitamque diu non ulla invenerit ora:
Solibus interdum æstivis defessa recumbit
Diva solo, nec habet soles quò placet iniquos.
Interdum circumspiciens deserta locorum
Colle super sedet; & quoque tunc in colle sedebat,
Cum frustra patula quæsinit in arbore ficus;
Arbore, spe vacuis quæ stabat proxima ramis:
Extremi nondum tempestas venerat anni,
Sueverat ambrosios qua ferre arbuscula fætus.
Nec mora; ut æstatem sive hoc decoraret honore,
Seu potius languor, sive improbus ardor edendi
Impulit, insolitum tria verba sonantia dixit;
Ecce recens prodire suo non tempore fructus
Incipit, & forma nisi quod maiore tumebat,
Ficus erat; grossum latii dixere Coloni.
Nunc quoque Eleusinę in sua munera perstat amicus
Matris amor; namque his dives cùm exuberat annus;
Et dives gravidis Ceres annum ditat aristis;
His pariter sterilis cum non exuberat annus,
Parca Ceres sterili quoque spicas invidet anno;
Ergo messis erunt hæc, Villice, signa futurę.

Sæpe

Sæpe tamen biferę stirpis spes prima malignis
Aflatur nebulis, votique relinquit inanem
Agricolam; seri spes altera fortior anni
Nulla reformidat vitia aeris: Ecce decorum
Extulit & pomis, & versicoloribus uvis
Autumnus caput; arborea jam mitis in umbra
Fertilitas apparet, & ęstu cocta diurno
Maturæ facit irritamina blanda rapinæ:
Hæc oculis cum præda offert se se obvia nostris,
Protinus insiliens facilem qui præstat in altum
Ascensum ramo, si quæ pendere retorto
Aspicio paulùm collo, atque dehiscere rimis'
Poma lego manibus, gratique in parte laboris
Vxor adest, oneratque sinus, impletque canistros,
Quos famuli inde domum exportant: occurrit in ipso
Limine Lucilla, atque patri blanditur, & altis
Usque inferre manus calathis parat: ò mihi tales
Ducere contingat superùm de munere soles
Vrbe procul, transmissa atavis ubi rura vetustis
In sortem cessere meam! si non mea splendent
Atria picta auro, & phrygiis spirantia signis,
Nec mihi Apelleæ referunt phlegrea tabellæ
Prælia, vibrantemque cycloplea tela Tonantem,
At mihi purpurei domus ad spiramina solis
Consurgens, infra positas considerat agros:
Rara mihi patrios velat pictura penates,
Non bello Jovis, aut pugnis illusa Gigantum,
Sed quæ partheniæ narret decora alta Parentis,
Elisumque anguis Stigii caput: ampla videtur
Vinea sat, quamvis angusto consita colle;
Cultus ager parvo conclusus limite, pomis
Planta ferax, totumque virentia prata per annum
Sunt voti mensura mei: Quàm dulce vaganti
Lumina prospectu, volucrum concentibus aures
Oblectare, tuis quàm dulcius inclyta Virgo
Laudibus invitare faventem è vallibus echo,

Frondet ubi nemus, & variis quà Cingulus errat
Flexibus! audito Jeffeç Nomine Matris
Ille caput levat, atque urnam, cubitumque remittit;
Najades affurgunt pariter; Protho innuba cæptas
Viminibus naffas procul abicit; Anthlia Patri
Defiftit liquido virides properare coronas.
Parte alia juvat in tacitas decedere filvas,
Gratus ubi filet horror; ego hic in blanda pudicas
Otia Pierides voco; ad otia blanda vocatæ
Ad funt Pierides; pars ramo mitis Olivæ,
Pars mihi ferta parat pratenfi è gramine, quando
Nondum aufim è lauro textam fperare coronam;
In medio caftus mihi carmina dictat Apollo:
Hoc placidum vitæ genus, hæc pede faufta beato
Luftra fluvant, cęli vefcar dum mitibus auris.
Sed jam tempus adeft avium prohibere rapinas,
Pennatofque procul fęcunda avertere fures
Arbore: ad affuetam properans Ficedula prędam
Convolat, & faliens modò & huc, modò curfitat illuc
Vibrato terebrans dona autumnalia roftro:
Difcolor eft pariter volucris, cui penna refulget,
Pars Ebeno fimilis, pars fulvo concolor auro;
Eft etiam qui fe dulci dape paffer opimat:
Hoftes tot contra fupremum exponere planta
Terriculum fat erit, media quò credere poffint
Effe aliquem, qui fe venientes arceat umbra.
Tempus erat prædatricem cum perdere gentem
Fas erat explofo ferrata a barundine plumbo,
Aut fraude in vifco pofita, laqueove fugacem
Aprendente pedem; fed poftquam dira vetandi
Venatum lex elapfis inolevit ab annis,
Diverfas artes, diverfas quęrere formas
Edictis agimur duris, cladefque volanti
Ridiculas generi, & molimur inutile bellum:
Sic filice, & paleis infarctus homuncio vafras
Terret aves, longaque repellit arundine; fæpe
Can-

Cannabe ficta, colum dextra, lævaque bacillum
Tollit Anus: stat fronde super, pavidisque minatur
Stupeus alitibus puer: ecquis talia cernens
Temperet à risu? tamen assuetudine longa
Deposuit quandoque metus, vanasque timoris
Deprendit causas, volucrum grex: vocibus imple
Tum loca, complosaque manu sonitum ede, fugetur
Quò rapidus longè populator: & improba damno
Est formica; nigrans variis erroribus agmen (dit
Itque, reditque frequens in stipite, summaque scan-
Arboris, & partem paulatim abducit eundo
Admorsi secum fructus, solæque supersunt
Corticis exuviæ, vacuas quas parva reliquit
Prædatrix: imas ideò circumdare plantas
Proderit admoto cinere; atris quippe favillæ
Tantùm relliquiis populatrix pestis abhorret,
Quantum autumnales flores odere pruinas,
Aut nebulas vineta; atque ut vineta nocentem
Quamvis pertulerint nebulam, tamen hæret in uva
Inditium quandoque mali, sic mellea ficus
Materno quamvis ramo duraverit hospes
Sæpe capit vitium, & vestigia nota relinquit.
Siqua igitur croceo videas pallere colore,
Et digitis una plus parte resistere poma,
Illa malam cæli traxere a crimine labem:
Vilibus idcirco potes hæc dimittere Vernis.
Parte etiam pandum non parva onerabis Asellum,
Corbibus, aut costæ impositis utrinque canistris,
Immitte(que urbi: tota concurret ab urbe
Emptum venales puerorum turba mariscas,
Vixque sibi poterit fraudes defendere pubis
Munera Pomonæ clam surripientis; at ipse
Sera luce domum ære gravis se Verna reducet.
Pars etiam tibi ferventes ponatur ad æstus
Tecta super, textis in cratibus; atque ubi soles
Passa diu fuerit, clibano committe capaci

 Sic-

Siccandam; ficca innumeros adhibetur in usus,
Sive famem victu est animus sedare modesto
Cùm parca excusant tenves iejunia cænas,
Sive juvat tussi succurrere, sive colorem
Præstat pallidulo vivacem inducere vultu;
At cui morbosis fervent hypocondria flammis
Nec ficca poterit, nec vesci impune virenti.
Jam ter (adhuc memini) sata spicea messuit æstas,
Cùm nos Thelioreos, simul & Lydorus in agros,
Lydorus divùm interpres, castusque minister
Quæsitum blandæ secessimus otia pacis
Vrbano procul à strepitu, vulgique tumultu:
Vtque ferax aderat, qui fruges mitigat annus,
Ardor erat petere omnigenas ex arbore fruges,
Præcipuè quas ferre solet Ficulnea malus:
Altera jamque dies processit, & altera, nobis
Cùm lapsu insinvans tacito se morbifer æstus
Applicuit, validoque æstu lentescere cepit
Noxius in venis humor: diffusa per artus
Segnities, tetrisque vaporibus obsessum cor,
Et lux inductis, & mens obducta tenebris
Jampridem noti renovabant semina morbi,
Atque intestino fervebant viscera bello.
Cautior à damno tandem, admonitusque periclo
Rarius ad cænas donum autumnale poposci,
Et poto mensas claudebam fonte secundas;
Potus aquæ nimios ficûs attemperat æstus.
Finiturus eram, nisi me revocasset iniquam
Ars immutandi, & naturam in stirpe novandi.
Siqua ergo audierit malè succo tristis acerbo
Ficus apud Vernas, succos emendet acerbos
Insitio, captas fælici ex arbore gemmas
Crede infelici, hospitio sub cortice facto,
Alterius ramo; mox ulmea vincula circûm
Indito, ne ventis pateat via: rumpere siquid
Aspicies lævi injussum de caudice germen,

Car-

Carpe manu, illius positæ ne audacia gemmæ
Obsit, & ascensu illudat provecta superbo;
Atque hæc assiduos teneat te cura per annos,
Donec luxurians foliis, fret usque sua vi
Victor ad ethereas consurgat surculus auras.
Est etiam modus hic, quo non præstantior alter:
Tu cape fæcundam nodo gemmante sagittam,
Cui ferro tunicam non excedente virentem
Circùm allude, data quò libertate paratus
Discedat virga cortex, velut exit adunca
Tracta manu vagina; feræ mox delige ramum
Arboris implentem mensuram corticis; atque hunc
Mox ramo immitte, atque imissum deprime, donec
Ire via ulterius sit ab arcta erepta facultas.
Sunt quibus in trunco resecatur inutilis arbor
Servat inoffensos ubi recto in caudice tactus,
Plagamque exæquant ferro parcente, deinde
Discernunt tenero vicinum a cortice truncum
Demisso cuneo, quàque est via facta novellos,
Quos priùs exacuunt, in aperta foraminis ora
Malleolos adigunt, luteo dein glutine vulnus
Obducunt, pressave admoto pollice cera:
Hæc curanda tamen pleno jam vere memento
Cùm largè plantis tener omnibus humor abundat,
Quando omnis silet aura, nec imbrem cogitat aer.
Ars fuit hęc olim nostris incognita terris,
Namque Itali per se blanda indulgentia cæli
Edebat fructus curæ nullius egentes:
Fama fuit veteri in Latio infelice sapore
Versa olim poma, ob malè respondentis amorem
Vertumno Pomonæ; iras Pomona nocentes
Vertit in agricolas nil unquam tale merentes.
Non tulit id Natura parens; quin protinus Artem
Fidam operum consortem, adiutricemque laborum
Aduocat, atque modum, quo fit reparabile damnum,
Consulit; illa malis certam sperare medelam

 Jussit;

Juſſit, & ò dixit, ne te iſta incommoda tangant:
Vix ea, cum Genios opera in diverſa miniſtros
Deſtinat, & vaſti dimittit ad ultima mundi
Littora, qui variç diverſo ex orbe reportent
Fçlices plantç ramos: pars dulcia mala
E' Ceraſunte, vuam pars graia aduexit ab ora
Cretenſem, & ſucco ficus meliore probandas;
Plurima preterea retulerunt ſemina ſtirpis,
Silveſtrem undè nova prolem inſitione novarent.
Hæc grati çſtiva Thelioris ſede canebam
Ille ego qui bibulis induxi flumina pratis:
Vos, quibus eſt curare labor pomaria, pulchrç
Frondibus arboreis mea cingite tempora Nymphæ.

CAR-

MISCELLANEA:

CARMEN

In Legulejum Carpentem

Amores Parthenios.

FOrtè malè emunctæ naris, vatumque latinas
Exosa illecebras patria spatiabar in urbe;
Eccè vafer legum interpres, jurisque Tyrannus
Visus adesse mihi Labeo, & salve ò mihi salve
Doctus ait, vates, sacro qui percitus æstro
Parthenios elegis, & arundine ludis amores,
Quos puer imberbis legat, atque innupta puella:
Dic tamen, & nostris præbe sermonibus aures,
Cur tam rara tuo numeratur pagina libro?
Quandoquidem tenera scriptum de Phyllide carmen
Et de cantata tibi sunt Amaryllide lusus,
Cur sacris lasciva ferens, & casta profanis,
Non in mane facis; vastoque abdomine, quale
Palmarem posset mensuram æquare volumen?
Tunc ego sardonyco resecutus talia risu
Sic tibi protantis, dixi, pro talibus in me
Officiis auri aucupium benevertat, & omnis
Vtiliter tibi fraus, commentaque vendita cedant;
Sic tua consultum properent responsa clientes,
Quorum quotidie fiat tonsura, Patronum
Te dives velit ante alios matrona, tuas quæ
Fallendi nondum varias cognoverit artes:
Auspice te externum Rullus jam morte propinqua
Nuncupet hæredem, cui testamenta refingas,
Arbitrioque tuo fingas, redimendaque nummis
Tercentum, vertenda etiam si fortè volet res,
Proque novis dentur ducendis æra lituris.

Exi-

Exiguum quod ais tamen esse volumen, idipsum
Et Puer obiecit Rutilus, qui triste severi
Orbilii sceptrum formidat, & acre flagellum;
Ut qui venales à solo pondere libros
Æstimet, ignarus quid differat Omega ab Alpha:
Nec tu magne Parens legum mirere, pudicis
Quod non miscuerim lasciva poemata cartis;
Non bene conveniunt, nec in una sede locari
Cypria debuerat Venus, & Jesseia mater.
Plura locuturo, Jam nos condicta, togatus
Subdidit, hora vocat; me nota ad limina dudum
Turba salutantum manet officiosa clientum:
Ire juvat; quippe est nostra hæc vindemia, quam non
Ulla intercipiat grando, quam nulla perurant
Frigora, nec vexet boreas, minvatque procella:
Hæc ait, atque data prius acceptaque salute
Pallia sub cubitum sinuosa interplicat, & se
Publica composito ducit per compita gressu.
O' fatuum caput, ò ventosa cucurbita! crasso
Tune meos Baldo versus componis, idem si
Ac foret excultum deducere carmen, & alta
Legibus ingestis conflare volumina? natas
Miror ego quod non lentè gradientis Aselli
Induis auriculas, siquidem est hæc pæna ferentis
Judicium malè de Phæbo, castisque Deabus.
Esse putas aliquid, vacua quod Gymnade clamas
Quidquid erat rigidi scriptum Prætoris in albo,
Quidquid barbarico blaterat sermone pedester
Bartolus, & pingui scripsit quodcumque Minerva
Nugarum Jason, & summæ conditor Azo;
Quodque rotæ Ausoniæ, violento cujus in orbe
Plurimus in longos Ixion voluitur annos,
Enucleas decreta, quibus reliqua adiice, feudos
Falcidiam, atque dolum, culpam, latamque, levemq;
Et quæ præterea Rabulæ sueuere forenses
Non intellectis heu barbara ponere rebus

Nomi-

Nomina: finge tibi nostris excercita Musis
Præla, tot assiduis quot Nestor viderat annis;
Quid tamen hoc prosit, tibi si conscripta latino
Carmine lecta duas absumit pagina Lunas?
Utilius fuerat tibi nulla poemata Persi,
Utilius fuerat tibi condere nulla Catulle,
Nulla breui siquidem debetur fama libello!
Sola Voluminibus post hac discrimina moles,
Et pondus facient, Labeo sic jussit habendum
Causidicus, tantùm Musarum, artisque peritus,
Quantùm materna nuper puer editus alvo.

Hic Lector te monitum volo, me non in optimos causidicos, summos Antistites, aut præsides hasce tres sequentes eclogas scripsisse, verùm Ut ineptorum quandoque poetarum nugas emunctæ naris scriptores præstrinxere, ita mihi promiscuè super deterioris notæ pragmaticis, qui fortasse nulli erunt, visum fuit lusitare, ut Jurisprudentum, & Judicum Æquitas, & sapientia, scribarum fraudibus, & *commentis à regione positis clarius elucescat.*

ECLO-

ECLOGA I.

Interlocutores

Damon, Alexis.

D. QUæ patrio te rure procul, piscator Alexi,
Tam longæ tenuere moræ? quoties ego fidum
De te Demetam, quoties Corydona rogavi!
Nec responsa mihi de te ulla dedere roganti.
A. Quandoquidem urgebat mala nos penuria rerum,
Urbem adii, si fors domina arrisisset in urbe
Quæ semper vultu me sors respexit iniquo:
Tandem post varios quibus est obnoxia casus
Paupertas, condicta operam mercede locavi
Causidico, quo non est vertere doctior alter
Jura, & perspicuo tenebras inducere vero.
D. Ut video, fato sortem meliore novasti;
Namque rubens vultu plenoque es turgidus ore;
Et pallor vetus, & macies antiqua recessit.
A. Nil melius nostris poterat contingere votis;
Nec pleni Baccho cyathi, nec pinguia desunt
Prandia; dira mihi penitus valedixit egestas.
D. Humanas siquidem varius res temperat ordo,
Nullane tam faustis appendix addita rebus?
A. Ut fatear, mihi non sinit omni à parte beatos
Ire dies pars officii mihi jussa diurni;
Namque meus labor est ad limina stare, clientes
Excipere, & Domino ferre, & responsa referre:
Mentiar, à rosei primo si luminis ortu
Ulla quies datur usque ad opaca crepuscula noctis:
Semper adest pulsans, & semper ad ostia clamat
Ille ferens Lepores, hic raptas corte volucres,
Sæpe aliquis vitulos à torua matre petitos.

Hiſce oculis vidi cælatis aſpera ſignis
Ulpidii famulos argentea vaſa tuliſſe
Subter palliolum: lex dicta ferentibus hæc eſt,
Ut clam dona ferant, vafras ne inquirat in artes
Vulgus heri, populuſue dolos deprendat iniquos.
D. Silicet in ſolo Juriſprudentia lucro
Vertitur, & deſiderio nutritur habendi.
A. Sunt etiam, qui ſolerti enucleanda Patrono
Mittunt ſcripta ſuperpoſito gratiſſima nummo:
Ille datum in ſcriptis tacito riſu approbat aurum
Diſſimulans, vertitque aliò ceu nolit ocellos, [rum:
Seque bonum poſthac ſpondet, memoremque futu-
Quatuor inde notas confuſę in margine ducit
Scripturę & ſpatio inter ſe diſtantibus amplo
Pagina lineolis abſolvitur integra quinis.
D. Dic mihi, num ſapiens varia perhibetur in arte
Cauſidicus, novitne Sophos, & Numina Pindi?
A. Si longo excipias quod jus cognovit ab uſu,
Sic Sophiæ ambages, & dulcia carmina callet,
Ut puer, anniculum cui nondum acceſſerit ævum:
Tantùm Cauſidicis placet ipſa ignauia, quantùm
Aer alitibus, nativum piſcibus æquor:
Illorum ſi ſcripta leges comiſſa tabellis,
Invenies illic heu barbara nomina voces,
Quas non agnovit Latium, non approbat Arnus
Italici pater eloquii; mediam inter utramque
Barbaricam rabulæ linguam invenere forenſes
Ridiculam, indoctam, quam plebs exſibilet omnis
D. Credideram quotquot rabidi impacata frequentant
Regna fori, populoque ferunt reſponſa petenti
Palladia ſupra reliquos excellere laude;
Namque illos ajunt immenſa volumina, libros
Innumeros intra forulos ſervare repoſtos.
A. Crede mihi à ſolis fruſtra ſapientia cartis
Quæritur, ignavo cùm mens torpore laborat:
Siquis erit tamen ulla cui ſit portio mentis

Tunc

Tunc vafer in melius sibi quod videt esse futurum
Detorquet variis leges ambagibus, actor,
Annè reus fueris discrimine habebere nullo;
Exitus oblato litis dependet ab auro.
D. Tantarum undè tibi tam vasta peritia rerum,
Qui modò ducebas captos ad roscida pisces
Littora, piscatuque dies agitare solebas?
A. Ingrata quicumque moras traducit in urbe
Sit famulus licet, aut ima de fæce popelli
Urbanos mores, & plura vocabula novit
Hactenus ignota agricolis: puer omnis, & ipsa
Plebs, quæ venales explorat pollice ficus
Scribarum indoctum genus, atque ad furta paratum
Dignovit melius, quam notus ouilia Pastor.
D. Indocti penitus quod sint, tantumque periti
Ad diversarum Scribæ molimina fraudum,
Miror ego, timidèque tibi mens credula nostra est.
A. Ne mirere doli artifices, fraudumque Patronos,
Mos hic jam tota quando est communis in urbe;
Nec minus illorum te non ignavia tangat;
Subtiles siquidem qui se profitentur alumnos
Palladis, & sophiæ latebras rimantur opertas,
Apellant studium, quæ docta Academia dici,
Atque vocant fasces, quæ dici fascia debet
Non sua diuersis aptantes nomina rebus;
At ne prętercam quod erat memorabile primùm,
Quis risum tenuisse queat, si fortè legenti
Occurret, miseri qui tristia damna Sousæ,
Fataqûe mille iocis rerum narravit ineptis?
D. Vè tibi, si quidquam populorum adstante corona
Huic simile exciderer, vel si tua pagina salso
Morderet lusu hac fatuas de gente mariscas;
Protinus ad gelidos exul tua carta Batavos
Iret, & Ausoniis proscriberetur ab oris.
A. Hæc sint dicta ioco; curas repetamus inanes,
Nugasque, & plebis deliramenta forensis.

D. Plura

D. Plura quidem memorare potes, qua fraude clientes
Decipere, & dubias soleant producere lites,
Verba quot erasis expungant scripta tabellis;
Verùm Thelioris juga post nemorosa ruens Sol
Colloquiis monet alternis imponere finem;
Plurima de populo faciemus verba togato
Crastinus eoos cùm Lucifer advehet ortus.

A. Ut lubet, incæptam cras perficiemus ineptæ
De gente historiam, & meritos reddemus honores;

Acon, Iolas.

I. CVi tu nuper Acon lectas in vitibus uvas,
Rubraque textilibus portabas mala caniſtris?
A. Cauſidico condicta tuli munuſcula, namque
Lis mihi de tribus eſt raptis à fure capellis.
I. Infælix o Paſtor! oves raptaſque capellas
Vtilius poteras ſævo dimittere furi,
Cauſidici quàm furta pati pejora; putaſne
Purpureis pomis, & lecta in vitibus uva
Illius ingentes tibi conciliare favores?
A. Eſt etiam parvis ſua donis gratia; vidi
Judicis antè pedes, metuendumque antè tribunal
Vimineis gemere in caveis quandoque columbas;
Quodque ſine ingenti non eſt memorabile riſu
Orabat raucis cauſam clangoribus Anſer;
Adde quod & parvo mihi munera parua ſtetere.
I. Non ego diffiteor, quin paruæ tenuia dona
Impenſæ tibi ſint, verum repetita nocebunt,
Et lis prouentus dilata exhauriet omnes.
A. Ille ubi conſpexit ciſtis allata ſalignis
Munera, cæpta hodie non hebdomas, inquit abibit,
Aſſerviſſe tibi tua cùm me armenta videbis;
Atque hæc dicta mihi per ſacramenta ſpopondit.
I. Hæc tibi quinquagies repetet, cras & fore dicet
Finem litigii, donec penitus tibi totos
Emungat loculos, & opes abſorbeat omnes
Ingenti quas rura ferunt exercita cultu:
Nulla fides legum rabidis, pietaſue Tyranis.
A. Urbanos quæ cauſa fuit tibi noſcere mores,
Præcipuè quorum toga publica compita verrit?
I. Lis mihi de prato fuerat cum divite Rullo,

Et

Et si preteritos casus, exemplaque spectes
Jura mihi primas tribuebant omnia partes:
Succubui tamen, atque stetit victoria Rullo:
Empta tamen magno; nam mittere dona solebat,
Quanta potest cui census, & ampla domestica res est:
Hinc clades fecere, & me mea damna peritum.
A. Amissi te prati angit jactura, forenses
In gentes ideò exerces odia aspera; nonnè
Regnaret populos feritas impune per omnes,
Ni populos Themis adstrictis cohiberet habenis?
I. Jura quidem Themidis laudo, sanctique senatus
Edicta, at veterum decreta eversa Parentum,
Fraudes in verbis positę, notulæque bilingues,
Divitibus favor indultus, miserisque negatus
Acrem scriptoris ferulam, scuticamque merentur.
A. Si non vana refers, si non imponis Jola,
Non hac in toto gens est furacior orbe.
I. Plura quoque, & majora forent memoranda, sed iste
Ne nobis etiam malevertat sermo timendum.
A. Nil est quod metuas, Iudex hic nullus, & ullus
Non est spectator; quin differe, si qua supersunt.
I. Quando juvat, tibi partim audita exponere pergam,
Partim visa; nec ista putes insomnia noctis
Hesternæ, aut similes illis, quas sæpe solemus
Fabellas rerum cupidis narrare Puellis:
Ficta forent utinam, vel quæ sunt publica vota
Nullus Pragmaticus, nummiue fuisset hyrudo,
Nullus & ex illis, qui testamenta resignant,
Nullus & ex illis, qui vasti dogmata juris
Tradunt, ingenti juvenum stipante corona:
Doctrina hinc didicit prava formata iuventus
Abdita Cæsarei violare oracula juris,
Et veteres, getico verbis ex orbe petitis,
Vertere scripturas nilunquam tale locutas.
Ah quoties ficta fecere cadavera voce
Sæpe loqui, arbitrioque suo scripsere vocatos

Hære-

Hæredes; quoties recitarunt dispare sensu
Causidici tabulas, & lectis nullibi concors
Pagina respondit! non illos arcta popelli
Conditio potuit solitis avertere furtis,
Non Themidi jurata fides, non terror ab ullo
Judice, non vindex supremi Numinis ira:
Et tamen urbana siquem de gente requiras,
Cui sint in centum porrecti iugera fundi,
Pocula cui caleant, & pinguia prandia fument,
Scriba erit, aut aliquis populi de fece forensis:
Nos miseros, quorum sunt vota modesta, Colonos
Et quibus innocuum sine crimine ducitur ævum,
Perpetuæ afficiunt clades, à Theutone longus
Sollicitat terror, repetendaque fortè tributa,
Res angusta domi premit, & fælicia siquas
Rura ferunt fruges, siquos vineta racemos
Sæpè repentina rapit inuida grando procella:
Nulla nocet Rabulis frugum penuria, nullus
Turbo, nec hybernæ formidant damna pruinæ
Quæ crescunt uariis patrimonia magna rapinis.
A. Nil ergo utilius fuerit, quàm se addere magno
Scribarum numero, & causas orare clientum;
Sit malè Pieridum studiis, quibus assolet ire
Paupertas semper comes, atque miserima vitæ
Conditio; plus ignavi malesuta Patroni
Scripta valent, quàm *smyrnei celeberrima vatis*
Ilias, & summus divinæ Eneidis avctor.
I. Urbem quandoqnidem fatuã populumque minorem
Offusis premit ignorantia crassa tenebris,
Nil mirum, veteri si Bartolus ore locutus
Nescio quis docto Mantûs prçfertnr alumno.
A. Hæc pæna indocti est, nequidquam agnoscere posse
Quid pejora bonis, pulchris deformia distent.
I. Cum de musarum studiis, Latiaque minerva
Res agitur, palmaris eos ignavia vincit;
At loculo implendo cùm se dolus aptior offert,
Pro-

Protinus aſpecto quæuis ignauia lucro
Exuitur, ſapienſque dolo fit ſcriba reperto.
A. Ut uideo hinc rerum ſeges altera creſcit, & altas
Interea medius nemorum Sol contrahit umbras:
Ulterius ne tende; ſatis ſcelera impia, uerſos
In pejus mores, & iniqua accepimus auſa:
Quod ſupereſt, ſiquidem in toto nil ſanctius orbe eſt,
Sic Rabulas fido, ſcribaſque colemus amore,
Ut lepores Canis, agna Lupos, & Cerua Leones.

ECLOGA III.

Acon, Iolas.

A. HEsternus dira veniens ex urbe Menalcas
Rettulit, iratos nobis mala multa minari
Causidicos, quoniam illorum ridere loquaces
Audemus nugas, lepidisque lacessere dictis:
Quam vereor ne (seva ferant procul omina venti)
E' nobis duras meditentur sumere pænas.
I. Silicet extremç proscripti ad littora Thules
Ibimus in mores plebis quòd pauca forensis
Lusimus, & verum discussa ostendimus umbra?
Non hoc de vobis pietas sperare jubebat
Vestra Patres, patrii juris, legumque periti,
Et vos qui lacero Themidis propè limina scribæ
Palliolo rigidç duratis frigora brumæ:
Sed timor etherias fors hic vanescet in auras,
Et puto vos nobis tamtumodò velle nocere,
In fontem verso cùm Cingulus amne redibit;
Hoc amor, hoc probitas, vestra & clementia spondet.
A. Non satis est quod Causidicis sale multo, & aceto
Hesterna lucem fricuisti luce, nisi illos
Irridere velis? cave ne te in carceris antro
Interiore locent, aut ad suspendia mittant;
Ipse sibi hanc cladem, mala noster & ista Menalcas
Illorum tetricos dixit prædicere vultus.
I. Si scelera obiicimus Rabulis artesque dolosas;
De scelere objecto culpamur, & arte dolosa;
Horum si meritis laudes persolvimus æquas
Irridere putamur, & acri illudere versu;
Quid faciam dubito, meaque est sententia discors.
A. Dicentis rectæ quæ sit sententia menti
Proditur è vultu; variis dum laudibus illos

Accu-

Accumulas, laxis exsolveris ora cachinnis.
I. Esto, quod officii causa (nunc seria verba
Eloquor, & teneo risus exire paratos)
Esto, quod officii causa data sumere dicam
Munera Pragmaticos, quis ni sit stultus, & excors
Credulus esse velit? jurabo vocabula cartis
Erasa, ut sensus, melioraque verba reponant,
Quis præstare fidem poterit? patrimonia casus
Auxit, fortunæque favor, non publica furta;
Vrbs me mendacem, me Curia tota vocabit;
Quo pacto aonia docti dicentur in arte,
Qui nec metiri, nec recto inflectere norunt
Ordine versiculos? si non erit ille Poeta,
Saltem erit Orator; latet hunc sed scripta latinè
Syllaba, barbarico notescit pagina tantùm
More notata; quid esse putem, bene vertere semper
Quòd lis divitibus solet, & malè cedere contra
Pauperibus nisi quòd sic omnia jura ferebant?
Fabula sed teneris hæc est narranda Puellis
Antè focum, dum noctu hyemes vigilamus iniquas:
Ipse vides rerum quonam in discrimine versor.
A. Si quando tibi consultum continget adire
Causidicos, ut sæpè solet contingere cui res
Est comissa domùs, aut si lis ulla resurget,
Quam non vindictam, quæ non tibi facta reponent
Improba, pro falso quo tu sermone jocaris?
I. Et mihi dum rubro cum Tyrside prælior ovo
Liserat, & senior nisi composuisset Amyntas
Prælia, ad urbanum litem deferre Patronum
Mens fuerat, rem judicio qui expenderet æquo;
Nulla mihi à Rabulis est justi causa timoris:
Quin nos officiis colere, atque faventia verba
Dicere debuerant, quòd nostro carmine vecti
Ingentem trans Occeanum glacialia visunt
Littora, & Aonia florentes laude Batavos.
A. Quando tui mordax excivit Musa forenses,

Quis ſcit an ex illis tibi non irata remittat
Verba aliquis, metri in morem, legemque coacta?
I. Eſſe aliquem credamnè illa de gente diſertas
In nos qui muſas pugnacibus armet Iambis?
Cùm ſic auſonias gens calleat illa camænas,
Ut tardi auritus Sileni vector? at horum
Eſto aliquis doctos meditetur condere verſus,
Qualia conficiet ſed carmina? qualia vicis
Aſſolet in mediis raucus cantare Batyllus,
Dum mendicato victum ſibi comparat ære.
A. Utilius me colloquiis deſiſtere, Iola,
His erit, hæc dominam ne ſi fortè ullus in urbem
Deferat, & pæna quoque nos multemur acerba;
Jamque iter ad patrios tempus condicere pagos.
I. I felix, memorique animo mea dicta reconde,
Et Rabulas ſuper omnia pragmaticoſque memento
Ambire obſequio, & tibi deuincire merendo;
Hoc tantæ ſibi poſcit honos, & gloria gentis.

EC-

ECLOGA IV.

Rivus profugus.

Amaryllis, Phyllis.

Ad A. R. P. Nicolaum Parthenium Gianettasium Societatis Jesu.

QVi priscos Musarum, & avitæ laudis honores
Asseris Ausoniæ, atque in pristina jura reponis,
Parthenie, antiquum Latii decus, hos tibi lusus
Ludicra Nympharum referentes bella dicabam:
Quandoquidem tenues mihi non ad grandia vires
Munia sufficiunt, profugi cantavimus amnis
Desertricem undam, quam cæpto avertere cursu
Visa tuo tantum potuisset carmine Phyllis,
Freta meo frustra tentavit carmine Phyllis:
Tu placido nostrum vultu dignare laborem,
Quàque potes, levibus plena adiice pondera rebus.

NUper deserto Fons transfuga Phyllidis agro
Ibat seruitum roseis Amaryllidis hortis:
Mollibus hęc ergo illecebris, atque illice cantu
Fontis aquam patria retinere laborat in ora:
Illa sed iratæ similis, similisque minanti
Nil valitura facit profugo conuicia riuo:
Hæc Amaryllis, & hæc jactabat candida Phyllis
Fluminis ad viridem diverso è gramine ripam.
A. Lucidior glacie, placida tranquillior aura
Fons, & Narcisso spectata pulchrior unda;

Et mea contempta si Phyllide rura rigabis
Splendidior vitro, atque electro purior ipso.
Ph. Frigidior glacie, rapidaque fugacior aura
Fons, & Narciso uisa fallacior unda;
Et mea ni versis irrores prædia lymphis
Lentior electro, vitroque rigentior ipso.
A. Sic tibi feruentes æstas placidissima soles
Temperet, atque tibi, mala Rivule frigora parcant;
Sic tibi nulla hominum uestigia, nulla ferarum
Vitrea tranquilli turbent arcana profundi.
Ph. Torrida sic rapidis urat te solibus estas,
Adstringatque rigens glaciali compede bruma:
Sic tibi pastorum, & vestigia pressa ferarum
Oblitas patrii perturbent littoris undas.
A. Este viæ faciles; nec eunti occurrite rivo
Vos scabra saxa, & vos folia arida deflua ramis,
Et vos excussi boreali turbine rami.
Ph. Vos inhibete fugam, celerique obsistite rivo
Objecti lapides, lapsæque ex arbore frondes;
Cæcum iter ambages, & dura repagula tardent
A. O' mea si longo recreabis jugera potu,
Quas non blanditias, & verba fauentia dicam?
Tu fletus Nymphę miseros lugentis amores,
Tu dryadum communis amor, tu Rivule nostri
Diceris ruris medio solamen in æstu,
Floribus undè redit decor, & sua gratia; quin tu
Non adeò es fons pauper aquæ; te littora vidi
(Verna darent animos cùm tempora) littora vidi
Alta licèt spumis aspergere; te quoque dicunt
Amnem Pastores, & ego sum credulus illis:
Nec satis hoc; vario de flore fragrantia nectam
Serta; caput uiolis cinctus, canisque ligustris
Pulchrior incedes per florida rura, tibique
Naiàs adjunctos gratabitur omnis honores:
Mentiar, inuidia męstas nisi tabidus undas
Cingulus euoluet, quamuis de carmine uatis

Ille

Ille sui, modò sit patriis celeberrimus oris.
Ph. Si fors te cæpto potuissem auertere cursu,
Quę non uerba dedi? quò fers vestigia dixi,
Quò properas ingrate? quid ah, quid patria rura
Deseris, ignotasque procul contendis ad oras?
Quàm melius fuerat natiuo rure vagari,
Nec longis fessas tenuare erroribus undas:
Nunc te nulla uię lassarent tędia, nullum
Puluerulentus iter faceres: incommoda quanta
Prętereunda loca, & uiolentior afferet ardor!
Pars non parua tui variis exhausta peribit
Cursibus, ingenti pars absumetur ab æstu,
Partem itercipiet ruris vicinia, partem
In sua quę vertet te Amaryllis prędia, donec
Humentem pones animam longinqua per arva,
Solaque, qui fueras, sterilis monstrabit arena,
Glareaque infælix: tum sicco in littore sidens
Illudet tibi Pastor, eras & tu quoque dicet
Olim rivus aquæ, qui fastu elatus inani
Sperabas te posse viæ tolerare labores,
Sperabas te posse æstus durare diurnos;
Verùm te primis tua vis defecit in ausis:
Hæc tibi pastores facient, hæc jurgia Nymphæ;
Et meritò, quoniam sordent tibi prædia nostra.
A. I fons, & cursus properans intende secundos
Quò sitiens vocat herba, vocant quò blanda vireta:
Non inter tribulos, aut horrida lustra fluentes
Dispensabis aquas, sed flores inter amenos,
Et florum suaues spatiaberis inter odores:
Quin ubi formosi in medium perueneris horti
Accedet noua fama tuis, & gloria lymphis:
Æratis illic tubulis prouectus in altum
Edita marmoreæ scandes fastigia molis,
Et reliquos infra te amnes, fontesque videbis
Subdita despiciens uiridaria: quis reliquis tum
Sensus erit riuis, tacitus quis mæror, aquarum

Te ſupra fortunam, & ad aſtra uidentibus ire?
Ph. Ne te, ne ueris capiat maleſuta uoluptas,
Fons, & diuerſo uernantia flore uireta:
Illic nulla quies, & nulla tibi otia feſſo
Contingent: uariis hac illac flexibus ire
Amiſſa fruſtra te libertate querentem
Dura adigent iuſſa agricolæ; bibet arida tellus
Humorem, bibet alta ſuis radicibus arbos,
Squamigeræ limoſa bibent uiuaria gentis;
Interea ſciſſæ te tot diſpendia uenæ,
Et facient tot furta inopem; ſi ſculpta figuris
Saxa canaliculis aſcendes ductus ahenis,
Quot tormenta feres! ſumma cùm mole uolutus
In præceps liquida aſperges ſubiecta ruina
Marmora, quis timor, & lapſu quis terror ab alto!
Verte aliò curſus, inſueto non bene cælo
Creditur; ipſe etiam nunc mœret Cingulus, illum
Pœnitet, inceptæque uiæ, Patriæque relictæ.
Aut hoc, aut ſimili mulcebat carmine fontem (euntē
Pulchra Amaryllis, & hoc quoque carmine Phyllis
Sperabat ſe poſſe ſuos divertere in agros:
Parthenii ſed ubi riuo præconia vatis
Blanda ſpopondit, & inſolitos Amaryllis honores,
Fons tenuit cœptos neglecta Phyllide curſus.

Fraga Amico dono miſſa ſub Autumnum.

Menalcas Amyntæ.

ALpibus in gelidis lecta hæc tibi fraga Menalcas
Mittit, & eſſe ſui dat non leve pignus amoris;
Parua quidem fateor munuſcula, ſed bona dantis
Quæ mens acceſſit donis, & amica voluntas,
Plus tua quàm miſſum puto tanget pectora munus.
Purpureos vepreta legens per inhoſpita fætus

Quæ

Quæ non alpini toleravi incomoda cæli;
Aeris insuetum frigus, vigilataque noctis
Tempora sub dio, & primo sub mane pruinas:
At quia solus eras mihi causa laboris, Amynta,
Nil me perpessum frigus, nil tristia noctis
Tædia, nil matutinę movere pruinæ.
Adde quod incæpto me grandinis ira sub ipso
Terruit, inclemens Boreas, & jam gravis alto
Axe ruens imber; crudeles parcite vos ò,
Dicebam, venti, ruituræ parcite saltem,
Dicebam, pluuiæ, lectis dum fructibus altos
Accumulem calatos, qui mox mittantur Amyntæ:
Uix ea fatus eram; pluvias sensisse putares,
Auritosque Notos; detersis nubibus ether,
Risit, & aprici tranquillior aura favoni
Discussit densas pellecto Sole tenebras. (bas
Haud procul hinc, medias rutilant ubi fraga per her-
Pisa virent teneros nondum ausa recludere folles:
Mitia si fieri, dubiosque evadere casus
Autumni poterunt, tibi & hæc mittemus, & illa;
Tu modò missa bono dignare hæc munera vultu.

OVA RUBRA

Ad A. R. P. Vincentium Vivianum S. Jesu.

Pingendi unde rubro mos venerit ova colore,
Dum placidus teneras veris tepor evocat herbas,
Accipe Vincenti. Quondam de crimine summi
Facta parens Læda est, si vera est fama, Tonantis:
Illa prius gravidam quàm fætu exsolveret alvum
Fæmineo de more cibis inhiabat ineptis,
Pluraque non istos querenda petebat ad usus;
Quodque magis mirere, rubris super omnia pomis,
Atque ostro simili delectabatur Jaccho:

Et sua luminibus fuerat malesana voluptas,
Namque illa aspectis sese recreare pyropis
Sueverat, idaliisque rosis, nytidoque tabellis
Illusis minio, & conchili murice, blandos
Antè oculos roseus semper rubor ibat, & illum
Mente revoluebat noctuque, diuque colorem.
Menstrua Luna suum novies impleverat orbem;
Eccè puerperio gemini se pulchra resoluit
Nympha ovi genitrix, & quo foret usa marito
Nota dedit documenta; novum quin alba ruborem
Solicita vanæ signata cupidine matris
Extra testa tulit, desideriumque remansit
Impressum pictis, quod Læda favebat, in ovis.
Protinus Argolicas iit improba fama per urbes
Furta canens Jovis, & tanti miracula facti
Vix habitura fidem; fieri pars posse negabat,
Pars quorum melior steterat sententia menti
Vera fatebatur, nam Matrum dira cupido
Assollet in fætu sua sæpe relinquere signa:
Ex illo inventrix nugarum Græcia, cæca
Sive superstitio, novitas seu talia suasit,
Purpureo instituit pingenda colore quotannis
Ova coloratos Lædæ referentia partus;
Missus ab inachiis dein post breve tempus Achiuis
Mos hic Ausoniis etiamnum perstat in oris.

F I N I S.

IMPRIMATUR.

Aloysius dalla Rosa Vicar. Gen. Parmæ.

IMPRIMATUR

Vicar. Sancti Officii Parmæ.

V I D I T

Præses Cameræ.

AMORES
PARTHENII.

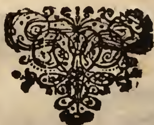
AMORES PARTHENII
ECLOGIS, ELEGIIS, ET LYRICIS EXPRESSI

A

THOMA RAVASINO
PARMENSI.

Editio II.

Auctior, & emendatior.

PARMÆ,
Ex Typographia Octavii Rosati M.DCC.
Superiorum Permissu.

REVERENDISSIMO PATRI

TYRSO GONZALEZ

SOC. JESU PRÆPOSITO GENERALI.

AGricolis ea officiorum vicissitudo cum Plantis intercedit, Reverendissime Pater, ut illi suis quidem laboribus, ac studiis plantarum incrementa provebant, & ubi adultior

ætas

ætas accesserit, ad fæcunditatem lacessant, illæ verò impenso studio facilè obsequentes opulenta colonis respondeant ubertate: Verùm irritus cùm labor Agricolas, tùm plantas conatus frustraretur, ni quidquid molitur solertia, aut meditatur natura, perficeretur à sole. Usqueadeò illud Orbis vitale jubar sublunaria omnia recreat, atque alit, ut quanta flores venustas, & quantacumque fructus commendat jucunditas, ab inexausto lucis fonte corrivetur, illique debeatur. Nos obsimili haud planè ratione adolescentiæ nostræ primitias tibi offerimus, sed informes adeò, ac mendosas, ut injuria potiùs, quam adeptæ fertilitatis laude cultores viderentur afficere, nisi à Te plurimum decoris, & maturitatis essent assecuturę. Sanè pudet me Patres Soc. Jesu solertissimos juventutis meæ institutores, tàm exiguo proventu, ac propè nullo elusisse: At accessionem gloriæ hoc faciet illisque dandum erit laudi, quod contumacis pervicerint arbusculæ sterilitatem, atque in hos qualescumque fætus erudierint. Haud *me latet cumplures non defuturos, qui hæc tenuia non dicam munera, sed obstricti animi monumenta infra*

Te,

Te, ac tuam dignitatem prorſus poſita eſſe arbitrentur: Verùm cuinam potiori titulo Poeſim latiali cultu elaboratam, quàm inclytæ Jeſu Soc., &, quod caput eſt, Tibi, qui Tanti, atque adeò ubiq; terrarum præclariſſimi Ordinis ſummum ſumma cum laude diù tenes Regimen, dicatam vellem? Nemo, ſi à tuis diſceſſero, aut ferè nemo impenſius nativum Latii ſermonem colit, atq; amplificat; quo planè nomine univerſus Orbis à Barbarie vindicatus Vobis plurimùm debet; in primis autem Italia, ubi vernacula adeò dialectus invaluit, ut niſi veſtra obſtitiſſet ſedulitas, latinum idioma, aut indecorè obſoleviſſet, aut propè in ſitu jaceret. Reliqui carminum Scriptores non tàm me voluminis mole, quàm dictionis elegantia longo poſt ſe relinquent intervalllo: Tametſi hoc uno eos mihi deceſſiſſe gloriabor, quod nec Patronum aliundè ſuis operibus adſcitum, aut humaniorem optaverint, aut illuſtriorem promerverint. Et quidem ab ipſo argumento ea mihi imponebatur neceſſitas, ut caſti luſus Viro integerrimo, ſacri Religioſiſſimo, ſuopte titulo commendabiles heroi virtutum omnium genere ornatiſſimo nuncuparentur. Quod ſi juſto fidentiùs

tiùs tantum mihi adſciſcam Mecænatem, id tuę potiſſimùm benignitati, R. P., tribuendum eſt, quæ faciliorem ad Te mihi aditum fecit. Vale, & totius Orbis Chriſtiani, & clariſſimæ Jeſu Societatis, cui præes, bono vive.

Addictiſs. Humillimus, & Obſequentiſs. servus.
THOMAS RAVASINVS.

ECLOGA I.

Parthenici Clientis fælicitas.

INTERLOCUTORES

Melisæus Vinitor, Syncerus Olitor.

MIrabar Syncere tuo dum nuper in horto
Manè vagor, partesq; oculos dimitto per omnes
Occurrant veris si fortè exempla futuri,
Undè novus difflaret odor, redolensq; tepentis
Spiritus halaret Zephyri; quæ florea, dixi,
Insinvata meis blanditur naribus aura?
Ecce repercusso patefacta rosaria Sole
Ante diem proprios formæ excellentis honores
Extulerant, & (quod miror magis) apta creandis
Temperies aderat nondum mitissima rebus.
S. O Melisee, Parens nobis hæc tempora fecit
Parthenis, hos postquam superę sacravimus hortos
Parthenidi, rigidi mos invariabilis anni
Vertitur, invitasq; hyemes clementior æther
Prævenit; illa meis avertit floribus iras
Ventorum, illa meis indulget floribus omnes
Veris divitias, cœli, terræq; favores.
M. Silicet illud erat, dominam quòd nuper in urbem
Venales primo flores sub manè ferebas;
Pallentes violas, pictos lugubre hyacinthos,
Purpureasq; rosas: hinc est quòd divite cunctos
Proventu superas, quot habet vicinia campos:
Hinc te nulla fames, aut nulla exercet egestas,
Quæque solet reliquos mala sors vexare colonos.
Nostra [fatebor enim] vix nobis rura per annum

Suf-

Sufficiunt alimenta; mihi porrecta per ingens
Excurrunt ſpatium vineta; incommoda fœtus
Pampineos ſed quanta manent! nebulis modò primi
Depereunt flores, modò ſpem mentita retortos,
Vva in capreolos tranſit, ſæpe humida cœli
Temperies, improtectis ſæpe officit uvis.
Æſtivus vapor, aut iſtas ſi evadere clades
Contigerit, quandoq; ruens rupto æthere grando
Corripit à fero quidquid ſperavimus anno.
S. Ante ingrata meo viridaria ſæpe labori
Optatis ſuerant malè reſpondere; novelli
Prodierant flores? flores riguere: recentes
Prodierant gemmæ, variaq; ex arbore frondes?
A glacie frondes, ſunt gemmæ à frigore læſæ;
Omnia deluſis ibant contraria votis:
At ſimul ac ſtellis morem, veniſq; protervis
Impoſvit Virgo, contractum ſupputat annus
Menſibus hybernis ſpatium, lętiſſima tellus
Injuſsosabit in flores, veſtitaq; vernis
Ridet hyems violis, nec ſe cognoſcit in illis
M. Haud equidem invideo, potius cœleſtia miror
Hæc horti portenta tui; tibi ſed favor undè
Tam facilis Divûm, & ſuperæ indulgentia Matris
Tam ſtudioſa tuis vltro ſuccurrere rebus?
S. Imprimis quaſcumq; novi clementia veris
Protulit, inſtructis Divæ ſuſpendimus aris
Primitias, quas conſuetas prævertere Lunas
Aſſiduo cultu, atq; impreſſis urgeo raſtris.
Nullus abit menſis, quin ullo munere pactum
Affirmẽ obſequium; quantumvis parva, tamen ſunt
Munera grata illi: primo cum nuper eoo
Quinque roſas læto depictas murice, puro
Quinque alias candore, aliaſq; colore rubentes
Sanguineo, caſtæ ferrem Genetricis ad aras
Illam ultro noſtris, vultu arridere ſereno
Muneribus vidi, vel me vidiſſe putavi;

Eſto

Esto quòd eludens oculos deceperit error;
Ex illo tamen, insolito mihi pectus amore
Carpitur, & flammis cor à cœlestibus uror.
M. Fortunate puer, pretium cui tale laborum,
Nec minor optatis sors contingit; ò ego tantùm
Si Virgo sperare tuo de munere possem,
Nulla prior nobis foret isto cura labore.
S. Ne metuas, tua quin vultu dignetur amico
Parthenis officia, ingenuus modo candor, & insons
Officiis accedat amor; non illa coloni
Pauperis obsequium, aut inopis munuscula Vernę
Despicit: assiduo quoque tu cognoscere cultu
Ne dubites, & virgineam precibus Genitricem
Conciliare tuis, pro talibus illa rependet
Plus solito faciles lunas, sine nube serenos
Autumnos, ditemq; novis proventibus annum.
M. Una mihi reliquas inter lectissima vites
Est Apiana, minùs Domini quæ fallere svevit
Vota sui; Octobrem cum serior advehet annus
Hanc simul, atq; hujus teneram sacrabimus vuam
Virgineæ Matri, pignusq; sit ista deinceps
Ut nos semper amet, nam semper amabitur illa;
Ite procul re iquæ quot habent vicina puellæ
Rura, Nape, Phyllis, Galatea, Nigella, Lycoris!
Nulla meos posthac ex vobis speret amores,
Sola meos Virgo sibi nam modò poscit amores.
S. Quàm tibi luce dies fuit hæc fælicior omni,
Qua primùm casto Divam cognoscis amore:
Non favère tuis magis unquam numina rebus;
M. Non si me bifero vitis fæcunda bearet
Palmite, tanta meum pertentent gaudia pectus
Quanta mihi manat cœlesti ab amore voluptas.
Talibus agricolæ prono jam Sole cadentem
Detinuere diem, quin plura iterare parabant:
Cùm tandem extremo rubicundus Vesper olympo
Fulsit, & optatam nox abstulit invida lucem.

Illi converso parva ad magalia gressu
Per calles iter, & compendia nota ferebant.

ECLOGA II.

Parthenii erga Deiparam amoris certamen.

Lysias Olitor, Alcon Vinitor.

Vitreus herbosos quà præterlabitur agros
Cingulus[1], & media Theliorem[2] interluit unda
Constiterant olitor Lysias, & vinitor Alcon;
Florentes annis ambo juvenilibus, ambo
Experti dulces ieſſææ Virginis ignes;
Cum Lysias; quàm me superæ sacer ardor adurit
Parthenidis; mihi quàm cor æstuat! excipit Alcon;
Ille iterum; vix flamma locum, quò crescere possit
Hæc habet; & nostro vix est in corde relictum
Alter ait, tanto quò progrediatur amori.
Talia dum crebro iactant sermone vicissim
Et voces iterant varias, suspiria miscent
Vocibus, alterniq; pari certamine cantus
Virgineam geminata vocant in vota Parentem:
Hęc Alcon; his est Lysias Alcona secutus.
A. Dulce mihi illæsas nebulis, gelidaq; pruina
Adspectare suas lentis in vitibus vuas:
Dulce sed a flammis magis est cęlestibus urí.
L. Me, fateor, variis oblectat floribus hortus,
Quiq; odor aprico veniens aspirat ab horto;
Plus tamen oblectat superæ me Virginis ardor.
A. Qui

1. *Apennini torrens.* 2. *Villa ad Apenninum sita.*

A. Qui volet insomnes animo dimittere curas,
Lætaq; tranquillę producere tempora vitæ
Ille amet, ille tuum Virgo experiatur amorem.
L. Qui volet assiduis ingratos condere Soles
Ærumnis, mæstisq; animum tabescere curis
Non amet ille, tuos nec Virgo curet amores.
A. Non ita suspirant gelidos viridaria rivos,
Cùm parcus tacita se ros suspendit in herba,
Ut mea te longis suspirant pectora votis.
L. Non ita post madidos imbres, austrosq; tepentes
Vinea purpureis recreari Solibus optat,
Ut desideriis exposceris unica nostris:
A. Carior una mihi, mihi gratior omnibus una es,
Nam te nobilior, nec te prestantior ulla
Visa, nec ulla tuæ visa est accedere formæ.
L. Communes in te sola es quæ vertis amores,
Nam nil dignius est, nec amari dulcius usquam
Orbe patet toto, cœloq; quod imminet orbi.
A. Quidquid habet pulchri, quidquid natura decoris
Uni prima tuæ cedit præconia laudi.
L. Nec quæ versicolor nubes discriminat Iris,
Nec cum mane rubet tibi par aurora videtur.
A. Qui te Diva Parens nocturnis comparat astris
Fallitur, es nitidis nam tu speciosior astris
L. Qui tibi nascentis componit lumina Solis,
Errat, enim est roseo major tua gratia Sole,
A. Ferreus ergo foret, qui te cum posset amare
Nollet, & ipse suos alio converteret ignes.
L. Stultus & ille magis, qui à te cùm posset amari
Maluerit versis aliò deflectere votis.
A. Fælix qui primis tibi se devovit ab annis
Impendens famulam longæva in tempora vitam.
L. Infælix nocuos qui ver ętatis in usus
Transtulit, atq; tuos cognoscere noluit ignes.
A. Quid te blanda Parens sit amare, expertus amorem
Antè tuum nisi sit, nemo est qui dicere possit.

L. Quid

L. Quid verò ſit amari, & te quoque rurſus amare
Expertus vel ſit, nemo eſt qui dicere poſſit.
A. O utinam tantus me ſenſim abſumeret ardor,
Dulcè foret tali paulatim ardore perire.
L. Aut vivam, aut moriar (ſic tu mea vota ſecundes]
Te ſine Diva mori, ſine te nec vivere detur.
A. Spiritus hęc dum membra reget, nil pręter amare
Succurrat noſtris, queat aut contingere votis.
L. Aut mihi non ullę rapiant pręcordia flammę,
Aut mihi ſola tuis urantur pectora flammis
A. Cum mihi non reliquis fueris prælata puellis
Tunc grauibus nebulis, & iniqua grandinis ira
Vapulet Autumnus, commiſasq; ſemina terræ
Non reſponſuri culpent mendacia ſulci.
L. Immemori tunc te deponam Partheni mente,
Cùm flores autumnus, hyems cùm torrida ſpicas,
Ver dulces vuas, mites feret æſtus olivas.
His, & mille aliis implentes aera dictis
Agricolæ caſtos lamentabantur amores:
Audiit, & fundo vitreum caput extulit imo
Voluere penè ſuas oblitus Cingulus undas.

ECLOGA III.

Virginis patrocinium implorant

Menalcas, Demætas vinitores.

M. ILla ruens gelidi nuper de vertice Spurni [3]
Grando fuit noſtris innoxia vitibus: almæ
Gratia Parthenidi, cujus tutela fauorq;

Siquid

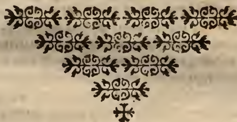
; *Apennini mons*;

Siquid triste parat, siquid malè cogitat æther
In melius vertit, vel ab his eliminat oris.
D. Nil magis illius quam nos custodia præsens
Sospitat, ærumnis nos hec communibus una
Vindicat: è patriis veniens modò villicus agris
Narravit Lycabas, sua quamvis proxima nostris,
Sic vineta ferox quod adusserit aeris ira,
Ut sibi nil, præter lacrymas, mæstosq; dolores,
Et vanum desiderium, curasq; supersit.
Addidit impacta decussas grandine vites
Subjectos propria campos stravisse ruina,
Qualis prima solet sub acutæ tempora brumæ
Squallida deciduis substerni frondibus arbor.
M. Haud equidem miror, superùm contemptor & ęqui
Est Lycabas: non ut reliqui suevere coloni
Votivis cumulat donis altaria: tantùm
Cælicolas curat, quantùm vineta pruinę,
Aut quantùm rigidas cautes alpina pruinas.
D. Silicet hæc illi pro talibus æqua rependit
Numinis ira: suis ultores flectere posset
Officiis, facilesq; sibi promittere Divos:
Ipse sed inversam studia in contraria mentem
Dividit, & nocuos aliò traducit ad usus
M. Adde quod insidos vafræ profitetur amores
Phyllidis, illam omni mollem sibi reddere cura,
Illam omni studio, cultuq; laborat, & arte
Conciliare sibi: quis te malus error adegit
Infælix Lycaba? Proh quàm fælicior esses
Si quæ silvestrem frustra consumis amando
Phyllida, Parthenidi sacrares tempora, qua non
Dignior ulla coli, nec amari dignior ulla.
D. Quas velit ipse suas (curam hanc dimitte) puellas
Depereat Lycabas; nobis superam Genitricem
(Quando operas lux excusat modò festa diurnas)
Cura sit interea submissa in vota vocare,
Assiduasq; preces, ut quæ speravimus apto

Impleat eventu, femperq; facillima, vena
Continuet proprios indeficiente favores.
M. Æquum eft Demæta tibi me parere; feramus
Suppliciter junctis, & vota, & carmina palmis;
Carmina, Diva quibus mage fe cognofcat amari,
Vota quibus tantos Divæ mereamur amores.
D. Primus ego incipiam, tu deinde fequere Menalca
M. Incipe, & alterno refpiret fiftula cantu.
D. Alma Parens uno quæ quamvis maxima Nato.
Es minor, ęterno prope par fortita Tonanti
Imperium, fi rite tuis abfolvimus aris
Vota fuam jam nacta fidem, noftriq; vovemus
Ruris primitias, placido nos afpice, quali
Nubes afpectu, tempeftatefq; ferenas,
Bellaq; componis ventorum, atq; aera placas.
M. O quæ communes mundi famulantis honores
Quæ cæli totos in te convertis amores
Si quidquam de te facilis fuccurrere Virgo
Nos fperare jubes, nec fpes deludis inanes,
Siquis honos noftris, vel fiqua eft gratia donis,
Accipe filveftri deductum carmen avena.
D. Te promiffa falus hominum, columenq; precamur,
Invideat lentis ne vitibus horrida longæ
Vis brumæ, ne difcedens infefta relinquat
Signa gelu, primove rigens fub vere pruina
Detineat refides inopino frigore gemmas.
Vinea floruerit? fit flos immunis iniqua
Aufpice te nebula: teneri de flore racemi
Prodierint exempla? novis aprica racemis
Temperies faveat, nec ramos turbidus eurus
Deturbet teneros, & nondum obftare paratos.
M. Ipfa potes cælum Zephyris aperire ferenis,
Ipfa potes cohibere uno, atq; emittere nutu
Cæruleis imbres, nocuos arcere vapores,
Et calidas lenire dies: fi parva minore
Quàm decet obfequio tibi munera vovimus; aras

Ante tuas si primitiis quandoq; dicatis
Accessit mala mens, sceleris nec pura voluntas
Da veniam nostris ultro mitissima culpis.
D.Officium tibi sit superum Regina, tuoq;
Sit Nato nobis per te indulgere parato,
Siqua manent veteris delere piacula noxæ;
E nobis duras ne sumat deplua pœnas
Grando, nec offensi partes ulturus olympi
Eludat sterilis promissum pampinus annum.
M.Quòd nisi tu nostros fortunes Virgo labores
Frustra pampineis vites deponimus agris,
Frustra depositas cultu exercere frequenti
Nitimur, aut tenui rastro, validoq; bidente
Duratum renovare solum: sine te sua vota
Pastores, miseros sua decepere colonos.
D.Non ultra nobis insomnes pectora curæ
Sollicitent, quæ frugiferi spem provehat anni
Cæli temperies, mesto quid cogitet ortu
Sol, quid nocturnæ moneant dispendia Lunæ
Alternas sortita vices, pro sidere quovis
Diva erit; hæc toti leges imponet olympo.
M Si volet illa, suos dediscent aspera mores
Tempora, si favet hæc, injussa messe virebit
Terra, comis arbor, nemus arbore, floribus hortus.
D Quîn etiam Zephyro, modò jusserit illa, tepenti
Spiritus alter erit, ruri decor alter, apricis
Altera vinetis facies, non uua saporem,
Mitia non succos seruabunt poma priores,
M.Sed prius occiduis solem deponet in umbris
Sydereus vesper, tenui quàm singula voce
Commemorem;non tot mora perficit annua fœtus,
Prodiga quot nobis diffundet munera Virgo.
D.Parthenidis siquis vellet percurrere dona,
Arboreis idem numerum subducere tentet
Frondibus, aut variis quas ventilat eurus aristis,
Cùm disclusa nouo tollunt se tritica folle.

M. Quod ſupereſt, unum hoc ſupplex te Parthenis oro
Finibus his gentem pellas [quænam fuit illa
Gens fera, neſcioquo nuper quæ venit ab Iſtro,
Hyberniſq; plagis) mala parturit omnia nobis
Quæcumq; illa eſt, & pariet quoq; plura deinceps
Non ignara mali ni tu ſuccurrere Mater
Approperes: hinc nos miſeros, rerum omniũ egenos
Dura tributa premunt, hinc æra injuſta jubemur,
Pro quibus è domina creber venit urbe ſatelles
Caſtigatq; moras, modò rapto ab ovilibus agno,
Sæpe etiam abductis queis vertimus arua juuencis:
Adſis, & duris mitiſſima conſule rebus.
D. Ipſa vides quàm nos variis ſors improba verſet
Caſibus, & quales extrema per omnia clades
Afficiant: repetita hyberni incommoda vexant
Militis, ipſe etiam mutatis moribus ęther
Aſperior noſtris ſe denegat uſibus, ipſa
Anni ſpem tellus mentiri aſſuevit, & omnes
Fruſtratur fœtu non reſpondente labores:
Alma fave, & deſideriis ne deſice noſtris.
Finierant: tremulum viſa eſt agitaſſe cacumen,
Sub qua conſtiterant paſtores, innuba fagus;
Fagus, quæ ſuperæ nuper devota Parenti
Amborum inſcriptos trunco ſervabat amores.

ECLO-

ECLOGA IIII.

Deipara in Cedri flore Virgo, in ejuſdem fructu Mater adumbratur.

Quaſi Cedrus exaltata ſum in Libano Eccli. cap. 24.
Flores mei fructus honoris, & honeſtatis ibidem.

Alcimus, Jonathas.

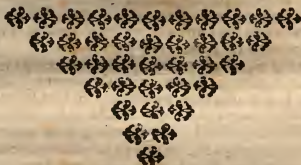
FOrtè ſub occulta Libani convalle ſedebant [bras
[Quandoquidē arboreas Phœbus contraxerat um-
Alcimus, & Jonathas; patrii ditiſſimus ille
Ruris, & iſte gregis; ſilveſtribus aptus uterque
Verſibus: hic preſſo calamum percurrere labro
Doctus, & ille habiles animare in carmina buxos.
Ergo per umbroſas dum captant frigora ſilvas,
Et calidas vitant dum ſol attollitur horas
Ruſtica ad argutam modulantur carmina Cedrum;
Virgineam Cedrum, qua non formoſior ulla
Æthereum florem, qua non fœcundior ulla
Diuinum teneras fructum produxit in auras
A.O nitidis formoſa comis, ſpecioſa pudico
Flore, ſed æterno fœtu ſpecioſior arbor
Defeſſis faueas paſtoribus, & tua ſemper (ſtros.
Umbra juuet pecudes, pecudum juuet umbra magi-
I. Defeſſis fauens paſtoribus, & tua ſemper [ſtros.
Umbra juuet pecudes, pecudum juuet umbra magi-
Arbor, ab emotis quæ dulcia frigora ramis
Leniter indulges, tu nos reficiſq; foueſq;

Tu facis vt silvas ut amemus rura, tuasq;
Defessum somno caput acclinemus ad umbras.
A. Tu facis ut siluas, ut amemus rura, tuasq;
Defessum somno caput acclinemus ad umbras.
Tu dulce es pecori æstiuo sub Sole levamen,
Tu molles Zephyros vicino è colle reducis,
Ipsaq; blandiris, cum sis blandissima, nobis.
I. Tu molles Zephyros vicino è colle reducis,
Ipsaq; blandinis, cum sis blandissima, nobis.
Te sine deterior, graviorq; exæstuat aer,
Tecum frigidior, leviorq; subæstuat aer;
Te sine triste mihi, quod in æstu est dulce, videtur
Tecum dulce mihi, quod in æstu est triste, videtur:
Tantum alias superas cedros, pulcherrima, quantum
Molle siler Myrtus, Myrtum penera laurus,
Et Laurum quercus, quercumq; idea cupressus,
Et quantùm superat pinus fœcunda cupressum,
A. Autumni placidos arbor ficulnea menses
Prouentu ditat bifero, sed nulla futuri
Demonstrat fructus præmisso insignia flore;
Tu flores uno quo fructus tempore gestas;
Autumni te laus, laus te manet unica veris.
Viuite fœlices diuino pignore flores.
I. Vere nouo cùm ridet ager, cùm mitior annus
Vernat, & innumeras tellus abit omnis in herbas
Omnigeni erumpunt flores per rura, sed illos
Nulla secuturi comendat gloria fructus:
Tu flores, fructusq; geris, nec te viget ulla
Floridior, nec te viret ulla feracior arbos.
Crescite Virgineo fructus data præmia flori.
A. Quid niue candidius, pressoq; in vimine lacte est,
Concretaq; euro glacie, teneraq; pruina?
Attamen in tanto si spectes singula flore
Flos nive candidior, pressoq; in vimine lacte est,
Concretaq; euro glacie, teneraq; pruina,
Vivite fœlices divino pignore flores.

I. Sunt

I. Sunt quibus arrident nativo illusa colore
Persica, & hybleas imitata cydonia ceras.
Si videas, quibus est arbos uberrima, fætus,
Pendula nil proprio mirabere picta colore
Persica, nec flavas imitata cydonia ceras.
Crescite virgineo fructus data præmia flori.
A. Lilia virgineis lactentia junge ligustris
Lacteolisq; rosis stellantia junge ligustra;
Si flores videas, quibus est spectabilis illa,
Lilia cum niveis jurabis nigra ligustris,
Pallentesq; rosas, maculisq; infecta ligustra.
Vivite fælices divino pignore flores.
I. Consita fert vvas bene culto vitis in agro,
Punica spes implet fæcundo malus in horto.
Fertilis exculto cedit tibi vitis in agro,
Cedit, & ipsa suis tibi punica malus in hortis.
Crescite virgineo fructus data præmia flori.
A. Sic tibi nulla tuos nebulæ vis improba flores,
I. Nulla tuos lædat venti vis aspera fœtus. (addo?
A. Sed quid ego hæc voveo? I. cur hæc verba insuper
A. Nulla tuos flores, quamvis jurata nocere
Aura. I. nec ulla tuos poterit vis lædere fœtus. (illa
A. Flore quidem pulchra es. I. fructu es fœcunda. A. sed
Quæ laus nobilior. I. vel quæ tibi gloria major
A. An florere magis? I. magis an producere fœtus?
A. Magna erit intacto tibi laus pubescere flore
I. Magna erit æthereos tibi laus emittere fætus
A. Si tamen à fructu sunt ulla pericula flori
Dum serves florem, non sis fœcunda, pudicum.
I. Non sunt à fructu metuenda pericula flori;
Servabit florem quamvis fœcunda pudicum.
A. Dum non Virgineos amitas veris honores
Maternæ cures nil fertilitatis amorem.
I. Non illa innocuos deponet veris amores
Fœcundos quamvis autumni curet honores.
A. Florida sis ergo, quamvis sis fertilis arbor

I. Sis ergo fœcunda, & ſemper florida cedrus.
A. Cedre decus nemorum, Libanitidis unica ſilvæ
Gloria, Idumeos inter celeberrima lucos,
Florida de violis ſtatuam tibi ſerta quotannis,
Sertaq; de calthis, & pallidulis hyacinthis;
Submittenſq; genu dicam, qui ruſtica vovit
Munera, cum donis animum quoque vovit & ipſum.
Vivite felices divino pignore flores.
I. Ipſe quoque umbroſa decerpam ex arbore poma,
Primitiaſq; legam ruris, quas educat annus
Frugifer, & lectas quovis ſacrabimus anno.
Creſcite Virgineo fructus data præmia flori.

ECLOGA V.

Anemon Flos.

In Anemone flore hyberno, candidi & purpurei coloris

Non nisi vento flante sese aperiente

Jesus puer hyberno tempore nascens,

Diviniq; Spiritus afflante aura conceptus adumbratur

Iuxta illud Cantic. cap. 2.

Ego flos campi

Et cap. 5. Dilectus meus Candidus, & rubicundus.

Alluditur etiam ad illud, quod Anemon ab ....

Undè & nomen accepit, flos venti dicatur.

Ad A. R. P. Franciscum Grandium è Societate Jesu

olim in Rhetorica facultate preceptorem meum.

Mopsus, Lygdon, Mæris Olitores.

Mop. UT mihi post varios casus, post publica ruris
Vota inter reliquos flos o pulcherrime flores

Expectate venis! sed quæ tibi causa serenos
Invidit Soles, & aprici tempora veris
Ut mala te rigidæ subeuntem incommoda brumæ
Aspicerem? Ah te ventosi ne turbida cæli
Temperies, Ah ne rapidum te frigus adurat.
O si qui placida genuit te spiritus aura
Læta mihi sacris afflaret pectora flammis,
Quas non festiva laudes meditarer avena
In tua vicinas animans præconia rupes!
Sed cum non tales ausim sperare favores,
Et senio desint vires in corpore, vestra
Cura sit alterna Lygdon, & Mæri camena
Inclyta Iessei natalia dicere floris,
Floris, tranquilli cui præstant nomina venti.
Dixerat: Interea Lygdon, Mærisq; sedentes
Innuba quà patulas laurus diffuderat umbras
Dissimile agresti variabant carmen avena.
L. Nascere virginei flos inuiolate pudoris,
Florida virginitas, conclusi filius horti,
Innocuus florum candor, formosior inter
Diversos, Anemon, quot habet natura colores:
Nascere: nascenti consuetos bruma rigores
Ponet, & ipsa tuos mitescere discet in usus.
M. Siste, quid insidiis audes te credere nimbis
O Anemon, rosei flos intemerate ruboris?
Purpura pratorum bicolor, prænuncia veris
Iris, & hyberni risus vegetabilis anni.
Ne te nascendi sub iniquo sydere fallax
Tangat amor, soles nondum adduxere serenos
Tranquillæ ventorum animæ: crudelis ubiq;
Sævit adhuc Boreas, rigidusq; irascitur aer,
L. Nascere, quid patrio dubitas te fidere cælo,
Vitalesq; haurire dies? tibi prodiga lætos
Terra sinus aperit, famulari sedula certat
Officiis natura suis, tibi blandior ultro
Servit hyems, positaq; minas effeminat ira.

M. Siste, quid invisa properas erumpere terra
Unica Iessææ soboles, & gloria Virgæ?
Nec te triste gelu, nec inofficiosa moratur
Aura hyemis, nocitura tuis natalibus aura?
L. Eja age rumpe moras, quid amantum crebra fatigas
Vota, quid aprici differs genialia veris
Gaudia? te nostræ suspirant Flosculē valles,
Ipsi te colles, ipsa optavere vireta;
Te sine nulla fuit deserto gratia ruri,
Omnis erit tecum formoso gratia ruri.
Rumpe moras; non hoc de te sperare jubebant,
Prævia qui veteres cecinere oracula vates.
M. Ne justo citius flos formosissime nasci,
Ne properes: properata nocent natalia sæpe
Floribus, hæc certè tibi nunc properata nocebunt.
Vidi ego surgentes alieno tempore flores
Vitalis dubias exire in luminis auras;
Mox rigida afflictos glacie, vitreaq; pruina
Non potuisse brevis spatium durare diei.
Ne tanti quæras, non est tua tuta voluntas,
Ne tanti quæras, flos o pulcherrime nasci.
L. Nil est quod timeas; si te penetrabile frigus
Uret, te nimio defendam à frigore; si te
Aeris afficiet violentia, mitior aer
Arte mea fiet, ventosq; & frigora contra
Straminis injecto, paleæq; tegeris amictu.
M. Ah flos, ah formose, nimis ne crede serenis
Solibus, incerto nimium ne crede favori
Aeris, ictu oculi citius mutatur in horas
Sæpe aer, versoq; facit mendacia vultu;
Tutius ad molles poteris florere tepores,
Maternæq; latens imo sub viscere terræ
Securas tolerare moras, mitissima donec
Temperies verni conatus adjuuet anni:
Quàm vereor ne te affectum glacialibus euris
Invida mortalis rapiant discrimina fortis.

L. Pone metus Anemon: tibi non metuenda supersunt
Siqua manent gelidæ suspecta pericula brumæ:
Hęc alii timeant flores, communis origo
Quos tulit, & vili tellus produxit abortu:
Semine nascentem è supero te Dia fovebit
Roribus irriguis, placidisq; teporibus Aura.
M. Felices Zephyri, quorum de munere tellus
Floret, & aprico recreantur rura sereno,
Nimbosas lenite dies, ne tristia cæli
Tædia, ne flori noceant mala frigora nostro.
Fallor ego, anne mea Zephyri audivere querelas?
Astra favent, precibus subscribunt mollia flecti
Numina: non ultra vobis spem ponite brumæ
Crudeles, rigidæq; nives canæq; pruinę.
Mop. Hactenus o socii tenues inflassé cicutas
Sit satis: excelsi jam solem abscondere colles
Incipiunt, nostrisq; diem subducere pagis:
Nos quoque tempus erit fere decedere nocti:
Cras iterum (festiva dies nam crastina) blandis
Cantibus, & vario dicetis carmine florem.

ECLOGA VI.

Lygdon, Mæris, Mopsus.

Ad eundem.

LÆta quieturis invexerat otia pagis
Postera lux; festum pubes agrestis agebat
Assiduisq; operis, duroq; soluta labore
Rustica gens fessis requiem condixerat agris
Pacem campus habet, non stivæ innixus arator
Dividit eversas impresso vomere glebas,
Aut motam resupinat humum; non falcifer instat
Vinitor, aut viduis connubia cogitat ulmis.

Quid

Quid vacuus curis festiva per otia Lygdon,
Quid solers faceret Mæris? nec vasta licebat
Arua, nec incurvis curare ligonibus hortos.
Ergo super molli verbis Anemone resumptis
Preteriti repetunt studia intermisso diei,
Hesternosq; iterant cantus; cum judice Mopso
Omnis erat circum mixti vicinia ruris:
Hæc Lygdon, simul hæc repetebat in ordine Mæris.
L. Aspicis ut tenerum intacta tellure cacumen
Exerat, & superas Anemon se attollat in auras
Dein rima faciente viam discludat inertis
Emergens calatho violata repagula follis?
Talis ab eoo se promit lucifer ortu,
Talis nocturnis intermicat hesperus umbris.
M. Concha virens facili veluti circumcava torno
Oscitat, & patulo diducitur intus hiatu
Crescendi spatium, libertatemq; datura
Purpureo calici, labroq; virente tuetur
Veris opes: simili quis dives dote colorum
Flos ita laudari, magis aut mereatur amari?
L. Vestra minor violæ, minor est tua forma hyacinthe,
Vester honos minor est, qui suavi murice menses
Pingitis æstivos immortales Amaranthi:
Ipsa minus varios ostentas Tulipa vultus,
Tulipa versicolor redeuntis Proteus anni.
Cresce verecundi flos inviolate pudoris.
M. Ipsa tibi primas formæ Clytie aurea partes,
Ipsa tibi primos, Anemon concedit honores
Florida Caltha, fui quondam Narcissus amator,
Pratenses casiæ, nardi fragrantis ariftæ,
Et quæ pro vario traxit cognomina vultu
Innumerabilium pubes pulcherrima florum.
Cresce verecundi flos intemerate ruboris.
L. Lactea virgineus commendat lilia candor,
Candidulum lactescit ebur, lactescit & illa,
Quænam est nocturnum via quæ discriminat orbem?

Cum

Cum tamen aſpicio te floſcule, lilia ſordent,
Candidulum vileſcit ebur, vileſcit & illa,
Quænam eſt nocturno quæ ſemita lucet olympo?
Creſce verecundi flos inviolate pudoris.
M. Pace tua, roſa pæſtani pulcherrima veris
Filia, puniceo quamvis te purpura fuco
Veſtiat, & rari laudent exempla decoris,
Pace tua noſtro cedis me judice flori.
Nec fruſtra roſa cedis, habes quò cedere poſſis;
Namq; meo flori rubor eſt divinitus, at te
Improba laſcivo violavit ſanguine Cypris.
Creſce verecundi flos intemerate ruboris.
L. Ne primas oculo ſperes à judice laudes
Stare loco impatiens convoluole, ne tua jactes
Ora levi riſu, dulciq; natantia lacte;
Major ineſt noſtro candoris gratia flori:
Flori cujus honos, & gratia creſcit in horas,
Ut ſolet eoo lux creſcere Solis ab ortu.
Creſce verecundi flos inviolate pudoris.
M. Syderei fruſtra Sol alter diceris horti
Caryophile, decus vernantis nobile ruris,
Nympharum communis amor, celeberrima veris
Gloria, & auricomæ regalis purpura Floræ.
Has Anemon tantum nativo murice laudes
Exſuperat, quantùm roſei ſilueſtria flores
Gramina, plebeos quantum aurea Lilia flores.
Creſce verecundi flos intemerate ruboris.
L. Aſpicis excitos, quos mollis Amygdalus edit
Aduentu veris calices exire, ruboris
Pulchra quibus dos eſt, ſed plus candoris abundat?
Vernantem ſpecies Anemonem pulchrior ornat.
Plaudite virgineo, mea plaudite carmina flori.
M. Vidiſti ſubito mutari poma colore
Autumno redeunte, una quæ candida parte
Oppoſita quoque parte rubent? majore meus flos
Aſpectu, pulchraq; magis ſe luce colorat.

Plau-

Plaudite purpureo, mea plaudite carmina flori.
L. Dicebam, viridi siquando in sepe ligustra,
Cana ligustra, vel albentem per rura sabucum
Contigit aspicere, atq; diu observare tuendo
Dicebam, proh quale decus, proh quanta venustas!
At postquam nostris Anemon inolevit in hortis
Cætera mirari vernæ spectacula pompæ
Misimus, & reliquum ruris laudare decorem.
Plaudite virgineo, mea plaudite carmina flori.
M. Vere novo, primoq; anni sub limine gemmas
Educit roseas, olim sua poma futuras
Persicus, ignitoq; rubet magis ebria fuco
Punica quæ prodit se per sua fragmina Malus;
At simul ac nostris Anemon sese addidit hortis,
Non me forma movet tua Persicus, aut tua Malus
Punica, nil pulchri quo nos capiamur habetis.
Plaudite purpureo, mea plaudite carmina flori,
L. Pura nitent lactis stipata coagula, lacte
Pura magis nix est, tepidi cui fervida veris
Temperies, Zephyro nondum redeunte, pepercit:
Fallor, an ista tui flos est candoris imago?
Plaudite virgineo, mea plaudite carmina flori.
M. Incultas propter sepes nascentia fraga
Dulce rubent: livet nitidos imitata pyropos
Turgida quæ gravidis suspenditur uva racemis;
Fallor, an ista tui sunt flos exempla ruboris?
Plaudite purpureo, mea plaudite carmina flori.
L. Cresce Anemon: tua sic divino imbuta tepore
Incrementa juvet tellus: tibi frigidus aer
Apricos soles, tibi Sol penetrabile frigus
Temperet, & placidi semper concordia cæli
In tua perpetuo conspiret commoda vere
Parcite virgineo mea plaudere carmina flori.
M. Tempus erit cum de nostro donaria rure
Floribus instructas tibi suspendemus ad aras,
Officiiq; memor pastorum rustica pubes

Vota tibi solvat, meritosq;indicet honores.
Parcite purpureo mea plaudere carmina flori.
Mop. Mæri tuo, pariterq; tuo nil carmine Lygdon
Dulcius esse potest; gratæ sitientibus undæ,
Grata quies fessis, mihi vestræ cantus avenæ:
Quas ergo vobis laudes, quæ dona rependam;
Sunt mihi contexti diverso stamine flores,
Arte laborati flores, quos nexuit olim
Versicolorato ductis è vellere filis
Silvestres inter Crotale doctissima Nymphas:
Intactos hos iamdudum servavimus, istos
Esse damus (qui sint merito pro munere) vestros.

ECLOGA VII.

Adolescentibus prophano amore captis Virginis amor proponitur.

Daphnis, Melibæus.

D. Dicebam, tenera dum se monstraret in uva
Spes anni, quàm se nobis vindemia spondet
Uberior: certè fælici educere visa est
Principio lætos vitis bene florida fætus:
At nunc, ut video, me spes ignava fefellit,
Votaq; destituunt vacui, sterilesq; racemi:
Aut aliquid cælo malè nos aspexit ab alto
Numen, vel rabidus livor, vel thessala nostras
Fæmina devovit cantato carmine vites.
M. Nescis pampineos quæ vis tibi fascinet agros
Inconsulte puer: tu fons, & causa doloris
Ipse tui es; nihil est cur provida Numina culpes,
Fortunæq; vices, sagæq; venefica verba.

D. Si-

D. Silicet eventu quæ nobis dira finiſtro
Sors tulit, Autumni quiquid ſpem corripit, in me
Vertis, & ingrato quiquid peccatur ab anno?
M. Hiſce meis, quæ forte putas mendacia dictis
Hæc facient exempla fidem: jam florifer annus
Venerat, atque ſuos repetebat quiſque labores
Vinitor: inſideę tibi tunc Amaryllidis una
Cura fuit, quando reliqui vicinia ruris
Tondebat vineta, aut longè à matre petitam
Pampineam viduas ſobolem attollebat ad ulmos.
Interea labor, & votorum ſumma tuorum
Hæc erat, alta ſequi ducentem armenta puellam
Per juga, quaq; moras fuerat traducere longas
Ire, redire, nec in tenera tibi vite reciſa
Sunt ſarmenta, prius quàm verno è palmite gemma
Ruperit, & feros falcis damnaverit uſus.
Dic mihi, quæ leuitas, vel quæ dementia major?
I nunc, atque tuas in Numina conice clades.
D. Si tibi primæuo vernaret flore juuenta
O Melibæe, mihi non hæc verba aſpera, nec tu
Tanta ſuper noſtra faceres commenta puella;
Sed tibi dum frigent exanguia corda, nec iſtud
Dulce potes læti cognoſcere nomen amantis,
Turpe mihi ducis tua quod non ſuſtinet ætas.
M. Dulce mihi annorum quoque ver effloruit, at non
Qualis es, ipſe fui; mitte hæc, & proſpice rebus
Conſilio meliore tuis: vindemia tota
Jam ferme exacta eſt, & adhuc in vite legendæ
Arbitrio reſtant ventorum, & grandinis vuæ?
Daphni cave tibi ne mora longior obſit: iniquum
Sæpe ſub Autumnum, cùm jam nil tale ueremur
Hyberni venit ira Jouis, malus ingruit auſter,
Et nocuæ ſubeunt nebulæ: ſi fertilis anni
Spes intercipiat de tot modò cladibus una
Quo ſtudio miſeræ poteris ſuccurrere ſorti?
Tu ſcis quam variæ longo nos ordine vexent

Ærumnæ, postquam longiquo miles ab Istro
[Aut Istro, aut alio veniens è littore] nostris
Finibus insedit longum est memorare quot illa
Gens tulerit clades: hinc nos penuria rerum,
Hinc malesuada fames, grauiorq; obsedit egestas;
Et quod triste magis nunquam contingere posset
Sæpe a iquis titulo causas sibi quærit ab isto
Æra extorquendi miseris impune colonis.
Et tu Daphni potes tantorum oblite malorum
Ludere festiuos imperturbatus amores?
D. Si mea dimissa cessarent damna puella
Nulla prior nostris esset solertia curis:
Sed quando urbanis (queis nil crudelius) esset
Non ideo dominis minor inclementia, nec res
Parcius exacto melius procederet ære,
Quid mihi deserta prodesse Amaryllide possem?
M. Certa meæ pariter foret hæc sententia menti,
Si quotę ditat prouentu frugifer annus,
Cuncta tibi prouisa forent, nec larga superbæ
Munera deferres Dominæ, patrimonia parua
Absumptura mora: nec tu me vana locutum
Esse putes: patulis (ego post viburna latebam)
Auribus his hausi, quæ tu modò crebra puellæ
Verba dabas: mihi cras urbs est adeunda sub ortum;
Dicebas, Amarylli: noui quid ab urbe reportem?
Ane collum, qualem Phyllis, croceosue cothurnos
Afferri tibi vis, quales formosa Lyconis
Uxor habet? num pileolum qui si malus aer
Ingruat, à pluuia, si Sol, defendat ab æstu?
Plura feram quoque, si qua velis tibi plurima ferri:
Ah miser, Ah malecaute! leui nec fronde capellæ,
Nec tymbra saturantur apes, nec rore cicadæ,
Nec queit ulla datis expleri fæmina donis.
Cum malè sic fuerit tibi pars consumpta peculi
Quid facies, repetet cùm jussa tributa satelles
D. Silicet aduersis semper jactabimur? at non

Hoc

Hoc placitum est superis, ut nos æterna malorum
Affligat series, forsan sors aspera versis
In melius discet posthac mitescere fatis.
Interea blandas dilectæ Amarillidis inter
Illecebras, gratos pergam traducere Soles.
M. Quis furor incępta per tot discrimina velle
Ire via? rabidos imbellis cerva leones,
Agna lupum, pauidę miluum fugere columbæ,
Nec tu uesanæ fugies hostilia Nymphæ
Blandimenta, tuæ tantùm nocitura juuentæ?
Quęre alias curas, Amaryllida desere pastor.
D. Suavius aspicerem lęsas à vindice fruges
Grādine, quàm lacrymas desertę Amaryllidis; ingens
Quid mihi profit ager, quid fęlix copia rerum
Si nostri vidui fine lusibus ibitis anni?
M. Cum tibi nulla prior, non altera prę ter amarè
Cura super sit, ama; sed te nouus ignis amantem,
Et melior totas accendat flamma medullas:
Quandoquidem primos malè sic impendis amores
Utilius poteris non ullo ardore peruri
D. Seu roseos vultus, rarine exempla decoris,
Singula seu mirer quibus est mirabilis illa,
Quæ magis ulla coli, magis aut mereatur amari?
Non huic se Nice, quamuis pulcherrima Nice,
Pace tua Corydon, non se componere posset
Pace tua Melisæ, hyrsuti filia Mopsi;
Una habet, una meos Amaryllis habebit amores.
M. Tu modo sydereæ noris decora inclyta formæ
Pulchra quibus speciem Virgo supereminet omnem,
Non te crede mihi vanas spreuisse pigebit
Illecebras, versis quin in contraria votis,
Sero nimis dices fuit hęc mihi cognita, & illa
Tempus ad hoc fuerit cur non dilecta, quęreris:
Verte alio tua vota, Amaryllida desere Pastor.
D. Ut volucris, quę lentatos circumlita visco
Impediente pedes, positas in vimine fraudes

Fru-

Frustra iactatis evadere nititur alis
Sic mihi femineas, quamvis exire parato
Insidias, certæ spes non est ulla salutis.
M. Illicitis modò, Daphni, velis desistere cæptis
Non tibi libertas, non est erepta facultas:
Ulterius ne tende tuis obtendere culpis
Velamenta, unum hoc subeat tibi perdite Pastor,
Dum superæ præfers Genitrici Amaryllida, tristes
Pro violis spinas, dulci pro melle venenum,
Ingratam voluisse tibi pro matre novercam.
Ista nisi accepto te munere novit amare,
Muneris illa suos sine spe largitur amores;
Ista tibi varios casus, fata aspera; lætos
Illa tibi spondet tranquilla per omnia soles.
Ipse vides geminæ quæ sint discrimina sortis.
D. Hei mihi difficile est, ubi longo indurvit ævo
Flectere ramosam curvato stipite quercum.
Difficile est ubi fax antiqui crevit amoris
Velle novis veteres flammis extinguere flammas.
M. Quid magis est durum saxo, quid surdius unda,
Rupibus asperius, fœta truculentius ursa?
Da celeres undas, da saxa, moveret amore
Blanda Parens, fœtam mansuescere cogeret ursam,
Et dociles traheret rupes; tu sævior istis
Durus es ad sacros, ad iniquos cereus ignes?
D. Da veniam fasso Melibœ; haud lusibus apta
Cum veniet, siquidem est nobis ventura senectus,
Tunc studia in melius versa sequar altera mente;
Ætatis mihi nunc liceat decerpere primos,
Sera prius quàm nos prœvertant tempora, flores.
M. Hactenus ut uideo nulla sanabilis arte
Est furor iste tuus: frustra medicina paratur.
Cui non grata salus, nec cura salutis amatur:
Icœpta malesane via, tibi cognitus olim
Forsan erit, serò licet, irreparabilis error.

EC.

ECLOGA VIII.

In auguſtiſſima Jeſu, & Mariæ Nomina

CARMEN AMEBÆUM.

Corydon, Amyntas.

C. Eloquar, an ſileā? jubet hoc timor, imperat illud
Dulcis amor; magis āne timori magis anne timor
Anteferendus amor? timor omnis cedat amori:
Eloquar, & Pueri, ſuper aſtra feremus [at ipſa
Verba labant, ſubitaq; mora intercepta laborant)
Eloquar, & Pueri nomen ſuper aſtra feremus
Dulce mihi nomen, venerabile Nomen Jeſu:
A. Eſſe quid hoc dicam, quòd te pulcherrima Virgo
Conatur liquidas dum vox proferre ſub auras
Tunc vi neſcio qua, ceu compede uincta, uolentem
Dicere deſtituit, mediiſq; in faucibus hęret?
Eſſe metum credamne? metum ſed uincat amantis
Officioſus amor: Divæ ſuper aſtra feramus
Suave mihi nomen, nomen mihi dulce Mariæ.
C. Cum tua blande Puer ſubeunt mihi nomina, quanta
Tunc ſubeunt animo mihi gaudia! gaudia quæ non
Enumeret mea vox, nec mens conprehendere poſſit,
Nec ſatis ipſa ſuis capiant præcordia flammis.
A. Cum ſubit illius mihi nomen amabile, totos
Cujus in obſequium vitæ devovimus annos,
Cum ſubit illius mihi nomen amabile Matris
Lætitia tremulæ ſaliunt in pectore fibræ.
C. Grata mihi Zephyri venientis ſibila, grata eſt
Quæ levis argutos interſtrepit unda lapillos,

Sed

Sed vox grata magis, quæ te compellat Iesu.
A. Suaue canit philomela, virente sub arboris umbra
Suaue gemit turtur; sed Partheni, suauior illa
Pervenit ad nostras quæ te vox indicat aures.
C. Cum te lustra voco per opaci confraga montis,
Lustra repercussas assueta remittere voces
Nil te uisa mihi est retulisse libentius echo.
A. Frondoso cum te nuper de colle vocarem
Fallor, an ipse sonum te Diua uocantis amabat
Qui mea frondosus repetebat carmina collis?
C. Cum tua uicinę narro prçconia siluę
Verticibus leuiter motis alludere silua
Velle videtur, amica noti quasi uentilet aura,
A. Hesterna cum luce tuas; quà Cingulus errat
Agresti laudes meditarer arundine, ui sus
Ipse fuit lætis applaudere Cingulus undis.
C. Arboribus scriptam delebo Amaryllida, & Illum
Expuncta patulis inscribam Amaryllide fagis.
A. Partheniis animata notis hæc saxa loquentur
Quæ prius insanos referebant Phyllidis ignes.
C. Nec satis hoc; patulis non illum inscribere fagis,
Pectoribus potius, cordiq; inscribere uellem.
A. Nec satis est illam duris incidere saxis,
Quin foret in nostro quoq; mens incidere corde.
C. Quid metuis nebulas infælix villice? Natum
Implores Mariæ, & nebulæ timor omnis abesto.
A. Frigora cur aliquis formidat vinitor? ille
Imploret te Mater, & horrida frigora parcent.
C. Si qua malè evenient, Pueri dic nomina: dictum
Quam cito nomen erit, cito tam mala singula cedent.
A. Ipsa licet fueris nobis nocitura, vocato
Parthenidis titulo fies innoxia grando.
C. Illius audito deponet nomine prædam
Immitis Lupus, & securo parcet ovili,
A. Audiat: æstiuas non usserit auster aristas;
Audiat: irriguas non Sirius usserit herbas.

C. Te

C. Te clamem suprema meos cùm finiet annos
Hora, nec officio mea vox cessabit ab isto.
A. Cum vicinia mihi mors vocis ademerit usum
Cor mihi languentis supplebit munera linguæ.
C. Cum neque vox poterit, neq; cor sua dicere verba
Halitus extremæ te languidus innuat auræ.
A. Quin nisi spes tanti nimis est temeraria voti
Cura erit una tuas super astra retexere laudes.
C. Finiturus eram, de se sed plura reposcit
Cælestis Puer, atque suo de nomine dici.
A. Pæne ego finieram, de se sed plurima dici
Alma Parens Pueri, Iesseja Virgo reposcit.
C. Sed mihi sat dixisse, mei es spes unica Jesu.
A. Sat mihi sit dixisse, mei es spes una Maria.
C. Dicere plura velim, sed dicere plura volenti
Non nisi dilecti nomen succurrit Jesu.
A. Plura ego dixissem, dicturo plura sed ipsa
Non nisi succurrit toties mihi dicta Maria.
Carmine dum tali siluas, vicinaq; siluis
Flumina mulcebant Corydon, & pulcher Amyntas
Nescio quis mediis visus fuit Aliger umbris
Attentas præbere nouis concentibus aures
Quis scit an æthereo Pastorum vota Puello,
Quis scit an illorum laturus vota Mariæ?

ECLOGA IX.

Parthenios amantes, nec in somnis ab amore vacare.

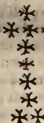
Manasylus, Jolas.

M. Dic mihi, quid fœlix adeò tibi contigit, ut te
Securum mala sic tangant præsentia, quantùm
Dura movere solent alpina cacumina venti?
Si vacuos curis, & ab omni parte beatos
Copia nos ingens rerum ditaret, ab isto
Parta tibi titulo jurarem gaudia, sed cùm
In pejus versis cernam ruere omnia fatis
Haud mihi sat constat cur tam læteris Jola.
I. Cum subit hesterni species pulcherrima somni
O Manasyle, mihi tanta est meminisse voluptas
Quanta foret, si res Diis nostra faventibus iret.
M. Perge, age, rem totam (potes hic confidere mecum)
Da mihi Pastor, aduc multùm supresse diei
Umbrarum ni me fallit mensura, videtur.
I. Nocte sub extrema dubio cum subrubet ortu
Lux ventura, sopor me matutinus habebat:
Ecce mihi ante oculos visa est consistere amata
Parthenis: attonitum primò me perculit horror,
Mox flexis in humum genibus procumbere, blandas
Dein adhibere preces, atque ambas tendere palmas
Velle videbar; at aerèa velocior aura
Quàm cito visa fuit, cito tam me Diva reliquit,
Vel potius somni me grata reliquit imago.
Quidquid id est, ut me claro iam lumine stratis
Proripui, surrepta oculis spectacula nostris,

Et

Et mecum, quod non venissent sæpe quærebar.
M. Quando tibi memor, ut nobis fas credere, mens est
Qua tibi se Mater specie Jessea videndam
Obtulit, aut qualis nocturna apparuit umbra?
I. Talis erat, qualem siquando invisimus urbem
In tabula ante suas depictam aspeximus aras.
Nil est quod verbis, aut pluribus addere dictis
Ultra habeam: quæcumq; minor de Virgine vox est;
Nulla referre queunt cęlestem exempla decorem.
M Virgo licet titulo sit inenarrabilis ullo
Non desunt tamen ante oculos quæ ponere nostros
Parthenias valeant laudes: sic dicimus illam
Ingenti reliquas inter præcellere forma
Ut stellas inter præcellit Luna minores.
Sic cùm Virgineum mens est laudare pudorem
Lilia cum nivibus sæpe usurpare solemus;
Si matrem memorare libet, tunc concha vocatur
Quæ nullo peperit divinam semine gemmam.
Sin magis externas placeat percurrere dotes.
Aurorę minor est per opaca crepuscula fulgor,
Nec sic exorti jucunda est gratia solis
Auri colore novos cùm luce repercutit agros.
Hæc, & plura potes de Virgine dicere Matre.
I. Non ego diffiteor, quin castam multa Parentem
In mentem revocare queant, sed vocibus ullis
Quid ue opus est verbis? melius facunda loquentur
Vota, mihi sat erit divino ab amore peruri,
Sat quoque sit Divæ si nos amor illius urat:
Quandoquidem donare illi nil præter amorem
Paupertas sinit, usqueadeo nos torquet, & angit.
M. Quidquid adhuc nobis veluti mirabile quoddam
Longo circuitu, & verborum ambage dedisti
Nocturni lusus, insomnia vana fuere:
Non ea me narrata movent, nam quisq; quod optat,
Aut peragit, sibi fingit idem per visa; sopore
Vinitor in medio sturnis irascitur, umbris

Frondator, fulco convicia dicit arator; (rit.
Quæ tibi luce, eadem in somnis quoque imago recur-
I. Sed tamen hoc melius quàm si nox invida nobis
Objecta nostros aliqua violasset amores
Phyllide, siue alia nympharum è gente puella:
Hostibus hæc potius contingant somnia nostris.
M. Eueniat potius tibi sors, quæ contigit illi
Quisquis erat, Dominæ qui captus amore videndæ
Uno sponte tulit priuari lumine, visa
Mox capto meruit donari lumine Diua.
Si talis nostro sors arrisisset amori
Mille oculos, & mille genas, quoq; plura dedissem
Membra, mihi fælix quæuis jactura fuisset.
I. Haud tali agricolas dignari sueuit honore
Parthenis, hos miseros cum Spiritus exuet artus
Forsan erit tanti nobis data copia voti.
M. O utinam desideriis bonus annuat æther:
Sed vereor ne longa nimis patientia duris
Victa malis nos invitos in crimina cogat;
Indignos ideo superę Genitricis amore.
I. Sperandum est: non semper erit, quam cernis, iniqua
Hæc rerum facies: forsan nos tempora servat
In meliora Deus; dabit his olim quoque finem.
M. Cras melius semper fore dicimus, & tamem omnis
Irrita spes abit, & semper pejora supersunt.
I. Hoc commune malum; non est cur nostra queramur
Damna, cuique suis vita est exercita curis.

ECLO-

ECLOGA X.

In diem Virginis natalitium:

EX ITALICO SANNAZARII,

Argumento prophano in sacrum verso;

Paucis demptis, pluribus additis, aut mutatis, prout res exigere videbatur.

Fontis ad herbosam nemora inter frondea ripam
a Constiterat cana frontem præcinctus oliua
Pastor; eum patulę sub tegmine uidimus orni
Octauum mensis qui Octobrem prȩuenit, alto
Concelebrare diem sub prima crepuscula cantu:
Ille ut erat roseum solis conuersus ad ortum,
Arborea uolucrum cȩtu plaudente sub umbra,
Non responsuris narrabat talia uentis.
Pande fores, nitido surgentem profer eoo
Sol formose diem; cȩlo diffunde sereno
Purpureos lucis radios, uarioque colore
Finge nouam blandi speciem pulcherrime ueris.
Illa dies hęc est, tua quam prȩuertere tarda
Nocte soror, quam tu longo producere debes
Emensus spatio supremi culmen olympi:
Nam, meminisse potes, Solymeo te quoque dicunt
Produxisse diem populo dum uinceret hostem,
Quantò major erit producta gloria luce
Nazariam placidas quę Nympham eduxit in auras.
Umbriferę ualles, uosque alta cacumina rupes

a *Sanna. in Arca. Ecloga Tertia.*

Frondentes alni, Piceę, męsteque cupressus
Siquis inest sensus uobis, uel signa uoluptas
Allicit, ad nostros aures aduertite cantus;
Fraudibus à furum procul insidiisque luporum
Lanigeris teneri ludant cum matribus agni;
Antiqui redeant mores, assuescat amęnas
Ilex ferre rosas, ad duros pendeat uua
Capreolis suspensa rubos, se frondea quercus
Ignotis stillare fauis miretur, & ipsa
Lactis eant roseis seruitum flumina pratis.
Non flores hortis, non campis mollia desint
Gramina, non apris subeat, non tristibus ursis
Cædis amor; Puer auulsis cytherejus alis
Extinctis facibus, pharetra exarmatus, & arcu
Ereptas nascente sibi Iesseide uires
Lugeat: è contra laudes super astra puellę
Virginis attollant, pastorum nec minus omnis
Turba soluta operis testetur gaudia plausu,
Et plausu, & uario ductis circum orbe choreis.
Lętitiam quoque prata, suam quoq; uitrea prodant
Flumina, sit facies cęli tranquilla, nec ullas
Cernere sit supra montana cacumina nubes.
Hac primum tepidas in luminis exiit oras
Luce Parens, hac immensum nascente per orbem
Inuenit sedem uirtus, humanaque corda
Virgineę pulchro caluerunt laudis amore,
Quem malus auersæ mentis proscripserat error:
Hujus in ingentes arbor mihi plurima laudes
Cortice cęsa suo est, ut non decliuibus ilex
Germinet ulla jugis, aut frondeat ulla cupressus
Quę non dilectam compellet scripta Mariam;
Quę curas mihi sola potest lenire, Mariam,
Quam nostri gemitus, mea quam lamenta, suisque
Noctes, atque dies suspirant pectora uotis.
Dum rabidi celsis errabunt montibus ursi,
Pinus acuta comas dum tendet in ethera, uiui

In mare dum querulo labentur murmure fontes,
Dum spes, & castos timor exercebit amantes;
Illius in totis notescent nomina terris,
Qua sine triste mihi fuerit deducere longos,
Qua mihi dilecta dulce est producere Soles.
At tu quæ superam cecinisti carmine Diuam,
Supplicibus uotis siluestris musa precare,
Fausta sit illa dies, roseoque inubila uultu.

ECLOGA XI.

In aduersis cælestem opem esse implorandam, nec implorata desperandum.

INTERLOCUTORES

Mycon, Tityrus, Aquatores.

M. AVdieram qui vestra solet percurrere fontem
Prædia, mutato solitarum errore viarum
Nunc domini urbanos perlabi Daphnidis hortos:
Ni mendax tulit hæc rumor, quo numine fretus,
Quo studio poteris siccis avertere pratis
Æstivi quæ ferre solent incommoda menses?
T. Audieras, & vera Mycon pervenit ad aures
Fama tuas; ego non unquam magis anxius ulla
Tempestate fui, quam nunc ubi ductilis unda
Æstivo teneris sub tempore deficit herbis.
M. Non satis est quod primitias sibi fertilis anni,
Hordea prima, recens lectas in vitibus uvas
Vindicet, ipse suos Daphnis nisi vertat in usus
Seruitum vestris quæ flumina vallibus ibant?

T. Illum ego crediderim nobis irata dedisse
Numina: sed cæptas prestat reuocare querelas,
Nam si rescierit nos in mala vincula coget
Illius ad nutum venturus ab urbe satelles.
M. Perge, quid absentis formidas Daphnidis iram?
Perge tuum quæstu, verbisque leuare dolorem.
T. Illum ego crediderim nobis irata dedisse
Numina, qui partes agat ulciscentis Olympi
Inque malam versos Amaryllida plectat amores,
Suetaue continuum patrari furta per annum;
Qui brumę, nebulęq; vicem impleat, & subductis
Fontibus ęstiui dispendia duplicet anni.
M. Cùm mala te diuersa premant, cur una querela,
Et vox de raptis succurrit Tityre riuis?
T. Cętera continuo patimur quę damna tenore
Sæpe dolis, vafra quandoque eludimus arte:
Sic cùm tempus adest fęcundæ pendere messis
Primitias, vacui secernimus hordea rotis,
Et sparsa mollimus aqua, quò crescere possint
Mole noua, & numero mensuram ęquare minore:
Iussa prius diram quam musta uehantur in urbem
Plurima purpureis superadditur unda racemis,
Et ne degenerem absimilis color arguat uvam,
Mentimur viridi pressum de vite liquorem
Sanguineis ebuli baccis, morisue cruentis:
His, & mille aliis Daphnim frustramur auarum:
Quod tamen à solito fraudatis flumine pratis
Nos angit, studio damnum est reparabile nullo.
M. Quis vetat obscura intempestę noctis in umbra
Exiguam fluuio partem deducere, campis
Qua possis, bibulisque sitim restinguere pratis?
T. Hinc quoq; nulla mihi superest spes; Daphnide missus
Nuper Ventidius vigilem noctesque, diesque
Impendit curam, campo ne forte suo quis
Inducat facili deductam tramite lympham;
Crinitoque invectus equo, quem signat inustus
Flos

Flos quidam, variam quà vitrea labitur unda
Itque, reditq; viam, neque nimbis turbidus ether,
Nec solis fera vis, noxue intempesta moratur:
In proprium clam siquis aquam diuerterit hortum
Aut sua per multos redimet tentamina nummos,
Aut si paruus domi fuerit res, carcere longo,
Aut tortore dabit pœnas sublatus in altum
Fune; mala hæc nobis, plura & ferus ille minatur.
Illum ego (quod primo lux crastina portet eoo)
Si procul in solis possim deprehendere siluis
Num mea se manus, aut mea num se temperet ira
Quin summam justas, aut cęde, aut verbere pęnas?
M. Mitte hęc, & posita nil proficiente querela
Urbano potius fer munera larga Ministro;
Nam uel fallor ego, aut Sulmonis dicere fuerat
Pastor, quòd placent homines data dona, Deosq;
T. Hæc quoque visa fuit nobis sententia, & illi (dum,
(Quod malè sit) cum matre bimestrem misimus hæ-
Sed vel parva nimis fuerint, ingratve dona
Et misso cum matre nihil profecimus hædo:
Illius est auro nempe exsaturanda cupido.
M. Parte tibi nulla cum res bene cedat, ad aures
Daphnidis, experiare tuæ quid cantus avenæ
Possit erit forsan facundis gratia Musis.
T. Indignor, dum nostra jubes per carmina tutum.
Insolitum quod nempe foret, sperare favorem:
Tantus honos latiis hac tempestate camænis,
Quantus calcatę per devia littoris algæ.
M. Quod nequit industrem labor obtinuisse per artem,
Forsitan optatis cælum feret: aspice ut atra
Circum fagiferos glomerentur nubila colles?
Quis scit an effusus descendat ab æthere nimbus,
T. Certè ego sacratis vovi donaria templis,
Accendique aris faculas, super omnia mitem
Parthenidem supplex iterata in vota poposci
Innocuos orans æstus, pluviasque salubres.

M.Dum pede res ibant facili, tibi nulla ferendi
Cura preces erat, at postquam fortuna noverca
Destituit, te Parthenidis reverentia cæpit.
T.Ut fatear, levis ac nobis jactura fuisset,
Daphnidis imperio nil flumina versa morabar;
At simul ac vidi nativo humore carentes
Pratenses nimio fundos arescere sole,
Consilio meliore novas dimittere cæpi
In curas animum, & toto conamine niti
Siquà infælicem potuissem evadere casum:
Sors tamen euentu semper respondit iniquo:
Nil ratus humanis tandem confidere posse
Viribus, oraui te candida Partheni, velles
Deteriora bonis, & tristia uertere lætis.
M.O utinam mala ne longè grauiora superfint:
Nuper iit nam rumor, adhuc pro Teutone posci
Dura tributa: quid esse putem, quod nos etiamnum
Relliquiæ vexent taciti, monumentaque belli?
Silicet ad patrium quamvis remeauerit Istrum
Solum aliis abiit, nobis gens barbara restat.
T.Fata videns retro in pejus sublapsa referri
Irascor, fractam ærumnis furor, iraque mentem
Abripit, & variis interrogo sæpe querelis
Quos habeo placidos non ullo tempore Divos.
M.Quid juuat insano diuina lacessere quæstu
Numina? Virgineo potius fer vota Puello,
Illius castę potius fer uota Parenti;
Innumeris nec cede malis; Puer, & bona duris
Virgo aderit rebus, nec spes sinet esse caducas.

ECLOGA XII.

Amans Parthenius iuxta cor Virginis.

Interlocutores

Chromis, Lydorus.

Ad A. R. P. Virumque eruditissimum P. Benedictum Bacchinum Monachum Casinatem.

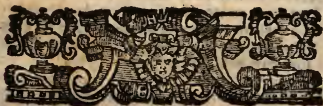
VErsibus expressos superæ tibi Matris amores
Mittimus; averso missos ne despice uultu
Magnus honos, Bacchine, & nostri gloria Cæli:
Sed puto virginei dabitur mihi nomine vatis
Conciliare tuos, nulla licèt arte, favores:
Non titulo poterant nostræ, non preside Musæ,
Aut meliore legi, magis aut sapiente probari,

HOrtus erat; rigno Chromis, & Lydorus in horto
Compita purgabant rastris, duroque ligone
Noxia per teneros vellebant gramina bulbos:
Hos ego cum tumulo residerem desuper alti
Collis, ab emenso cùm sol deflecteret orbe
Audiui positis frondente sub Ilice rastris
Matre super tales Iessea dicere versus,
Inque vicem sumpta intermittere Carmen avena.

C.Mutat terra vices, nec vultus seruat eosdem
Annus, & insolitum variat natura tenorem:
Idem ego sum castus fueram qui nuper amator.
L.Crescendo primis noster deflexit ab orsis
Ardor, nec vultu semper procedit eodem
Qui nouus innumeras prope crescere novit in horas.
C.Absoluit cæptum sub vespere quisque laborem
Frondator posita, posita quoque falce putator;
Non requies erit ulla meo, nec finis amori.
L.Infames Veneris qui castra sequuntur amantes
Oderunt proprio comitesque in amore recusant;
Vellem ego, quòd totus te, Partheni, Mundus amaret.
C.Me nulla anxietas, nullus me turbat amaror;
Sola mihi mæsto sedet hæc in pectore cura;
Num tu Virgo satis, minus an mihi forsan ameris.
L.Te mihi dilecta nihil est iucundius, ingens
Sed mea sæpè dolor cruciat præcordia, quod non
Es magis in cunctas, nec Partheni culta sat horas.
C.Quo me cumque feram, quocumque ego lumina (vertam
Invenio causas, & amandi mille figuras.
L.Tot mihi terra noviargumenta ministrat amoris,
Totque mihi cælum, quot sunt vaga sidera Cælo.
C.Lilia si specto natiuo candida lacte,
Casta tui nobis offert se forma pudoris.
L.Picta colorato si specto rosaria fuco,
Hæc dico Dominæ sunt grata *Rosaria* nostræ.
C.Conclusus quia tu quoque diceris hortus, in horto
Dum vagor in mentem veniso pulcherrima Virgo.
L.Cernere si fontem mihi contigit, audit & ipsa,
Protinus exclamo, signato à fonte Maria.
C.Quid miser imploras Lædeos Nauita fratres?
Stella Maris potius tua, Navita, Vela gubernet.
L.Ut subeas mihi, Diva, suo non Cypridis astrum
Nomine, *Stella* mihi sed *Matutina* vocatur.
C.Oblectant me siqua tuos imitantur honores. (bantur.
Et quæ pulchra magis, quia tu quoque pulchra, pro-
L.Sæpe

L. Sępe ego conspectis soleo deducere gemmis
Quantùm magna tui prętent exempla decoris.
C. Parte aliquà visis soleo comprendere Stellis,
Quàm sit imago tuę, pręclaraque gratia formę.
L. Arridet mihi sol, arridet candida Luna,
Luce sua nam te mihi visus uterque referre.
C. Ver alii, atque hyemē Zephyris, vel frigore signant;
At nos Partheniis signamus tempora fastis.
L. Principium gelidæ tunc dicimus affore brumæ,
Quando Parens summum peperit Divina Tonantē.
C. Tempora floriferi tunc dicimus affore veris,
Nazariam petiit cùm nuncius Aliger ædem.
L. Quo caram Elisaben invisit dia Viatrix,
Ille mihi æstiuum mensis prænunciat annum. (strat
C. Haud procul Autumnum fore nobis prospera mon-
Lux, quæ Jessiaden teneras eduxit in auras.
L. Quin etiam curis mihi cor tabescit iisdem,
Quis fouit liquidas dum Virgo duceret auras.
C. Nec minus ipsa mihi perfundunt gaudia pectus,
Diva quibus lætata olim Jesseja fertur.
L. Ah quoties mæsta timeo cum Matre, pruina,
Neve recens natum lædat grave frigus Iesum.
C. Lætitię e contra mihi causam dona ministrant,
Dona trium eoo venientum a littore Regum.
L. Indolvi quoties, quia tu quoque Virgo dolebas,
Dum cura amissi te sollicitaret Jesu!
C. Lætor ego quoties, siquando recogito, lætum
Quando tibi invento cor exultabat Iesu!
L. Sed numquàm major carpit corda anxia mæror,
Quàm cùm Gethsemani succurrit flebilis hortus.
C. Nostra quoque in tenves vanescunt gaudia ventos
Cùm subit illius mestissima noctis imago.
L. Angebant quæ te Mater Jessea videntem,
Afficiunt animos eadem spectacula nostros.
C. Invenere tui solatia nulla dolores;
Invenient quoque nulla mei solamina luctus.

L. Quæ non immiti facio convicia turbæ,
Injecit nodosa tuo quæ vincula Nato?
C. Quid Prolem spectante trahis Genitrice satelles?
Pone modum pænis, & in una parce duobus.
L. O' mihi fas esset tecum mæstissima Virgo
Partiri tristes, si non tibi demere curas.
C. Improba spina, meæ monumenta perennia culpæ,
Pectora quid Mariæ, quid tempora figis Jesu?
Me me adsum qui feci, in me tua spicula verte.
L. Ah ne vulnificis nil tale merentia flagris
Membra feri Isacii turba implacidissima vulgi;
Si nescis, miseræ pars est quoque Matris in illis.
Plura locuturos dolor intercepit, & humor
Ex oculis subjecta tepens manabat in ora:
Ipsi ad singultus, & lamentabile carmen
Flere videbantur flores, veteresque querelas
Deposuit luctu scriptus meliore Hyacintus,
Invenitque noui, causamque, genusque doloris.

EC-

ECLOGA XIII.

In B. Mariæ Virginis Litanias Paraphrasis:

Interlocutores

Charmis, Beris.

Ad A. R. P. Franciscum Grandium olim in Rhetoricæ Disciplinis Præceptorem meum, & nunc pro Sacro suggestu Oratorem celeberrimum.

Dum verbis Francisce tonas, causamque tueris
Numinis insoliti viribus eloquii,
Parthenidis descripta tibi decora alta vovebam;
Conveniens genio carmen, opusque tuo.
Siquid erit, quod fortè tuas malè vellicet aures,
Ingenii vitium dixeris omne mei.
Siquid erit, doctæ bene quod respondeat arti,
Doctrinæ specimen dixeris omne tuæ.

Festa dies aderat; superæ ad delubra Parentis
Omnis Theliorei convenerat accola ruris,
Et quicumque tuos bibit advena Cingule fontes:
Ad fuit, argutoque unà cum Beride Charmis
Inclyta Partheniæ relegens præconia Matris
Addebat de more preces, titulosque canebat
Publica quos pietas Mariano ad scripsit honori:
Has Divam in laudes, atque hæc in vota vocabant.
S. Maria ora pro nobis.
C. O'dulce audiri, mihi dulce Maria vocari
Nomen, & afflictis spes constantissima rebus
Nostra tuo fer vota, fer ò mitissima Nato.

S. Dei

S. Dei Genitrix.

B. Illius es nempe alma Parens, qui Sidera certis
Circumagit spatiis, & sæcula dividit orbi;
Silicet una Dei es fortunatissima Mater.

S. Virgo Virginum.

C. Laus tibi materno de nomine plurima, sed laus
Virgineo è titulo pariter tibi plurima surgit;
Nec tu Mater eras, nisi tu quoque Virgo fuisses.

Mater Christi.

B. Nec satis est peperisse Deum; sub imagine terras
Visurum humana pariter, pariterque videndum
Integra Bethlemio peperisti Mater in antro.

Mater divinæ gratiæ.

C. Nobis una paris cæleste in Virgo favorem,
Una paris miseris tu plurima commoda terris;
Mille Parentis habes causas, & nomina mille.

Mater Purissima.

B. Nec candore suo te florida Lilia, nec te
Equiparant formosa suo candore Ligustra;
Purior es radiis innubi a Sole remissis.

Mater Castissima.

C. Conjugii non illecebras experta profani
Haud decus intacti visa es deponere floris;
Quæ Virgo fueras, eadem es quoque candida Mater.

Mater Inviolata, Mater Intemerata.

B. Ut vitreæ fons vivus aquæ lapidosa volutus
Per loca, nec vitium, nec labem acquirit eundo,
Integra sic nulla temerata es labe Maria.

Mater Amabilis.

C. Te studiis cælum communibus ambit, & orbis,
Te Deus ambit amans; nec amabere Partheni? vivax
Ante mihi in liquidas discendat spiritus auras.

Mater Admirabilis.

B. Singula miranti quibus es mirabilis ipsa
Tanta mihi attonitam rapiunt spectacula mentem,
Et suprema meos præstringit gloria sensus.

Mi

Mater Creatoris.

C. Qui terras refluis emergere jussit ab undis,
Et spatiis certum discrevit quattuor annum,
Ille tui Natus tulit, inclyta Diva, vocari.

Mater Salvatoris.

B. Pars bona servato tibi laudis provenit orbe,
Humanæ siquidem assertor, vindexque salutis
Adiutricem operis legit, magnamque Parentem.

Virgo Prudentissima.

C. Mortalem supra sortem, & communia jura
Te sibi perpetuam comitem Prudentia solers
Adscivit, vastosque habilem formavit ad usus.

Virgo Veneranda.

B. Quæ gens tam nostro semota recessit ab orbe,
Quæ non Parthenidi famulos inpendat amores?
Illam omnis tellus, illam gens omnis adoret,

Virgo Prædicanda.

C. Quis non Virgineas atollat ad aurea laudes
Sidera? continuis occasus certet, & ortus
Officiis, tantæque canat præconia Matris.

Virgo Potens.

B. Illius imperio vel duro adamante refixa
Lex elementorum cedit, Dominamque potentem.
Omniparens Natura, & euntia tempora norunt.

Virgo Clemens.

C. Dum tua, Virgo, subit nobis clementia, mitem
Compositurus eram tibi quæ ver promovet, auram;
Mitior es tenera sed, quæ ver promovet, aura.
Nescio quæ genium sunt quamvis impare laude
Visa referre tuum, sed nil clementius illo:
At quid ego hæc autem? primis dilabor ab orsis
Devius, & nullas mea servant carmina leges;
Sed bene; nulla tuo quoque regula scripta favori est,
Nec numero tua se cohibet clementia certo.

Virgo Fidelis.

B. Cùm Domino, & miseris pepigisti Fœdera servis.

Pa-

Pactaque cùm Domino, cùm servis Fœdera servas.
Promissamque fidem factis ingentibus imples.

Speculum Justitiæ.

C. Ad Themidis quicumque volet se effingere mores
Justitiæ expressos tam fida in imagine vultus
Ille tua miretur, & alta exempla reportet.

Sedes Sapientiæ.

B. In te docta suam posuit sapientia Sedem;
Ah ego & ipse tuo sapiens in amore, tuoque
Dicar in obsequio jam non indoctus amator.

Causa nostre Letitiæ.

C. Qualis ubi roseo Phæbus se promit ab ortu
Apricos recreat jucundo lumine colles,
Talis solicitis affers solatia terris.

Vas Spirituale, Vas honorabile, Vas insigne devotionis.

B. Electum ceu vas, dius te Spiritus implet
Cæli divitiis, divini nectare roris:
Ditat honos, pietas cælestes afflat odores,

Rosa mistica, Turris davidica, Turris eburnea.

C. Ceu Rosa virgineum præfers intacta ruborem,
Fortis Davidicæ ceu propugnacula turris
Diceris; est arcis tibi forma, & robur eburnæ.

Domus aurea.

B. Qui tibi composuit superi tecta aurea Cæli,
Extulit ille tuas tali sub imagine laudes
Es quoque Divini nam tu domus aurea Solis.

Fæderis arca.

C. Te sine cum miseris cæli commercia terris
Nulla forent; magni nisi flectas Numinis iram
Frustra promissæ sperantur fædera pacis.

Janua Cæli.

B. Sydereas Divûm ad sedes, & regna piorum
Clausa prius nobis recludis limina; per te
Obstructę patuere fores stellantis Olympi.

Stella matutina.

C. Stella præis miseris tu matutina per æquor

Am-

Ambiguum nostræ, & metuenda pericula vitæ;
Te duce Cælituum summis apellitur oris.
Salus infirmorum, Refugium peccatorum Consolatrix afflictorum.
B. Ægra cui macies corpus, cui crimina mentem,
Et mæsta insomnes exercent pectora curæ,
De te quisque suam præsumat, Virgo, salutem,
Auxilium Christianorum.
C. Hoc majora quidem titulo præconia præfers;
At cùm Christiadum rebus solamen in arctis
Diceris, hæc nobis laus est gratissima dictu.
Regina Angelorum, Patriarcharum, Prophetarum.
B. Aligerùm chorus omnis, & omnis turba Parentum
Isacidum, & quotquot cecinere oracula, Vatum
Reginam te, magna Parens, Dominamque fatentur.
Regina Apostolorum, Martyrum, Confessorum.
C. Nec minus in totum quorum vox exiit orbem,
Quique sibi fuso palmas peperere cruore,
Confessique fidem Heroes tua jura verentur.
Regina Virginum.
B. Sed genio laus prę reliquis accedere uisa
Nulla tuo magis est, quàm cùm formosa vocaris
Virginei Regina Chori, purissima Virgo.
Regina sanctorum Omnium.
C. Singula quid referam? dulci quicumque fruuntur
Numinis aspectu, quicumque fruuntur amore
Grande tibi obsequium ęternos profitētur in annos.
Agnus Dei qui tollis peccata mundi, parce nobis Domine, exaudi nos Domine, miserere nobis.
B. At tu qui nostrę vestigia noxia culpę
Eluis ęternus Supremi Numinis Agnus
Da nobis ultro ueniam, & miserere precantum.
His super, atque aliis sacras ad Virginis aras
Certabant precibus, decora & Mariana canebant;
Donec nube diem diuersicolore rubentem
Condidit inductis nox importuna tenebris.

MA-

MARIA CUSTOS.

Carmen extemporaneum.

ARbor erat flores, fructusque induta rubentes;
Indutaque super, fructuque, & flore sedebat
Arbore dirus Amor; summò de vertice frondes
Ille manu, ramos & decutiebat opacos:
Continuo folia aereas volitare per auras
Aspiceres, floresque simul; simul aurea labi
Poma: frequens circùm vulgus stipatur Amantum
Autumni pellectum, & odori munere veris,
Aspectæquæ inhiat predæ; quos cæpit amęni
Floris amor, tristis dolor, & germana doloris
Corripit anxietas, atque expers cura soporis:
Quos legere ambrosios, & gustu judice fætus
Explorare juvat, post dulcem tristis Orexim
Vexat amarities, capiuntque inamabilis escę
Tędia: me comitem malesanę adiungere tui bę,
Hinc vesana Cupido, illinc malesuada Voluptas,
Illa rosis flavos, hęc Myrto cincta capillos
Illice suadebant vultu; discorde ferebar
Huc, illuc voto, nec adhuc mihi certa fugaces
Spernendi illecebras steterat sententia; cùm me
Increpitans Divina Parens, dextraque prehensum
Quid te floris, ait, quid amari ludicra fructus
Forma capit; quis te mendax malè decipit error?
Dixerat: extemplo, dictu mirabile, flores,
Et quę formosa super Arbore mala supersunt
Immundum capiunt vitium, tetrósque videri
In cineres abeunt; Asphaltida qualis ad undam
Exitus esse solet lectis in littore pomis:
Hinc ego mortalis collegi gaudia vitę,
Hęsternę veluti fugitiva insomnia noctis
In tenves umbras, rapidos vanescere ventos

ELE-

ELEGIÆ.

ELEGIA I.

Quod primùm Virginis amore captus sit.

UNica Virgo suo primùm me cæpit amore
  Intactum flammis dire Cupido tuis.
Illa est cui teneri flores deuouimus æui,
  Cui spatium vitæ seruiet omne meæ.
Natus ego ipsius, materque vocabitur ipsa:
  Impleat ò titulos nomen utrumque suos.
Da veniam si te matrem, dulcissima, dixi
  Si vox hac nimium libera parte fuit.
Audacem tua me fecit clementia, nam te
  Nil mare, nil totus mitius orbis habet.
At si non matrem, dominam te dicere saltem,
  Meque tui seruum, mancipiumque velis.
Ne tamen ingratos quisquam me ducere soles,
  Parthenio quod sim tectus ab igne putet
Sunt hilares nobis lusus, sunt nescia fraudis
  Gaudia; lætitia noster abundat amor.
Palleat, & fletu noctes corrumpat amaro
  Qui sedet ante tuas dura puella fores.
Ille negaturo dicat conuicia posti,
  Ille det aereis irrita verba Notis.
Infelix! quicumq; dies impendit, & annos
  Dira Lycori tibi, sæua Neræa tibi.
Illecebras qui magna vocat solatia vestras,
  Qui malè pro vobis sustinet esse miser.
Me iuuet incæptis traducere lusibus æuum
  Lusibus innocuis, pieriisque iocis.

Et modò votivas superis sacrare cicutas
  Qua celer irriguis Cingulus errat aquis,
Et modò faginea laudes cantare sub umbra
  Siue tuas Iesu, siue Maria tuas.
Audiet, & summo collis de vertice pastor
  Attentis voces auribus accipiet.
Quis nouus hic, dicet, vates tui semper in ore
  Cælestis Puer est, cum Pueroque Parens?
Omnibus à tali sic fiam notus amore
  Ut qui me videat dicere possit, amat.
Hinc mea semotum vulgetur fama per orbem.
  Hæc maneat cineres gloria sera meos.
Non ego flaventes quas Ganges voluit arenas
  Invideam, vel opes aurifer herme tuas.
Dives ero, faveas nobis modò candida Virgo
  Si facilem dederis te mihi, diues ero.

ELEGIA II.

Amoris parthenii descriptio.

ACcipe quid sit amor, tenerum quo pectus aduror,
  Et qua, pingendus si foret, arte foret.
Non est ille puer: mecum fuit editus una,
  Quoque ego natus eram tempore, natus erat.
Non habet aerias alio quibus avolet alas,
  Nec celer æthereum currere novit iter.
Nam cum non vacuo mihi corde recesserit unquam
  Credibile est pennas non habuisse suas.
Libertas oculis non est sua dempta, serenam
  Nullam tegit frontem, nullaque vitta comas.
An qui tam certos in me direxerit ictus
  Hunc ego vittatum lumina bina putem?
Illi cauta dedit rectos prudentia mores,

Ingenium solers, Judiciumq; sagax.
Namque scit innocuis bene quam sit ab ignibus uri,
Quàm malè sit Veneris ferrea jura sequi.
Forsitan an quoque sit nudatus membra recquires?
Lactea discincta corpora veste tegit.
Veste magis nivibus pura, niveisque ligustris
Quam sibi, vel similem vellet habere pudor.
A læva pharetram, in pharetra sua condita servat
Tela, quibus nobis vulnera sæpe facit.
Sæpe facit, facietque mihi quoque plura deinceps;
Nam magis in noctes urimur, atque dies.
Si formam videas, nihil est formosius illo;
Delapsum summo dixeris esse polo.
Spectandum tali se præbet imagine, castus
Qui me læsæ Virginis urit Amor.

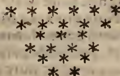
ELEGIA III.

Quod duos uno tempore amet.

QUis fuit in liquidas primum qui protulit auras
Nemo potest uno tempore amare duos?
Ecce Deus puer, & Pueri quoque Mater amatur,
Hi mihi divisum cor rapuere duo.
Et tamen alterius non detrait alter amori,
Est partitâ licet nec mea flamma minor.
Illum amo, nec minus hæc nobis quoq; semper amatùr
Carus ut ille mihi, sic quoque cara Parens:
Quin nisi formosus fuerit dilectus Iesus
Non dilecta satis; nec bene Mater erit,
Et nisi virgineam Nati dilexero Matrem,
Dilectus pariter non bene Natus erit.
Hoc sine longa foret quævis brevis hora, diurno
Hac sine vel spatio longior hora foret.

Denique

Denique quidquid agam quoquò vestigia vertam
Hos præter non est altera cura prior.
Dum loquor, hoc ipso quo verba iterare laboro
Tempore, si quæras quid mihi fiat, amo.
Non mens arbitrii est quamvis sit libera nostri,
Nec mea sunt juris vota, nec ora sui.
Nam si quid meditor facunda prodere voce
Si quid habet quod mens, corque vovere queat
In mentem venit una mei spes dulcis Iesus,
In mentem mea spes una Maria venit.
Adde quod altiloquo cùm nuper carmine vellem
Edere Sequanico parta trophea Iovi
Non nisi de solo carmen veniebat Iesu,
Omnis de supera Virgine versus erat.
Languida cùm stratis depono membra, loquela est
Ultima de Puero, deque Parente mihi.
Cùm mea proripui stratis quoque membra, loquela
Prima est de Puero, deque Parente mihi.
Esse quid hoc dicam? nisi quod magis altera, & alter
Urit, & arbitrii non sinit esse mei.
Sed tamen hoc melius, quàm si me nullus haberet,
Aut aliquis qui non integer esset amor.
Sic fortunatos liceat traducere soles,
Ultima dum nostros finiat hora dies.
Infidis alius committens lintea ventis
Barbara semotas per vada quærat opes.
Mille greges illi curuis in vallibus errent,
Vastaque centenus rura colonus aret.
Sat mihi perpetuos si semper amentur in annos,
Quos ego nunc omni tempore semper amo.

ELE-

ELEGIA IV.

Ad Melissum pictorem ut sibi Virginem pingat.

QUo studio majore soles, & qua potes arte
Pingere, nunc Dominam pinge Melisse meam.
Neue tamen Dominæ sumas pro nomine vafrā
Phyllida, seu Crotalem, purpureamue Napem.
Pro Domina est mihi Virgo: a me sic illa vocatur;
Me servum illius, mancipiumque voco.
Ante tamen quàm cuncta suo de more parentur,
Sint formosa oculis quæque notata tuis.
Finge tibi quidquid pulchri, variique decoris
Omnis habet tellus, quidquid olympus habet.
Florida subveniat jucundi veris imago,
Quique solet vernis floribus esse color.
Nec minus eoi succurrant lumina Solis,
Succurrat forma candida Luna sua.
Namque ea si memini, ceu sol electa vocatur,
Pulchra velut radii fulgida Luna tui.
Cum nihil artis erit quod non perpenderis ante
Nobile tunc solers incipe pictor opus.
Sed qua tu pinges vis nulla appareat artis:
Omnia naturæ sint operata modo.
Lacteola cervice fluat coma deplua, cingat
Tempora ter quinis nexa corona rosis.
Talę fac in sacro divinum, & amabile vultū,
Virginis ut possim dicere, vultus hic est.
Illius ut visa possim dignoscere forma
Maternum pariter, Virgineumque decus.
Si par nocturnis erit, aut formosius astris

Conveniet fronti lumen utrumque suæ.
Conveniet nitidis vestis saphirrina membris
In qua sit taciti picta figura poli.
Læva gerat Puerum, manus altera presset Jesum
Ad nivibus similes, purpureosque sinus.
Ipsos te nutus, ipsos te fingere Matris
In Natum lusus, blanditiasque velim.
Nil magis insignem poterit laudare tabellam,
Quam si picturæ pondera vocis erunt.
Si quædam fuerint pro verbis jussa valere
Signa locuturis vivida facta notis.
Ipsa Parens Puero videatur dicere; tu spes,
Deliciçque meæ, letitiæque meæ.
Ipse Puer Matri videatur dicere; tu lux,
Tu mihi præ reliquis carior una mihi es;
Extendatque manus materna ad colla, probetque
Blanditias Pueri Candida Virgo sui.
O ego Diva tuos scirem depingere vultus,
O ego appellea doctus in arte forem.
Omne mihi ingenium tantos peteretur in usus,
Atque omnis studii cura, laborque mei.
Aspicerem ductum si quid peccare colorem,
Clamarem; faciem non decet iste color.
Singula delerem variis errata lituris,
Subdita judicio linea quæque foret.
Hæc, & plura velim quoque te curare Melisse,
Ut tibi propositum perficiatur opus.

ELEGIA V.

Sibi Virginem perpertuò amandam, & canendam proposuisse.

SIquis erit, qui me viduam sine amore juventam,
Ingratosque putet ducere posse dies, Ille

Ille idem tumidis quoque fluctibus æquora credat,
  Et cælum ſtellis poſſe carere ſuis.
Tunc ego dimiſſa potero ſpirare Maria,
  Immemorem cum me fecerit alter amor.
Immemoremque novi faciet tunc ardor amoris,
  Cum Sol inverſum curret, & annus iter.
Silicet hoc longum pepigi tibi fedus in ævum
  Ut te præ reliquis Partheni ſemper amem,
Ut narrata meo tua ſint præconia verſu,
  Ut non præter te dicta ſit ulla mihi.
Sunt quibus alta tonant cantato carmina marte.
  Sunt quibus in numeros culta puella venit.
Rura canunt alii, quo ſilicet hortus in agro,
  Et quo ſe felix vinea colle probet.
Hos memorare juvat, quo ſydere navita puppim
  Æquoris immenſas dirigat inter aquas,
Et quibus inſidiis, quas ſint capienda per artes
  Squamigerûm in medio credula turba mari.
Unam ego juravi numquam ceſſare Mariam
  Dicere; materies illa perennis erit.
Non ego laurigera cupio de fronde coronam:
  Nil mihi cum ſertis pulcher Apollo tuis.
Non ego Mæonias opto contingere metas
  Per leve quadriugis vectus inane rotis.
Si mereor, viridis crinem mihi cingat oliva,
  Noſtraque manſuetis Muſa vehatur equis,
Et mecum in curru pariter vectetur eodem
  Armatus jaculis, & face dius Amor.
Ponè alii vates, aliique ſequentur amantes
  Sola quibus, Virgo, cura placere tibi eſt.
Illis victor ego, & niveo ſpectandus amictu
  Dictabo caſtis carmina ducta modis;
Exponamque novas artes, queis Du[illegible]s Jeſus,
  Et quibus eſt pariter Diva colenda Parens.
Plaudet, & inſolitum repetita voce triumphum
  Clamabit noſtras turba ſecuta rotas.

Euge facer, dicent, vates; nil mobile vulgus;
 Nil quo te possit lædere livor habet.
Perge tuos castæ lusus inscribere Matri:
 Lusibus illa tuis tempora longa dabit.
Quid fidus tibi si Pastor, si pulcher Amyntas,
 Endimion vel si, Lunave dicta foret?
Hæc sua laus aliis fuerit; tibi gloria major
 Parthenidem numeris posse referre tuis.
Teliger interea mediis in plausibus Ales
 Jactabit rapidas, concutietque faces;
Et modò figet in hos, modò tela vibrabit in illos;
 De tot ego pariter saucius unus ero.
Parce Puer notas in me torquere sagittas;
 Non habet in nobis missa sagitta locum.
Vincere quid domitum, victum quid perdere tentas,
 Innicis in vinctas cur nova vincla manus?
Ante pedes positæ venator parcere prædæ
 Suevit, & in captas mitior esse feras
Sunt alii quorum cingit præcordia ferrum,
 Corda quibus gelida frigidiora nive.
Utilius potes hos jactis invadere telis,
 Admota potes hos sollicitare face.
Si tamen innumero videor nisi saucius ictu
 Non aliter Dominæ posse placere meę,
Perge mihi sacris incendere pectora flammis,
 Perge mihi jaculis corda ferire tuis.
Et cum fera suos ætas expleverit annos
 Accendat nostros fax ea sola rogos.
Frigida tunc nullo circumdet bulla paratu
 Pompa, nec inscriptis stemmata picta notis.
Ante meos cineres tua pone insignia; fractos
 Cum telis arcus, cum pharetraque faces;
Quaque tua toties ego cuspide vulneror, illa
 Bina super tumulo carmina cæde meo.
Qui nunc funerea puluis jacet horridus urna
 Virginei quondam scriptor amoris erat.

ELE-

ELEGIA VI.

Venatio.

CRrastina venatu lux exercebitur omnis:
Hic quoque cæptus erit, te duce Virgo, labor.
Utiliore diem studio traducere possem,
Quale foret de te verba diserta loqui.
Aut tibi nexa suis donare rosaria sertis,
Templave sollicitos ad tua ferre pedes.
Hoc non diffiteor melius foret; at quoque curàs
Hac etiam liceat parte levare meas.
Libertas fessum si nulla remitteret arcum,
Segnius ex arcu missa saggitta foret.
Æstivo fruges qui tempore protulit, idem
Mensibus hybernis otia campus agit.
Fęminei non sunt nostra oblectamina lusus:
Hostibus hæc placeat lubrica vita meis.
Me potius juvet umbrosas indagine valles,
Et juga dispositis cingere summa plagis.
Aut canibus lepores captare, vel alite plumbo
Figere, seu variis illaqueare dolis.
Et modò complosis in retia cogere palmis
Deceptas viridis fraude coloris aves.
Hæc vati sint, Diva, tuo solatia, sed non
Hæc te de memori tollere mente velim.
Viribus illam magis sint irritamina nostris,
Ut pergam cæpta fortius ire via.
Sic intermissum quò vi majore resumat,
Longum intermittit sæpe viator iter.
Quin studio placuisse tibi conabimur isto,
Et te venatu promeruisse meo.
Fædera nam servat qui connubialia turtur

 Ano-

A nostro liber vulnere turtur erit.
Simplicitas faciet tutas nativa columbas,
Et quibus est quædam cura pudoris aves.
Maxima pars prædæ fuerit mihi, siqua recedit
A genio volucris, vel fera siqua tuo.
In Venerem proni lepores, vulpesque dolosæ,
Quique lupus rabidæ plus feritatis habet,
Nec minùs accipiter quia rapto vivere suevit
Mille modis posita fraude, dolisque cadet;
In captas quandoque tamen volucresque, ferasque,
Ut te demerear Partheni, mitis ero.
Respectuque tui laqueis exempta dolosis
Nidos in patrios missa redibit avis.
Nam scio qui sævis gaudet (mitissima quippe es)
Cædibus, ille tibi displiciturus erit
Singula quid referam? mihi seu venator agendus,
Sive mihi potius scriptor agendus erit,
Seu fuerint nobis cerealia prædia curæ;
Una eris ante oculos Partheni, quidquid agam.

ELEGIA VII

Ad Annulum.

ANnule virginei titulos inscripte Puelli,
Parthenidis sacras Annule scripte notas
O mihi fas esset, quæ tu celestia præfers
Nomina, pectoribus scribere posse meis:
Non ego cum Puero castam tam sæpe Mariam
Ad responsuros vociferarer agros.
Nec meus arboribus modò in his, modò scriptus in illis,
Aut in saxosis rupibus esset amor.
Una satis foret, atque magis jucunda voluptas
In medio scriptos cordis habere duos.

Si

Si tamen hæc noſtri nimia eſt audacia voti,
  Nec ſpes eſt tanto munere poſſe frui,
Quod potero, tibi blanditias ſacer Annule dicam,
  Blanditias titulis, nominibuſque tuis.
Utque loquentis agis partes, de Virgine tecum
  Sic ego, cæleſti de Pueroque loquar.
Sæpe videris enim quoties tua littera viſa eſt,
  Neſcio quæ tacita dicere voce mihi.
Sæpe etiam facere es viſus convicia, quod non
  Mens eadem in nobis quæ fuit ante, manet.
Ah peream niſi ſim condicto in fædere conſtàns
  Idem qui caſtus nuper amator eram.
Crediderim potius ſine vita vivere poſſe,
  Quam me juratam frangere poſſe fidem.
Sed mihi præcipuè ſpectanti gaudia præbes
  Non quod materies aurea tota tua eſt,
Sed quia jucundas parvo geris orbe figuras,
  Sed quia ſigna meæ certa ſalutis habes.
Non ero continuas te cernere laſſus in horàs,
  Donec vitalis tempora lucis agam.
Si fuerint lata ſubeunda pericula terra,
  Immenſo fuerint ſi ſubeunda mari,
Tu mihi per totas ſemper ſpectabere terras,
  Tu mihi per medias conſpicieris aquas.
Te ſpectem cùm fera meos mors claudet ocellos,
  Te digito moriens deficiente geram.
Quanta feram tibi tunc admotis oſcula labris,
  Oſcula de lachrymis uda futura meis?
Non me terruerint læthi diſcrimina, non me
  Terruerit ſtygio vanus ab hoſte timor.
Nam quid ego metuam, ſuperi ſi nomina ſcripta
  Viſa mihi Nati, Viſa Parentis erunt?

ELEGIA VIII.

Somnium.

Visus eram in somnis præruptum ascendere collem
  Parthenis in summo vertice Mater erat.
In somnis nisi quod fuit hęc mihi visa, superni
  Hęc certè Pueri Candida Mater erat.
Insuetum longèque vię, insuetumque labori
  Me Sacer angusto in calle prçibat Amor.
Hunc ego quo poteram nisu majore sequebar;
  Tardabat gressus sed mora sępe meos.
Nam vepreta suis obstabant aspera dumis,
  Obstabant dubio lubrica saxa pedi.
Adde, quod ille suis cum velox curreret alis
  A mage veloci ponè relictus eram.
Quod possum tamen, anfractus superare laboro,
  Atque salebrosi tubera dura soli.
Et modò tendo manus, modò languida brachia tendo
  Pressus ab insidi conditione loci.
Sed nil tensa manus, nil brachia tensa juvabant:
  Ibat præcipiti fortior ille gradu.
Protinus exclamo, quid me, quid deseris ales
  Debueras nostræ qui comes esse viæ?
Ocyor ipse tuis celeras vestigia pennis;
  Nulla mihi officio subvenit ala suo.
Da mihi te saltem fugientem cernere posse,
  Atque oculis, si non te pede posse seqni.
Plura locuturo parte insidiatus ab omni
  Fessa mihi paphius terga premebat Amor,
Et quod erat gravius nobis, tentabat euntem
  Retrahere à cæpta perfidus ille via.
Fallebatque pedes objectis fraudibus, undè

Culpa-

Culpabat duram pes mihi lapſus humum.
Quin me (nam ſuberant pendentes undique rupes)
Auſus de ſumma vertere rupe fuit.
Quid facerem? neque me inſidias exire licebat,
Nec dare præcipiti terga voluta fugæ.
Qua datur inſtantem multa vi, jamque prementem
Arceo jactata, reiicioque manu;
Et modò me dextra, modo me detorqueo læva;
Irritus in ventos ſed labor omnis abit.
Tunc geminum partes dimiſi lumen in omnes,
Siquis præſentem forte tuliſſet opem.
Aut quo nuper erat ſi viſa fuiſſet in alto
Colle Parens; nec ſpes vana fefellit; erat.
Hanc ego ſuſpiciens, adſis mitiſſima dixi,
Succurrant animo Carmina noſtra tuo.
Carmina te longum numquam tacitura per ævum,
De te, de Puero carmina ſcripta Deo.
Tu pavido fer opem vati, da vincere poſſe
Hoſtiles iras, terribileſque minas.
Vix ea: cùm tenues ſubitò deceſſit in auras,
Et viſus nuſquam eſt qui prius hoſtis erat.
Quis noſtri pacem cordis, quis gaudia narret
Cum meus à tanto deſiit hoſte timor?
Non ſic obtento lætatur navita portu,
Poſt maris, & dubiæ longa pericla viæ.
Ite pedes, properoque gradu decurrite, dixi,
Iamque parum à noſtra vos procul eſtis hera.
Non vos inſidię, non ulla pericula tardant;
A nullis metus eſt fraudibus, ite pedes.
Hec mecum repetens ſubmiſsa voce, videbar
Deproperare citum per juga collis iter.
Unoque obtutu greſsus, alioque ſupremi
Obſeruata mihi culmina montis erant.
Parua interuenit medii mora temporis; ecce
Summa fuit celſi pars ſuperata jugi.
Quanta mihi fuerint tu connice gaudia, Divæ

 Cum

Cùm potui vultu proximiore frui.
Læta Parens viso minus est post prælia nato,
Quem tulit extremum rumor obisse diem.
Procubui, pavidosque in humum dejectus ocellos
Percussi tremula pectora nostra manu.
Ter mihi tentanti dulcem proferre Mariam
Hæsit prolato naufraga lingua mari.
Verba dabam ad numerum non peruenientia plenum,
Atque interupto dimidiata sono.
Se tamen ut primùm trepidus pauor ille remisit,
Erexique oculos lucida in astra meos,
Adspectata fuit primo mihi luminis ictu
Quæ mihi luminibus carior una meis.
Splendida mirabar divini exempla decoris,
Et speciem, qua non altera visa prior.
Cinxerat auratas radiorum argenteus ordo
(Hæc illi fuerant gemmea serta) comas.
Nescioquid cæleste oculis radiabat, in ipsis
Sacrum nescioquid, virgineumque genis.
Non ego in exemplum pulchrę super omnia formæ
Proponam nitidi fulgida signa poli,
Non rutilas gemmas, non florum mille colores,
Aut laudem à pretio siqua tulere suo.
Hæc tantùm mater vicit Iesseja, quantùm
Præcellit reliquas aurea Luna faces.
Sed quæ visa fuit nobis res mira, premebat
Anguis colla suo candida Virgo pede.
Fallor, an ille fuit qui nos malè perdidit anguis?
Per quem funestum mortis aditur iter?
Hujus ad aspectum non me qui cæperat horror
Continuit, quòd non talia verba darem.
Tune es qui primam docuisti perfide matrem
Frangere primævo cum Genitore fidem?
Sed bene; qui fueras nostrorum causa malorum
Virgo tibi tumidum contudit ecce caput.
Talia jactanti somnos abrupit inertes

Eoo veniens clarus ab orbe dies.
Protinus ut misso cæpi vigilare sopore,
Blandibar somno credulus usque meo.
Qualis erat verè (me credere nempe juvabat)
Credideram mea quod visa fuisset hera.
An quod amo, dixi, mihi per visa irrita fingo?
Veranè quæ cæpit nos ea forma fuit?
An potius mihi fata quies ventura retexit?
Composuit casus an sopor ipse meos?
Quæcumq; hæc fuerint, cùm nox mihi somnia mittes,
Singula de Domina somnia mitte mea.

ELEGIA IX.

Se nil præter Virginem canere posse.

CRedideram me posse aliquid committere cartis,
Quod non Parthenia de Genitrice foret.
Iam satis est nobis, dixi, conscripta Maria:
Nunc mihi de cultu carmina vitis erunt.
Risit Amor, Virgo Pariter ceu prodiga vitis
1 Est, inquit, fructu facta beata suo.
De Cedro scripturus eram libanitide; Cedrus
2 Sed Libani pariter Dia vocatur, ait.
Visa fuit memoranda deinde Cupressus; at apta
3 Virginis in titulos visa Cupressus erat.
Ut propriis vidi successibus orsa carere
Carmine materies altera sumpta meo est.
In mentem palmeta Cades venere, virentis

 Dos

1 *Ego quasi vitis fructificaui. Eccli. cap. 24.*
2 *Quasi cedrus exaltata sum in Libano.*
3 *Quasi Cypressus in monte Sion. ibidem.*

Dos quibus est frondis, perpetuusque decor.
Palma Cades sed & est; Puer excipit, inclyta Mater
4 Hanc sibi pro titulo vindicat illa suo.
Tunc ego: si nequeo plantas, mox dicere flores
Agrediar; rosa sit carminis ordo mei.
Illa dioneæ cùm sit sacrata Parenti,
Convenit in laudes non bene, Diva, tuas.
Teliger è contra Volucer: Ierichuntis in horto
5 Audiit à natis sæpe Maria rosis.
Florida quin illi sunt grata rosaria, & illi
Ex his tu pariter nectere serta potes.
En ad diversas iterum me vertere plantas
Mens fuit, & cæpta qua prius ire via.
Æternùm viridis se Palladis obtulit arbor:
Hujus ego in Laudes jamque paratus eram.
Tu lætis formosa comis, tu mitis Oliva
Lenia tranquillæ simbola pacis habes
Tu campis speciosa tuis; hoc, reddidit Ales,
6 De casta pariter dicere Matre iuuat.
Dicturo Platanum, Iesseis & eminet, addit
7 Ceu Platanus riguas frondea propter aquas.
Quando omnis nostræ vis irrita cesserat artis
Mene inopem, dixi, copia multa facit;
Libera quæ reliquis, anne est mihi vincta voluntas;
Aduersor votis an levis ipse meis?
Hactenus intactum musis peragrabimus orbem,
Et quæ vicino littora Sole tepent.
Illic fælices desudant balsama Silvæ;
Cultus odoratis messibus halat ager.
Argumenta meis faveant modò talia cæptis
Quis scit an hoc ultra progrediatur opus?
Divus ad hæc: fælix quæ profert cinnama tellus,

8 Quæ-

4 *Quasi palma exaltata sum in Cades.*
5 *Quasi plantatio rosæ in Iericho.*
6 *Quasi oliva speciosa in campis.*
7 *Et quasi platanus exaltata sum juxta aquam in plateis.*

8 Quæque viret culto messis odora solo,
Et quæ grata legit nabatheus aromata pastor,
De Domina prius hæc scripta fuere tua.
Cùm nec parte mihi quoque res bene cedat in ista,
Experiar falsi vasta profunda maris.
Dulce rudimentum Mariæ proferre volentis
Nomina, prolatum, subdidit ille, mare est.
Si mare, si tellus nostris est usibus impar,
Conabor numeris ire per astra meis.
Quid magis Aurora pulchrum surgente videtur?
En Aurora meum roscida carmen erit.
Vel duo quæ summo collucent aurea Mundo
Lumina, carmen erunt Lunaque, Solque meum.
Gestator pictæ sic ad mea verba pharetræ:
9 Parthenis electi nomina Solis habet.
Nomina habet pariter Lunæ, Auroræque, decoros
10 Cùm surgens dubia luce colorat agros.
Silicet, ajebam, toto nil restat in orbe,
In cælo, aut falsis quod meditemur aquis.
Ingenii me vis, atque ars me deficit omnis;
Propositi videor nescius esse mei.
Anne ego bella canam, castrisne educere tentem
Instructas acies, belligerosque duces?
Nec tibi succurrat, subjecit protinus Ales,
Horrida castaliis bella tonare modis,
Nec refer armatos media inter castra maniplos,
Hæc nisi de Supera Matre referre velis.
Pace tua, pharetrate Puer, sunt mollia dicta
Apta magis Dominæ, quàm fera bella meæ.
Mitia conueniunt illi, quia mitis & illa est:
Non laus ad genium Virginis ista facit.
Falleris ille sub hęc: solymeo à rege choorti

11 Par

8 *Sicut cinnamomum, & balsamum aromatizans odorem dedi.*
9 *Quæ est ista quæ progreditur quasi aurora consurgens.*
10 *Pulchra ut Luna, electa ut Sol.*

11 Par est instructæ pulchra vocata Parens.
Ergone, clamabam, titulis sese omnibus aptat,
Quæ semper causa est cur ego semper amem?
Nec potis ipsa suos mens est expromere fætus,
Usqueadeo sensus possidet illa meos?
Aut facit hoc rerum in sterili penuria mente,
Aut pauper venæ fluxus, & unda meæ.
Non facit hoc, iteravit Amor, penuria rerum,
Non pauper venæ fluxus, & unda tuæ.
Causa una est, quòd amas; tibi si contingat amorem
Ponere, tunc vates protinus alter eris.
Tunc tibi læta fluent pro quovis carmina voto,
Eloquio rebus conveniente suis.
Tunc poteris rigido pugnas accendere cantu,
Gestaque mæonio bella referre pede.
Sed quoniam partes sacri profiteris amantis,
Non ideo arbitrii tu potes esse tui.
Sic ait, atque unam jecit de mille sagittis
In mea jam multis corda petita locis.

ELEGIA X.

Ad Virginem cum autor hypoconcondriaco affectu laboraret.

DIva Parens, quanam dicam contingere causa,
Quòd mea corripuit corpora dira lues?
Non hæc proveniunt è poto damna Lyeo;
Scis mihi quod simplex pæne bibatur aqua.
Non hoc blanda facit, variique saporis orexis;
Cura est à uariis abstinuisse cibis.
Sunt procul à nobis Veneris mala gaudia, non me
Ledit

11 *Terribilis ut castrorum acies ordinata.*

Ledit ad infames nox vigilata fores.
Et tamen insani gliscit vis effera morbi
Pæna nec est nobis quam fuit ante minor.
Proteus in subitas non tot solet ire figuras,
Quot miser innumeris torqueor ipse modis.
Torridus in venis modò fervor ad æstuat, ut me
Ignibus exuri iam prope, jamque putem.
Obsidet egelida modò me formidine mæror,
Ut prope me rigidas suspicer esse nives.
Sæpe gerit dirum media inter viscera bellum
Æolus, & rabida seditione fremit.
Sępe reor novus errantem Copernicus orbem;
Circumagit denso dum caput igne vapor.
Cumque sua currens dum cernitur arbore silva,
Visa est orpheæ fabula vera liræ.
Silicet ipsa mihi quoque sunt ludibria pænæ,
Et mala sunt lusu noxia facta suo.
Adde quod ut membris, sic est animisque, meoque
Ingenio pariter perniciosa lues.
Sæpe tuas laudes me dicere, Virgo, parante
Pernicies cæptis obstitit illa meis.
Omnia perpeterer; sed non te dicere posse
Quis, nisi cui non es Mater amata, ferat?
Pestis atrox, qua non est sævior altera, parte
Hac saltem nobis mitior esse velis.
Dum me lene sinas de Virgine condere carmen,
Cætera sis rebus tristis ut ante meis.
Haud rebar sacros te ledere posse poetas;
Sed mea quod possis lædere pæna docet.
Me miserum! surdas hæc dum jactamus ad auras
Æstuat, & vires integrat illa suas.
O ego ne ferrem tantos sine fine dolores,
Quam mallem extremum claudere posse diem.
Triste vel in mediis deducere cautibus æuum,
Quà via nulla homini pervia, nulla feræ.
Nec quisquam docta nobis persuadeat arte,

Olim

Olim quòd mea sit restituenda salus.
Quas non ars succos, quas herbas miscuit? ulla
Nec tamen herba tulit, nec mihi succus opem,
Tristia non cana me fronde absintia, non me
Iuverunt foliis intiba pressa suis.
Corpus in æstiva nil mergere profuit unda,
Venatu longos nil agitare dies.
Utilius poterat nostris Podalirius impar
Non ullas morbis applicuisse manus.
Sed quam nulla queunt medicamina ferre salutem
Alma potes vati Partheni ferre tuo.
Cum possis, nobis pariter te velle putandum est:
Non malè spes de te convenit ista mihi.
Nam quis facundo poterit comprehendere versu
Te sola quibus est reddita dante salus?
Vidi ego tela ferox cum mors sua mittere vellet,
Per te porrectam continuisse manum.
Inveni pariter qui te tamtumodò dicta
Se referant propriis consuluisse malis.
Præsentem tot mille tui sensere favorem;
Fac quoque sim de tot millibus unus ego.
Quod si sperata longos miserata labores
Occurres nobis candida Mater ope;
Flore coronandas tibi suspendetur ad aras,
Quæ narret casus picta tabella meos.
Illic suppliciter tristis, similisque gementi
Pingar, & effusis mæsta per ora comis.
Et quem tot curæ, quem tot fecere dolores
In nostro ductus corpore pallor erit.
At tu Virgo Parens pictura stabis in illa
Bisseno rutilum Sydere tecta caput;
Et me respicies placido mitissima vultu
Convertens oculos ad mala nostra tuos.
Nec minus accepti monumentum insigne favoris
Hoc in postremo margine carmen erit.
Hæc tibi sanatus potuit quæ munera vates,

Et cum muneribus cor, animumq; vovet.

ELEGIA XI.

Ad Deiparam, ut Vineam à se nuper consitam fecundet.

LÆta mihi culto pubescit Vinea colle,
Et jam quarta, ex quo est consita, currit hyems;
Hanc tu Diva Potens numerosis fructibus imple,
Optatis domini ne sit auara sui.
Auspice te ptimo natis sub vere racemis
Parcat deposito dira pruina gelu.
Nullis rarescat nebulis dum pullulat uva;
Capreolos nullo in palmite vitis agat.
Sint procul infesti fures, sturnique rapaces,
Et quæ vinetis insidiantur aves.
Et cùm Septembrem declivior aduehet æstas,
Phæbus inassueta luce serenus eat.
Sic erit: interea fęcundi munera ruris
Exponam templis maxima Diva tuis.
Deque novis lectas suspendam vitibus uvas,
Quas feret ante suum vinea nostra diem.
Nec satis hoc; donis addentur vota, precesque;
Verbaque præcipue laudibus apta tuis.
Tu, dicam, spes una mei es, spes publica mundi;
Solamen nostris, perfugiumque malis.
Plus oculis, ipso quoque te plus diligo corde;
Plus ego te vita diligo Virgo mea.
Plus quoque diligerem, siquid te carius esset;
Sed nil præter te carius esse potest.
Præter te, Puerumque tuum: vos estis amori,
Et desideriis unica meta meis.

Vos

Vos mihi jactato ventis, tumidisque procellis
Estis in infido sidera fida mari.
Hæc nos, vel certè non his diversa loquemur:
Sit modò nostra tuo munere villa ferax.
Auguror: educta melius jam proficit uva
Qui nuper sine spe palmes innanis erat.
Nostraque mirantur reliqui vineta coloni
Facta sub auspiciis uberiora tuis.
Siquis fertilior provenerit undè requiret
Autumnus; dicam, causa Maria fuit.
Illa meas vites, mea prædia sospitat, illa
Temperat æstivas, imbriferasque dies.
Non ego labentis mores interpretor anni,
Aut celer eoo quid ferat Eurus equo.
Num malus insolitos Auster denunciet imbres,
Num Boreæ gelidas provocet aura nives.
Quid moneat vacuo, pleno quid Delia cornu,
Quid Sol cùm salsa nubilus exit aqua.
Tu mihi pro quovis Virgo spectabere signo;
Nam suevere sua signa carere fide;
Et cum sint Lunæ, sua sint mendacia Soli,
Nostra tamen tu non fallere vota soles.
Fac rata sint mea dicta Parens; ut sentiat omnis
Quod tua me solita dextera juvit ope.

ELE-

ELEGIA XII.

De quodam mihi nuper obiiciente, quòd mediam Augustissimi Mariæ Nominis Syllabam produxerim.

NEsció quis nobis est ausus vertere culpæ,
Quòd mihi pro Maria scripta Maria fuit.
Ergo aliquis nostro leges imponet amori,
Et tradet linguæ jura superba meæ?
Dempta sit in reliquis libertas vocibus, una
Quod sit libertas hac mihi voce velim.
Si Maria a nobis dicetur; cerula credent
Se maria in scriptis dicta fuisse meis.
Adde quod est mihi dulce magis scripsisse Mariam,
Nam sic in nostra lenius aure sonat.
Altera causa quoque est: mensurę syllaba longę
Dicenti gratam ducit in ore moram.
Nam cum parthenidis compello nomina, vellem
Esse meo talem semper in ore sonum.
Siqua odio nobis fuerint, vel siqua Parenti
Virgineę, brevibus sint memorata modis.
Atque ea si poterunt illa, aut hac voce referri,
Contractis potius vocibus vtar ego.
Sic mihi pro culpa dictum scelus, & mihi dictum
Pro longa brevius sit mihi clade malum.
Idalii pharetra, etherei dicetur Amoris
Scribenda in versu longa pharetra meo.
Lene juvat Dominę sic nostrę inflectere nomen,
Et quę sunt Dominę grata futura meę.

Illa

Illa abigit mæſtos mihi vox de pectore ſenſus,
  Tranquilloſque facit leniter ire dies.
Certè ego dum curis ago triſtia tempora, noſtræ
  Nil aliud curæ quo medeantur habent.
Quis mea dum fato raperetur præcoce conjux,
  Solamen nobis rite daturus erat?
Quos ego non gemitus, quę non ſuſpiria fudi,
  Quæ non vota fuam non habitura fidem?
Ergone, clamabam, miſerum me deſeris vxor,
  Plus vita, atque oculis vxor amata meis?
Ergone te amplexu poterit divellere noſtro,
  Inuida quæ ſoluet funeris hora duos?
Nec te quæ referat, conſoleturque parentem,
  Certa ſatis vitæ eſt unica nata ſuæ?
Hæc ego: ſed mediis clamata Maria querelis
  Lenibat quavis fortius arte malum.
Silicet illa fuit clamanti dulcior ipſo
  Melle, quod induſtris vere laborat apis.
Dulcior ambroſię ſucco, ſuavique liquore
  Quem matutinus ſpargit ab axe dies.
O utinam quoque me cùm fera vocaverit hora
  Sit nomen mea vox ultima, Diva, tuum.
Tunc me nil brevior, nil ſyllaba longa movebit;
  Si fruſtra fueris non mihi dicta, ſat eſt.

ELEGIA XIII.

Ad Angelum tutelarem, ut hunc libellum Virgini dono ferat.

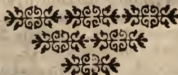
UT ſcis exiguus nobis eſt, Diue, libellus:
  Mens fuit hunc Dominę mittere ſępe meę
Hunc quoque, ſiqua tui tangit te cura clientis,
  Ipſi Parthenidi te modò ferre velim.

Parva

Parua nec obiicias quòd sint hęc munera, cęptum
  Ingenti prius hoc mole volumen erat.
Extenuavit opus jurati cura pudoris:
  Pars operis flammis tradita nempe fuit.
Pars operis non casta, suis quę lusibus audax
  Virginę Matri displicitura fuit.
Ante tamen quàm dona feras comissa Parenti,
  Singula judicio carmina subde tuo,
Deme meis quod erit melius tibi demere visum,
  Addere quod visum versibus adde meis.
Siquis erit titulus, qui non respondeat illi,
  De qua sum constans factus amator ego,
Illum aliis expunge notis, titulumque lituris,
  Nostraque non miti corrige scripta manu.
Si fuerit quævis, ut erit de cælite Diva
  Laus minor, inventis aucta sit illa tuis.
Nomina præcipuè fuerint ubi dicta Mariæ,
  Dura injucundi reiice verba soni.
Illius & lenes adhibe in præconia voces,
  Suavior ambrosia versus ut omnis eat.
Hæc vbi præstiteris, mea fer donaria castæ
  Deponens niveos Virginis antè pedes.
Inuenies illam forsan repetita ferentem
  Pro mundi Nato vota salute suo;
Aut extorquentem divina fulmina dextra,
  Fulmina criminibus debita sæpe meis.
Quidquid aget, dic Virgo tuus tibi carmina vates
  Mittit, & accipias qualiacumque rogat.
Scribendi quæ sola fuit, sic unica causa
  Illi mittendi muneris est, quòd amat.
Si tamen aspiciet, mihi quod contingere nolim;
  Auersis oculis hęc mea scripta Parens,
Tu blandas appone preces, aptasque Mariam
  Flectere, tu partes conciliantis age.
Qua poteris prætende meis velamina culpis;
  Nixa patrocinio stat mea causa tuo.

Sed

Sed puto tranquillo [quid enim clementius illa?]
  Exceptum vultu Dia probabit opus.
Nam quibus est Cypris, quibus aut cantatus Adonis,
  Ex illis non sum vatibus unus ego.
Et illis neque sum, tristi qui prælia versu,
  Et uersu, & rabida prælia uoce mouent.
Siqua igitur casto merces est debita uati,
  Diuam pro casto plurima uate roga.
Non sunt in nostris ingentia prædia uotis,
  Vanaque sollicitum quę bona vulgus amat.
Nec me blanda movent speratę pręmia famę,
  Nec quę post cineres gloria sera venit.
Tu face quòd nostros non dedignetur amores
  Parthenis, hoc fęlix munere visus ero.
Horaque cùm nobis aduenerit ultima, missum
  Quò nunc est carmen, carminis author eat.
Has fer rite preces, mea dum monumenta reponas
  Quolibet, aut mage quo jusserit illa loco.
Fallor ego, an castos inter Jessea poetas
  Carmina te Mater ponere nostra volet?
Inter & Hosciaden verso in suspiria cantu
  Lugentem Domini funera amara sui?
Inter & ambrosio referentem Deslion ore,
  Parthenius qua sit lege colendus amor?
At nisi carminibus nostris, post funera saltem
  Sit mihi fas tali degere posse loco.
Meque Parens solio Virgo despectet ab alto
  Inter cęlestes carmina ferre choros.
Hoc precor, hoc nobis ausim promittere, nil est
  Quod non de supera Virgine speret amans.

LY-

LYRICA.

NIl te dulce magis poteſt Jeſu,
Nil te dulce magis Maria quidquam
Aut vox dicere, menſue cogitare.
Audiri nihil eſt magis ſuave,
Quam formoſe tuum Puelle nomen,
Quam formoſa tuum Maria, dum vos
Tota mente gero, mihi beata
Cor dulcedine recreat voluptas:
Ni vos mente geram, meum relinquant
Pectus gaudia, deferat voluptas.
Si me ſollicitis utrinque curis
Aut vexet dolor, aut amor perurat.
Eſtis ſola meo quies dolori,
Eſtis ſola meo quies amori.
Quo me cumque ferant pedes, vel agros
Vel cæcas nemorum petam latebras
Deſertos Puerum voco per agros,
Silveſtres Mariam cano per umbras,
Et quodcumque voco, vocant & illi,
Et quodcumque cano, canunt & illæ.
Cùm noſtros placido quies ſopore
Artus irrigat, anxiiſque curis
Affert innocuum levamen, illos
Vita qui mihi plus amantur ipſa
Nox tranquilla refert, preceſque ſupplex
In noſtras videor vocare Natum,
In noſtras videor vocare Matrem.
Horis euigilans amo diurnis,
Nocturnis amo ſomnians in umbris,
Nox eſt nulla mihi, dies nec ulla
Jeſu te ſine, te ſine o Maria.

FÆlix dic mihi, dic Mariæ amator,
Dum tecum repetis serena læti
Cordis gaudia, quæ perennis instar
Fontis perpetuò parit voluptas,
Non dives magis, & magis beatus
Unus præ reliquis tibi videris,
Quam si Persidis, Indicique Gangis
Thesauros gravida premas sub arca?
Dum supplex precibus vocas amatam,
Dum flectis precibus diu vocatam;
Dumque est visa suo Parens amore
Respondere tuo lubens amori,
Non divûm prope vel tibi videris
Æqua sorte frui? decora pulchris
Si gemmis magis, igneisque stellis,
Et Luna magis, aureoque Sole;
It Virgo tacita reditque mente,
Non sordet tibi quidquid orbe toto
Formosum magis, inclytumque præstat?
Siquando etheriæ vocas Mariæ
Nomen dulce, suave, juge nomen,
Non vox ambrosio videtur illa
Succo dulcior, Atticoque melle?
Cùm post funera Cælitum receptus
Inter delitias beatiores
Vultus aspicies, quibus pudica
Solatur Genitrix pios amantes,
Fælix dic mihi, dic Mariæ amator,
Hæc est cætera nonne cogitanti
Supra gaudia gratior voluptas?

TOta es Virgo decora, tota pulchra es,
Tota es gratia, candor, & venustas,
Nec te continuas amem per horas?
Vel si Partheni non amare vellem,
Non te Partheni non amare possem.

Tu solamen ades meis querelis,
Et tutamen ades mihi in periclis,
Te nec in medijs vocem querelis,
Te nec in medijs vocem periclis?
Vel si Partheni non vocare vellem,
Non te Partheni non vocare possem.
Te præter mihi nil videtur aptum,
Quod cantare meę queant camenæ,
Te nec perpetuos canam per annos?
Vel si te canere o Maria nollem,
Non te non canere o Maria possem.

ODE BVCOLICA.

Interlocutores, Lycon, Daphnis.

L. CUi tu Daphni rosas, anne Amaryllidi?
D. Non, verùm superæ Parthenidi: meum
Prædata est mihi nuper
Cor pulcherrima Parthenis.
L. Prædata est tenerum cor tibi Parthenis?
Hoc tunc crediderim, cùm leporem canis,
Cùm prehensam ferus ore
Deponet pecudem lupus.
D. Non sum qui fueram; non mea cogitat
Curas mens veteres, nec mea concinit
Cęcos amplius ignes
Vafræ fistula cypridis.
L. Sacras undè novus factus amans faces
Imo corde foves, qui modò sueveras
Primævum malesanis
Ver impendere lusibus?
D. Alta, quòd fatear, nuper in æsculo
Signabam tenui falce Amaryllida.

Ad primam manus hæsit
En perterrita lineam.
Dein post cùm reliquas ducere Syllabas
Tentarem facili cuspide, Dextera
Cæptis favit, & ultro
Nostris paruit usibus.
Et jam nescio quo scriptus erat *MARI*
Cortex; ecce novum blanda necessitas
Alpha inscribere trunco
Ipso jussit in exitu.
Incisas oculis dum repeto notas
In duro relegens singula stipite,
Lævi sculpta Maria
En apparuit arbore.
Ex illo Mariam candida lux mihi
Nox jucunda refert, nec mihi carior
Visa est ulla, nec ulla
Nostro carmine dignior.
L. Nobis mira refers Daphni, sed æsculus
Dic quo colle viret? cum Maria suum
Hic signare Puellum
Ardor me novus incitat.
D. Theliotis patulum scis ubi verticem
Densis silua tegit frondibus? explicas
Hoc se monte dicata
Nostris arbor amoribus.

FINIS.

VINCENTII VIVIANI Societatis Jesu.

Cùm Autorem in villa sua pro amore quo illi devinctus mutuo, ac veneratione invisisset.

ODE.

Vidi Canentem nuper Apollinem,
Vidi ad propinquum credite Cingulum;
Circùmque plaudentes frequenti
Cingulides Dryadas corona.
Talis vetustæ credere fabulæ
Si fas, Pheræi pavit oves ducis,
Sensere solis cùm remotæ
Carminibus, sonituque Silvæ.
Audita pratis jura recentibus,
Audita & hortis; in faciles negas
Nec ire quas Pomona leges
Ille jubet, Zephyrique Coniux.
Vidi ad potentes attonito cita
Nutus Colono currere gramina;
Et vinci ab illo vota gaudet
Exigui sua cultor horti.
Illi nec absint Numine pectora,
Sed sanctiori fervida Numine,
Responset axi quo Mariam
Sæpe loquax Puerumque imago.
Amat: flagrantis nec patiens Dei
Tradit tenellis arboribus notas;
Nostros dei n crescens amores,
Charum & ait fer ad astra nomen.
Vidi, an me inani lusit imagine

Aurita

Aurita verbis arbor amantibus?
Crescet; poetam & sponte nexis
Parthenium foliis coronat.

Reimprimatur, & Imprimatur respectivè

Aloysius dalla Rosa Vic. Gen. Parmæ.

Reimprimatur, & Imprimatur respectivè.

Vicarius Sancti Officii Parmæ.

VIDIT.

Præses Cameræ.

Erra-

Errata	*Corrige.*
Pag.9.lin 22. tempere	tempore
P.10.l.10.Cachinis	Cachinnis
P.11.l.33.ego tum.	ego tum,
P.16.l.1.Tuetonicis	Theutonicis
P.16.l.10.Trophea.	Trophæa
P.16.l.15.etere	æthere
P.16.l.24.Napeæ	Napææ
P.17.l.9.ether	Æther
P.19.l.5.Carta	charta
P.21.l.28.Silicet	Scilicet
P.22.l.4.hyulca	hiulca
P.22.l.26 igentesque	ingentesque
P.24.l.18.comittere	committere
P.24.l.32.balantunque	balantumque
P.24.l.35.firmamtemque	firmantemque
P 28.l.30.aspectn	aspectu
P.30.l.21.quesinit	quæsiuit
P.31.l.22.phlegrea	phlegræa
P.31.l.23.Cycloplea	Cyclopea
P.32.l.5.abicit	abiicit
P.32.l.15.fluuant	fluant
P.45.l.6.faciemus	faciemus
P.48.l.27.eneidos	Æneidos
P.56.l.4.fæsso	fesso
P.58.l.19.assollet	assolet
P.72.l.13.comissasque	comissaque
P.78 l.35.coneretaque	concretaque
P.82.l.36.effeminat	effęminat
P.84.l.18.fere	feræ
P.85.l.5.intermisso	intermissa
P.90.l.26.ane collum	annè colum
P 96.l.13. aduc	adhuc
P.101.l.8. inubila	innubila
P.103.l.19.ingratue	ingrataue

Errata.	*Corrige.*
P.105.l.12. preſide	præſide
P.110.l.24.diſcendat	diſcedat
P.112. noſtre letitie	noſtræ lætitiæ
P.111.l.1.Greataris	Creatoris
P.112. miſtica	myſtica
P.113.l.2. apellitur	appellitur
P.118.l.26. Nullam tegit	nulla tegit
P.119.l.4. recquires	requires
P.119.l.20. detrait	detrahit
P.120.l.12.trophea	trophæa
P.129.l.36.connico	coniice
P.134.autor	author
P.135.l.28.ledere	lædere
P.137.fecundet	fæcundet
P.142.l.5.et illis	ex illis